

De aggregatione scilicet super hac questione. li.
 De conflictu & victoria beati siluestri. lii.
 De oratione per eum supato. liii.
 Epistola gualis ostentini de ouersione sua. liiiij.
 De exultatione romane ecclesie sup ceteras. lv.
 De impio & impialibz collatis lacto siluestro. lvi.
 De traslatōe sedis impalis apd ostentimopoliz. lvii.
 De dilatōe ecclesie sub constantino & impietate licinij. lviii.
 Passio milicum .xl. sub licinio. .lix.
 Passio sancti theogenis. lx.
 De ceteris sub eodē passis & de morte eius. lxi.
 De concilio niceno ppter arriū cōuocato & dō sta-
 tutis beati siluestri. lxii.
 De libellis epoz a constantino adustis. lxiii.
 De pbo quem in c. uentu vir simplex conuicit &
 conuertit. lxiiii.
 De uiris sanctis qui interfuerunt scilio. & de ge-
 stis sancti spiridionis. lxv.
 De statutis eiusdē concilij & de simbolo. lxvi.
 De sancto nicolao & ei? origine & infantia. lxvii.
 De infamia virginū auro p eū redempta. lxviii.
 De electōe eius in pontificem. lxix.
 De naufragantiū liberatōe & frumētī mltiplicati-
 one. lxx.
 De fallacia diame p eum reuelata. lxxi.
 De tribus militibz quos neci iā oblatos accurrens
 liberauit. lxxii.
 De tribz principibus cesaris quos absens a mor-
 te eripuit. lxxiii.
 De obitu eius & de fontibus eius ex umbra eius
 pfluentibus. lxxiiii.
 De barbaro p imaginē sancti nicolai ouerso. lxxv.
 De puero cum vase in mari sberso & patri re-
 stituto. lxxvi.
 De fallacia xpiani mercatoris in iudeum credito-
 rem. lxxvii.
 De fallacie renelatōe & iudei cōuersione. lxxviii.
 De puero adeodato p scm nicolaū obtēto. lxxix.
 De liberatōe eiusdē a barbari seruitute. lxxx.
 De pnoze iterio verberato pro historia sancti ni-
 colai cantanda. lxxxi.
 De sancto iacobo nisibeno episcopo. lxxxii.
 De sco enurcio & aduētū ei? aurelianis. lxxxiii.
 De electione eius in episcopum. lxxxiiii.
 De igne extincto & thesauro inuēto ab eo. lxxxv.
 De duobus fratribus eius reptis & a captiuitate
 redemptis. lxxxvi.
 De fabrica basilice & miraculo in hostie sacre be-
 nedictione. lxxxvii.
 De obitu sancti enurcij. lxxxviii.
 De lactancio & scriptis eius. lxxxix.
 De eusebio cesariēsi & scriptis ei?. xc.
 De sancto anthonio & bonis ei? mictijs. xci.
 De vita eius heremitica. xcii.
 De uisionibz ei diuinit? ostēsis & ei? obitu. xciii.
 De inquisitione sancte crucis ab helena facta hie-
 rosolimis. xciiii.
 De inuentione eiusdē ac ditione. xc v.
 De frumētio & edisio pueis i iodia captiuitatis. xcvi.
 De conuersione inozum p frumentium et hibo-
 rum per quandam captiuam. xc vii.
 De ruocatōe arrij ab exilio et ei? fallacia. xc viii.
 De sancto iuuentio confessoze. xcix.
 De sancto florenzio confessoze. c.
 De parricida p ipsū a ferris nexibz soluto. ci.
 De qbusdā in cōuētibz et de criminibus ostentini. ci.

De impio constantini & licinij et morte diocleciani et maxiani. Eusebius in cronicis

Constantinus igitur ex helena constantij scubina pcreat? istius psecutionis anno inua-
 sit impius. Qui fuit ann? dñi. ccc. ix? mundi vō q̄r-
 timillesim? .cc. et. lxxii? .
 regnauit .xxiii. annis. et
 x. mensibz. **I**dem in histo-
 ria ecclesiastica. viii. libro

Sed et licinij cōmuni oim sentētia ascit? in impiū
 august? pnuclat. que res maximū vehementer
 offenderat. q̄ is tūc adhuc solūmodo cesar. in oriē-
 tis ptibus habebat. Neq; id ultra ferēs vi raptuz
 sibimet nomē augusti assumit. Maximianus vō et
 herculi? quē paulo ante collegā fuisse diocleciani
 et cū eo impij insignia deposuisse memorauim?. cū
 a filio suo maximo in vrbe roma tirāidem tenen-
 te fuisset expulsus. ad constantinū tanq̄ ad generuz
 miseratōis causa pfugiēs. insidias ipi a quo religi-
 ose suscept? fuerat molit. in quibz turpiter depre-
 hensus turpi? patē. ita vt post interitū statue ei?
 atq; imagines auferrent. et in edibus publicis vo-
 cabula nominis ei? mutarent. **H**ugo. iiii. libro
 Maximian? igit herculi? psecutor impiuz qd abie-
 cerat itez arripe volēs a constantino nondū impato-
 re massilie oppellus est & extinct?. **G**aleri? aut au-
 gust? .seuēz cesarē ad icalia cū exercitu misit. vbi
 cū vrbe obsideret militū suoz scelere deseret? et p-
 riet? rauēne interfect? est. Dioclecianus quoq; sic
 iā dictū est. regia dignitate depōsita salone defun-
 ctus est.

De sancta lucia virgine. Ex gestis eius
Eo tpe passa est beata lucia. Nā cū p to-
 tā haliā beate agathe fama crebresceret
 atq; lucia nobilissimā siracusanoz vir-
 gine cū ceteris ad sepulcz virginitatis pgeret. inuitate
 ea matrē suā q̄ q̄tuoz annis fluxū sāguinis patiens
 nullo medicoz poterat remedio curari. Dūq; ma-
 ter et filia ante sepulcz orātes iacerēt. lacrimis fla-
 gitates suffragiū. lucia somno arrepta. vidit aga-
 thā in medio angeloz gēmis orantē. stantē et di-
 centē. Soroz mea lucia virgo deo deuota. quid a-
 me petis. qd ipa poteris p̄stare p̄tinuo. Nā et ma-
 tri tue fides tua subuenit. et sicut p me ciuitas ca-
 thaucensiū sublimat. ita p te siracusana decorabit
 q̄ iocundū christo in tua virginitate habitaculum
 pparasti. his auditis expgefata. dixit matri sue. p-
 ipsā te de pcor q̄ te oratōibz suis saluauit. ne michi
 sponsū carnalē noies. S; oīa q̄ michi eunti ad cor
 rupeōis mee actoz datura eras hominē mortu-
 um. da michi eunti ad integritatis mee actorem
 dñm hiesū christū. Cui mater respōdit. Omnia que
 mea sūt vel esse possūt. tu meli? nosti. tege oculos
 meos. et quecūq; tibi placuerit de his facultatibz
 facito. At illa Nō satis inquit deo cara est. q̄ dar-
 ei q̄ secum ferre nō potest. S; si tibi vis eū gratuz
 esse. hoc ei da quo potes. vt dū uiuis. Cū hoc ser-
 moniare? virgo quotidie cū matrē. fiebat rerū
 distractio et quotidie in necessitatibz pauperū ex-
 pendebatur.

De passione eiusdem
Quod cū ad sponsi noticiā puenisset p-
 posuit licem in iudicio paschali cōsula-
 ris dicens. sponsā suā christianissimam.
 ptra leges augustoz veire quā paschali? corripies

cepit ad sacrificia demonum inuitare. Cui illa ait. Sacrificiū imaculatū hoc est. visitare pupillos & orphanos in tribulatiōe eoz. At ille. Cessabūt verba. cū puentū fuerit ad vbera. Illa respōdit. Verba dei cessare nō possūt. qui dicit. Nō em̄ estis vos q̄ loq̄mini zc. Paschasi? ait. In te ergo est spūs sanctus. ego te faciā ad lupanar adduci. vt cū ibi fueris atrectata fugiat a te spūs sanctus. Que respōdit. nunq̄ inq̄nabit̄ corp̄ nisi de p̄sensu mētis. nā si inuitā me violare feceris. castitas michi duplicabit̄ ad coronā. Tūc tradidit eā lenonib? dicēs. Inuitate populū ad eā. et tandiu facite eā illudi. q̄ diu mortua nunciēt. Vbi aut̄ ceperūt eā velle trahere ad lupanar tāto pondere fixit eā spūs sanctus vt penit? moueri nō posset. Accedētes aut̄ multi simul trahētes deficiēbāt sudore. Miserunt quoq; funes in man? ei? & pedes. ceperūt om̄s piter trahere. s; illa q̄si mōs īmobilis pmanebat. mltā quoq; p̄tia boū adducta sūt. vt ab ipsis traherēt. & om̄ino moueri nō potuit. Tūc angustiat? paschasi us & meroze deficiens. ignē copiosū circa eā fecit accēdi. ita vt picē & resinā & feruēs oleū sup eam iactaret. At illa stabat īmobilis dicēs ei. Rogauī dñm vt ignis iste nō dñet̄ mei. et petiui inuicias martirij mei. vt credētib? timorē tollerē passionis & nō credētib? vocē exultatōis. Tūc angustiantē eū nō ferētes amīci. gladiū in ei? guttere mergi fecerūt. et p̄cussa q̄diu voluit. allocuta ē turbā circūstantē dicēs. Annūcio vobis pacē datā ecclesie dei. diocleciano de regno suo deiecto. et maximia no hodie mortuo. Hec illa dicēte. et quedā alia. viferib? ei? gladio patefactis. an̄ oculos ei? ferro vincit? ducebat paschasi? Cucurrerūt em̄ relationes populoz. q̄ fuisset dep̄dat? p̄uiciā. q̄ romaz p̄duct? a senatu audit? accepit sentētiā capitalē. Virgo aut̄ de loco ī quo p̄cussa est penit? nō est cōmota. neq; exijt spūs ei? vbi veniētib? sacerdotibus & misteria ei dancib? oibus dicentibus amen illa emisit spūm. **III. De impio & flagitij eius maxenci.** Hugo libro quinto.

Rome vō a p̄tozianis milicib? maxencus. maximiani herculei filij impator erat institut? et in oriētis p̄tib? regnabat maxim? **Eusebi? ī historia ecclesiastica.** Igit̄ maxencus q̄ in vrbe roma tirānidē cepat primo velut inuitāde erga se plebis gratia. fidei nostre veneratorē se esse silabat. et ob hoc p̄secutiōes rep̄mi oēs q; iniurias a xp̄ianis arceri iubz. S; nichil in reliquis actib? suis. nichil ī vita vel morib? qd xp̄ianis pximū viderēt ostēdit. In tāta etem̄ flagitioz & scelerū fece verfabat. vt nichil facioz pessimozum ab ei? actib? esset alienū. Deniq; senatorz & maxime nobiliū matronas publice abstrahi. atq; ad suā libidine dēduci impabat. et post otaminatōez viris suis reddi iubebat. nō tā expleta adulterij libidine q̄ imutata. Tant? vō met? patres plebēq; opp̄serrat. vt ne hoc ipsū quidē. q̄ ī metu erāt palā ostendere auderēt. s; ferebāt infuetā seruitutē gemētes. & aliq; p̄ libertate cogitare metu imhibebant. cū ille iā nō ira s; libidine cedis agitare. Deniq; quā dā die impat milicib? suis exire p̄ plateas totiz vrbis. et om̄s q̄ occurrisset cuiuscūq; etatis & sexus gladijs cederēt innumereq; multitudines populi romani nō hostiū s; ciuiū telis deiecti sūt. Senatores vero & hi maxime q̄ honorib? & opib? clariores in curia videbant. cōsuetis criminib? tanq̄ reipuniti & p̄scripti sūt. addidit vero etiā hoc fastu

giū scelerib? suis & artis magice industriā summis studijs excolit. ad q̄ misteria explēda pquirebant mulieres nobiles grauide & adhibite funestis sacris medie scindebant. rapiebant & puuli infāces eozq; exta visceribus euulsa p̄scrutabant. Jugulabant & leones. et nephādis quibusdā cōmētis acc̄p̄cantatōib? demoniaca arte cōpositis. bella p̄ hoc dicebant arceri. et credebant ius fasq; regni p̄ nephas posse suari. his vero malis oibus etiā illd̄ ad diē. q̄ om̄s q̄ p̄ ceteras vrbes vel agros fuerant tirannica crudelitate deterriti. Dū nichil sibi ad vitā tutū putāt. relicti agris p̄ loca abdita & latebras eunt. **V. De offit̄u sancte katherine cū eodē tiranno.** **Ex gestis eius.**

Sub hoc passa est facta katherina. Nam repentino ei? impio ad terrore xp̄iano om̄s om̄ino diuites & paupes ad vrbes alexādie vbi tūc ipse residebat. cū diuersis pecoribus et auib? ad deoz sacrificia uenerūt. Cūq; post impatorē ceteri subsequētes ydolis imolarēt et ob fauorē ei? infanis plausibus exultaret. In eadem vrbe erat puella quedā noīe katherina annoz xviii. vnica filia quondā costi regis. q̄ eā ab infantiā studijs liberalib? imbuendā tradiderat. Post obitū parentū hereditatē paternā gubernās sic in suo palatio residebat. Audiēs aut̄ q̄ de tēplo gentiliū quidā tumultus aialū et vox cantantiū resonaret. misso illuc nūcio. iussit inq̄ri celeriter. quid hoc eēt. et audiēs festū esse et sacrificia paganoz signo crucis armata. p̄rupit ī mediū vbi sup̄ alios impator maxenci? emebat. Dūq; eū de deoz errore corripet. ille vultu defixo in virgine. claritatē vult? ei? et verboz ostentiā attōnit? intendebat. Vidēs aut̄ maxenci? q̄ verbis sapiētie ei? obuiare nō poss; mandauit occulte p̄ literas vt om̄s grammatici et rethores ad p̄toziū alexādie festinanter veniēt. īmensa munera p̄cepturi. si virginem dijs blasphemā irrogantē arre oratōia suparent. Ad ducti taq; l. viri in om̄i sapiētia mundi ultra oēs mortales docti. q̄sierūt qua de causa de tā remotis terraz p̄tib? fuerint euocati. Responit maxenci?. Est apud nos puella sensu incōpabilis. que etiā viros p̄futat disputando. et qd̄ me magis mouit deos nostros n̄ deos esse s; demones asseuerat. quā si supaueritis copiose remuneratos ad p̄p̄a vos remittā. aut si magis eligatis in palatio meo p̄cipuos vos esse concedā. Tūc vn? eoz vehementer indignās o magnū inquit impatoris p̄siliū. vt ob vni? puelle p̄siliū. sapiētes de mūdi fimbis inuitar; quā certe vnus ex nostris clientulis leuis sine p̄futar; tñ quātulacūq; est puella veniat. vt nunq̄ p̄ter hodie se vidisse vel audisse sapientem cognoscat. Interim virgo discens p̄ nunciū hmoi p̄tra se certamen ī crastino p̄stitūtū. nichil mota se totā dño cōmendauit. et ecce angel? dñi orati ap̄paruit. monens vt constanter ager; qz nō solū ab oratorib? nō vinceret. s; etiā ipsos p̄ eā cōuersos ad palmā martini post modicū seq̄ret. **VI. De l. oratoribus quos illa supatos ad celū p̄misit.**

Sequenti igit̄ die cū ante cesarē oratōes adessent. puella signo crucis se muniens ad eos educit. Et p̄fluentib? ad hoc spectaculū cunctis. sic p̄ior impatorē alloquit̄. Tu quidā impator quali iudicio p̄tra vnā puellā. l. oratores opponis. quos etiā p̄ victoria remunerādos p̄mittis. et me sine spe mercedis sic pugnare compellis. Erit tñ michi p̄miū ihs christus q̄ est spes

& corona p ipso certantū. Quid multa dū ad ob
lecta queq; virgo prudētissime responderet. cōfu
si oratores qd p̄traderēt nesciebāt. Vnde contra
eos vehemēter irat? maxenci? increpare eos cepit
Cur sic ad vocē vni? puellē tot & tantū hebetatis
sensib? muti essēt. Tūc vn? magister oīm sic respō
dit. Noueris impator q null? se nobis ante diem
hunc in mundi sapiētia compauit. quim orinuo vin
cere? De puella vō ista lōge alia est ratio. in qua
nō homo sed spūs dei loquēs sic nos in admiratio
nez ouertit. vt p̄tra xpm de quo loquit aliqd dicit
aut oīno nesciam? aut penic? formidem?. Vnde
cōstanter fatemur q nisi sectā deoz p̄babiliozem
ostēderis. ecce oīs ouertimur ad xpm. & eū dei fi
liū p̄ficemur. Audiēs hoc tirānus iussit oīs in me
dio ciuitatis incēdi. et statiz flamis iniecti. sic aīas
reddiderūt vt etiā vestib? & capillis eozum illesis
putarentē viuētes poti? q̄ extincti. VII

De tormētis eius & carcere

Quoniam ergo nō cōtinu a xpianis sepulti eēnt
tirānus virgine ad se blandicijs & pro
missis inclinare putauit. S; vidēs eā im
mobilē. expoliatā & scorpionib? cesā in obscuruz
carcerē trudi iussit. et eā ibi fame & siti dieb? .xii.
cruciarī. Nec tñ incluse angeli defuerūt. q̄ plagas
ei? aromtib? & vnguentis curantes. ipsū quoq;
carcerē splēdoze nimio repleuerūt. Colūba. quo
q; ieiunātī seruiuit. qui cibū celestē deferēs. ei die
bus singulis mīstrauit. Ipse etiā dñs post .xii. dies
ei cū angelis & multis virginib? appens eā vt cō
stanter ageret plurimū p̄fortauit. Expletis deniq;
causis p quib? cesar interim extrema regionis adi
erat. reuert? alexandriā iussit educi de carcere ka
therinā. Et vidēs eā splēdidiorē quā tāto ieiunio
estimabat affictā. putauit q̄ eā aliquis in carcere
sustentasset. Et furoze cōmot? carcerarios punire
p̄cepit. donec faterentē quis ei cibos ī carcere mini
strasset. At illa miserta custodū Ego inquit ab ho
mine cibū nō accēpi. Sed q̄ fucs in tribulatioē non
deserit. ipse p̄ angelū suū me nutriuit. Dum ergo
maxenci? mortē crudelissimā inferre cogitarz. sup
ueniens vrbis p̄fect? .furencē regē vehementi? in
stigaui. Et dato sibi tridui spacio. fieri iussit q̄
tuoz rotas. ferris ferreis & clauis acutissimis cir
cūseptas. ut ad hoc penale tormētū alligatā virgi
nem desecaret. et ceteros xpianos tā dire mortis
exemplo terret. tūc beata virgo deū suppliciter
exorauit. vt illā machinā celestī igne osumeret ad
laudē sui noīs & ouersionē populi circumstantis.
Nec dū orationē cōpleuerat. et ecce angelus dñi
molē illā cū tanto impetu diuellēdo p̄cussit. q̄ mul
tos gentiliū vno turbine simul strauit. VIII.

De martirio regine & ipsi? katherine.

Regina autē q̄ desup hoc aspexit et q̄ vsq;
tūc p̄ timore celauit. subito ad impato
rem veniēs eū de tanta seuericia increpa
uit. Statiz maxenci? p̄tra eos q̄ p̄pter hoc miracu
lum ouerū sūt & cōtra reginā maxime indignat?
iussit eā extortis māmellis decollari. Que cum ad
martiriū duceret. katherinā rogauit vt p̄ se ne de
ficeret dñm p̄care. Cui virgo. Ne timeas o regi
na & deo dilecta venerāda. qz hodie tibi p̄ trāsito
rio regno cōmutabit eternū. et p̄ mortali sponso
tibi imoztales acq̄res. tunc illa robustior tortozas
hortabat. ne qd iussi fuerant facere morarent. &
sic eā extra urbē ducētes. ferreis cauillis ei? māmil
las euellunt. et sic p̄cussa gladio migravit ad dñm

Cui? corp? porphiri? noctu rapuit & conditum
aromatib? sepeliuit. Postera die katherine tirān?
sic ait. Quāuis regine rea sis quā arte magica dep̄
uatā mori fecisti. si tñ respueris nobiscū feliciter
regnās in palatio nostra p̄zima eris. Dic ergo bre
uiter quid p̄ponis. qz hodie aut dijs sacrificia of
feres. aut caput amittes. At illa fac inqt quecūq;
animo p̄cepisti. et statiz data sentētia iussa est decol
lari. Educta igit spacio oradi dato. cū orasset deū
p̄ oibus memoriā sue passionis agentib? & in qua
cūq; tribulatioē nomē ei? inuocantib?. vox ad eam
de celo descēdit. que certissime fieri quidquid po
stulabat p̄misit. sic decollata marūriū consumauit
De corpe vō ei? p̄ sanguine lac emanauit. ipsūq;
corp? ab angelis mox assumptū est. et ab illo loco
in montē sinai. xx. dieb? itineris trāsportatū. atq;
ibidē in magna miraculoz gloria requiescit. Nam
& ex tumba ei? oleū manat. et cūcta debiliū mem
bra sanat. Sed impator maxenci? diu viuere non
potuit impunit? IX.

De crudelitate & li
bidine maximini & galerij. Eusebi? vbi supra.

Incertis vero & egypti p̄ribus maximi
nus fili? p̄ oia crudelitate & vesania tirā
nidē gerebat. ita vt alter alterz in sceleri
bus videret imitari. et nescires cui potissimū dare
flagicioz palmā deberes. Itaq; maximin? delicijs
luxu atq; oīm dissolutionū genere fluitās. turpis
sima suis militib? p̄bebat exēpla. ita vt nullū vel
breue opidū absq; adulterio nobiliū matronaz q̄
p̄ loca fuisset repte. vel corruptōe virginū p̄terit?
talīs hic tantusq; vir qui pudicicie. honestatis. iu
sticie. ac toti? equitatis hostis public? erat. qui vi
etiā xpianoz hostis & p̄secutor existeret aduers?
tñ crudelitatis exercuit. vt p̄decessores suos vin
tere festinaret in scelere. ignes. laminas. cruces. be
stias. manis p̄fundū. et obrūcationē mēbroz. ef
fossiones oculoꝝ. et singlis mēbris specialia infer
re supplicia gestiebat. Cū tñ illi p̄stantes & fortes
inuenirent in tolerādo. p̄tū iste ingeniosus & cal
lid? in exquirēdo. X.

De sancta doorothea qualiter eū delusit.

Uerū cū duob? grauissimis dñis libidie
& crudelitate p̄ceps agere. Fuit apud
alexandriā doorothea virgo quedā. satis
nobili orta familia. ingentib? diuitijs & p̄pinqus
nobilib? pollens. Sed in ea ingenij atq; industrie
bonū ceterarūq; honestaz artū studia magis q̄
hec vigeant. forme vero & decozis gloria tanta
fuit. vt mirz ac speciale in ea dei figmentū credere
tur. Sed illa q̄ religione animi & honestate vice
pulcrioz q̄ vultu corpis esse studebat. equissimo
mentis iudicio. qd pulcz & decoz inter hoies vi
debat. id poti? deo p̄secrare q̄ vsui hūano statuit
indulgere. vt virgo deo sacra p̄steret. At ille q̄
diuina atq; humana libidie simul et crudelitate fe
daret. cognito soli? forme nō etiā ingenij ac p̄o
fici bono ad temerandaz virgine ac polluendā ei?
castitate aim incendit. Cōperta vero q̄ xpiana es
se. et secundum sua edicta pene magis q̄ libidini
subijcienda videre. in ambiguo posit? estuare ce
pit. et in quaz p̄tez se cōuerteret ignorare. sed vbi
dubios animos libido que ei latius dñabat obti
nuit et expectantem virginem p̄ martirio ad sup
pliciu rapi p̄ occultos nūcios p̄ stupro impellauit
Illa eque nephas sibi esse respōdit. templū corpis
sui qd semel deo p̄secrauerat. ydoloꝝ cultu aut li
bidinis contagione polluere. p̄inde se quidem ad

nozem paratā esse. **A** crudeli vero tirāno non de cere blandū aliqd aut molle pferri. nec esse dignū resoluti erga se truces aios. quos quotidie vndati xpianoz pful? cruoz copia duraret. **A**d q̄ rīsa cū ille libidine accensus acri? incalesceret. et nisi v̄bis acq̄uisset vi agere decerneret. oibus virgo pudicissima facultatib? suis domoq; ac familia derelictis. noctu dā cū paucis fidelissimis famulis. et cū amicissima sibi comite castitate discessit. atq; illu sū tirannū vanū amentēq; dereliquit. **S**z & alias plurimas nobiles mulieres simul ac virgines exemplo illi? adozt? sed exēplo nichilomin? illi? pat i ozes ad mortē q̄ ad seruitutē libidinis nact? crude lib? supplicijs affici iubet. **H**oc modo maximus & maxenci? in oziete simul atq; in occidēte velut vno demonis instinctu armati et paribus eis dēq; vicijs accēsi defeuiebāt tirāni. **XI.**

De flagello diuino qd eū ad modicū mitescere coegit. Eusebi? ubi supra.

Quā autē maximū p. x. annos erga xpianos fuit grassata crudelitas. ipsū actorē scelez vltio diuina corripuit. et ille q̄ letis ac sagmatis carnib? ince debat supbus. inflatis subito v̄s cerib? suppuratisq; distendit. **I**n p̄fidi ozib? de hinc pectoris p̄tib? a botū vuln? tor? intrinsec? visce? secess? tabo serpēte depascitur. **P**ost hoc fistulis quibusdā in supficiē purulentis meatib? adaptis. de interiorib? putrefacti vulneris venis ebullire vndati cepit innumera vermiū multitudo. fetoz vero tā intolerabilis erat vt null? omīno nec medicoz quidē p̄pius poss; accere. q̄ carnes satis laute & i omī luxuria nutritę grauiorē ex corruptōe nidozē putredinis exalabāt. **D**eniq; plerosq; medicoz q̄ nec morbo aliqd mederi. nec vim fetozis tolerare possēt interfici iubz. **I**n quib? cū quidā iuguland? poti? q̄ medicatur? assisteret. inspirat? a deo. **C**ur inquit impator eras. et qd de? infert ab hoibus putas posse ruocari. **N**ec human? est iste morbo? nec a medicis curatur. **S**ed recordare quāta in seruos dei egenis. q̄q; in religionē diuinā impi? & p̄phanus extiteris. et intelliges vnde tibi sint poscēda remedia. **N**am & ego quidē cū ceteris mozi potero. tu tñ a medicis nō curaberis. **T**ūc se primū maximū hoiez intellexit esse. et scelez suoz imanitatē recordat. p̄mo oīm errasse se & impie egisse p̄fite. et velut satis facere incipit deo. **D**einde puocatis his qui in officio publico sibi parebant legē scribit. & continuo emitti iubet. quā nō solū a xpianis desinat p̄secutio & arceat oīs miuria. vez & reedificari eoz p̄mitantē ecclesie. vt solitis cultib? & obsecratōib? vacantes. etiā p̄ ipsi? salute excelso supplicarent deo. **I**dē in. ix. libro. **T**unc velut post nimia tempestatē. si solis splēdor celo reddidit? fuisset ac terris ceperūt duces populi nostri p̄ singulas quasq; v̄bes frequētare ouent?. ecclesias instaurare. & cōcilia agere sacerdotia reparare. **I**nde stupor ingēs gentiliū de tāta tāq; sb̄ita cōuersione rez ita vt admiratōe ipsa fateri cogereēt magnū et solū vez esse deū xpianozū. **XII.**

De p̄secutōe quā postmodū i xpianos iterauit. Ex historia ecclesiastica libro. ix.

Aūto maximus sex non ampli? mēses pass? est nostros in pace p̄sistere. et p̄tinus quidquid ad obturbādā eā nanciscā potuit molit. **I**git̄ primo p̄hibere nostros p̄ occasiones quasdā temptat. ne ad cimiteria puenirēt. **I**n

terea reppisse se occasionē maximam ratus ex eo q̄ apud anthiochy simula eoz qd daz iouis amicabile nup̄ ofsecratū. artib? quibusdā magicis et impuris ofsecratōib? ita cōpositū est. vt falleret oculos inuentiū & portēta quedā ostētare videre. & ispōsa p̄ferre. idq; oibus & ipsi impatorib? p̄ certo offirmat. qd postq̄ ab vniūsis creditū est. **A**ssue ratē idē de? ille dedisse responsa ne xpiani habitarent in vrbib?. **T**ūc v̄o rursū aduersū nos p̄secutōnis rabies instaurat & maximū interiz instanciam sūma p̄ v̄bes singulas & p̄uicias sacerdotēs simulacroz ac p̄otifices statuit. mut ifq; eos honorib? & munerib? afficit. et oia p̄s? diligēter agit quatin? cunctos b̄nificijs suis p̄ueniat. vt p̄ hoc p̄mpciozes eos efficerz in odiū & necē xpianozum. **C**onfingunt̄ iacta quedā velut apud pilatū de saluatore nostro habita. in quib? aduersus xpm omīs blasphemā ofscribit. **Q**ue acta p̄ omīs regni sui p̄uicias plato edicto emitti p̄cepit. et p̄ v̄bes singulas per vicos p̄ agros etiā p̄poni. p̄ceptozibus quoq; pueroz tradi iubet. **V**t p̄ his q̄ ad meditādū vel ediscendū dictare solēt. hec tradēt pueris memorie cōmendanda. **XIII.**

De sanētis martirib? siluano & petro & luciano anthiocheno. Vbi supra.

Tūc cū apud tirū fenicis vrbē tres quidē iuuenes corzepti se xpianos esse ofiterent. bestijs subiguntur. cū quib? & siluan? c̄ps. xl. annis funct? sacerdotio vir mansuetudine animi & ipa iā senectute venerabilis p̄ idē tps etiā pet? de quo sup̄ memorauim? alexandrie vrbis ep̄s p̄ oia in signis et i omnib? p̄fect? vere et sacerdos et hostia dei sb̄ito rapit. et tanq̄ ex maximū p̄cepto capite obruncae cū quo simul et alij plures ex egipto ep̄i trucidant. **L**ucian? quoq; vir morib? ot̄inētia et eruditione p̄cipuus anthiochen? p̄sbiter. cū ad tribunal iudicis fuisset adduct?. **C**ur inquit ad eū p̄ses vir rationabilis et prudēs seq̄ris sectā cui? reddere nō potes rationē. **A**ut si est aliqua audiam?. **T**ūc ille data sibi facultate dicēdi. oratō em de fide nostra habuisse dicit. quā finita addidit. **A**stipulat̄ his ipse in hierosolimis loc? et galgatana rupes sub patibuli onere disrupta. **A**ncz quoq; illud qd auulsi inferni ianuis corp? denuo reddidit aiatuz qd puri? inde ferebat ad celū. **A**ut si adhuc vobis min? digna vident̄ hec q̄ in terris substantiā gerūt. accipite etiā de celo astipulatozē fidelem solū vobis ipsum hoz p̄duco testem. **Q**ui cum hec fieri p̄ impios videret in terris lumē suū meri die abscondit in celo. **R**equirite i annalib? vestris inuenietis tēporib? p̄lati xpo patēte fugato sole interruptuz tenebris diem. **Q**d si terre si celo si sanguini eoz a quib? veritate p̄ tormēta p̄quiritis. fide nō accommodatis. quomō meis verbis allegatōibusq; creditis et cū pene his verbis iā auditoribus suadere cepisset. abrupti iubeēt in carcerem. ibiq; absq; tumultu populi necari. **XIII.**

De opusculis eū de luciani et phileas. Hieronimus de illu stribus viris.

Lucianus vir discretissimus antiochene ecclesie p̄sbiter. tñ in scripturaz studio laborauit. vt vsq; nunc quedā exempla ria scripturarū luciana nuncupent. **F**erentē eius de fide libelli et breues ad nōnullos epistole. **P**assus est nichomedie ob ofessionem xpi sub p̄secutione maximini. sepultusq; helenopoli bithimie. **P**hileas quoq; de vrbē egipti que vocatur tūnus. nobilis

genere et nō paruis opibz suscepto ep̄atu libz de
martirū laude cōposuit. et de disputatōe autozuz
habita aduersū iudicē qui eū sacrificare cogebat.
Pro xp̄o capite truncat⁹. eodē in egipto p̄secutio
nis actore quo lucian⁹ nichomedie. **Actoꝝ.** Iā
tñ hui⁹ philee passionē supra tpe diocleciani posu
imus. sub quo ponit eusebi⁹. S; potuit ei⁹ passio
sb̄ diocleciāo inchoari & sub max mīno s̄sumari
Vel forte sub maximino pass⁹ est. et impante dio
cleciano. q; sub eo antea maximin⁹ militauit.

XV. De sancto petro alexandrino. Ex gestis eius.

Sanct⁹ vero petrus alexandrinus ep̄s.
De quo paulo ante dictū est tpe ep̄atus
sui nunq̄ in cathedra sua voluit sedere.
sed sup scabellū ipsi⁹ cathedre residere. Propter
qd̄ frequēter cler⁹ & popul⁹ quererebat. s; nequa
q̄ acquiescebat. Quia quotiēs ascēdebat. splēdoꝝ
ignē de ipsa sede egrediēs ei appēbat. cuius aspe
ctu vir sanct⁹ ita accendebat. vt interdū se nesci
ret in corpe. Cū aut̄ quadā solēnitare cler⁹ & ep̄i
qui aderāt. de tā humili ei⁹ sessione quererent. ille
coact⁹ rem celare non valens. Cur inq̄t affligitis
cor meū. an nō videtis virtutē igneā q̄ emicat i ip
so solio & sp̄m chozuscare nō cernitis. Cūq; cēs
demisso capite tantā rem audietes p̄cussit subiū
xit. Credite michi filioli si videtis que video. co
gnosceretis qd̄ est virt⁹ sacerdotalis. et q̄ gratia
in ipsis habitat. ad cui⁹ maiestatis p̄sentia ego ter
rēt in eadē cathedra sedere nō audeo. hic igit̄ ep̄s
inter p̄cipuos egregi⁹. xii. annos in ep̄atu illi⁹ vr
bis exegit. quoz tres ante p̄secutōez reliquos vō
ix. in diuersis temptatōnū generibz duxit. Cūq;
se semp in om̄i agone p̄secutōnū posuit. artioribz
vinculis p̄tinētie distingeret. et ad vtilitatē atq;
instruatōnē ecclesie verbo dei nobiliter m̄listeret
ad hunc maximin⁹ cōprehendendū tribunū quen
dā direxit. Qui ingress⁹ alexandriā. reppit eū cum
multitudine populoz sanctoz apostoloz cōme
moratōnē celebrantē. Quē cōmp̄ensū & vincul
alligatū. posuit in custodia carceris. et post dies
aliquot maximinus literis amonuit tribunū. vt q̄
celeri⁹ eū puniret.

XVI. De visione sua sup arrio & de ei⁹ martirio.

Interea dū in carcere suare. & vniuersus popul⁹
alexandrie fozes carceris obfualet amore sui pasto
ris. Arri⁹ infelix q̄ a beato petro excōmunicat⁹ &
degradat⁹ p̄pter dogma erroꝝis habebat. cognita
sentētia maximi aduersus beatū petz festine p̄
uenit ad ecclesiā. obsecrans vt p̄ eo apud ep̄m cle
rus & popul⁹ intercederet. putās q̄ post discessū
ei⁹ ipse leuaret ep̄s. Venietes igit̄ q̄ rogati fuerāt
ceperūt p̄ arrio beato ep̄o supplicare. Quibz san
ctus ep̄s cū magno suspirio respondit. qz iā arri
us deo mortu⁹ & a facie dei p̄iect⁹ esset. eo q̄ gra
uiter in essentia deitatis blasphemasset. dogmatū
zans patrē & filiū & sp̄m sanctū nō esse vni⁹ na
ture & essētie. Et app̄hendens duos p̄biteros ac
hillam & alexandz de turba scorzū. ait illis secre
to. Ego quidē & si peccator sū. tñ scio me vocatio
ne celesti ad hunc agonē martirij esse vocatū. Vo
bis est igit̄ piū p̄fiteri misterij dei qd̄ michi reue
latū est. qz vos post martirij meū sedē & ep̄atum
meū p̄secuti estis. Et tu quidem pri⁹ achilla. post
vō alexander terci⁹. In hac hora deniq; noctis vt
vobis totū de arrio ap̄iam. cū solēni cōsuetudine
deo sacrificiū oratōis p̄sumassē. ecce subito appuit

michi in habitu pueri christ⁹ dñs me⁹. ad cui⁹ p̄e
sentia splēdoꝝe nimio illustrat⁹ vultū maiestatis
ei⁹ nō valebā asp̄icere. Erat aut̄ indut⁹ collobio
lmeo. candido nimis p̄fessio a sūmo vsq; deorsum
& ambabz manibus iūgebat eum circa pect⁹. in
eo q̄ amodo coopiens nuditatē suā. Quē vt vidī
timore nimio corrept⁹. tandē p̄fortatus aio ad eū
Quid est dñe q̄ video tunicā tuā descissā a sūmo
vsq; deorsū. Qui respondēs dixit michi. quotidie
vides tract⁹. et nescis quomō scissa est Arri⁹ hoc
fecit. qui sepauit a me populū hereditatis mee cō
paratū sanguine meo. Precipio nūc & moneo ne
recipias eū in cōmunionē. nec rogantibz his q̄ ven
turi sūt ad te quos ille rogauerat veniā ei p̄stes
hec q̄ tibi manifestauī duobus p̄sbiteris tu nota
facies. vt ipsi post te eū anathematizādo abijciāt.
ne illi⁹ errore populus decipiat. Exhortatōis igit̄
sermonē faciēs vt in catholice fidei vnitare mane
rent. cōmendās eos dño in quē crediderāt. dimisit
eos in pace. Nimio quoq; amore illi⁹ cum populū
circa carcerē detinerent apte de carcere educi nō
posset. noctis medio tribun⁹ vna cū militibus ru
pto pariete carceris p̄ mediū foramē ad locū vbi
decolland⁹ erat. eū p̄uci fecit. Sanctus itaq; pe
trus oratōe facta ad sepulcz beati marci euangeli
ste & sanctoz successoz ei⁹. auiani demetri⁹ the
one. inclinans genua sua. & gratias agēs deo q̄ eū
martiribz suis associasset. extēdit ceruicē suam gla
diatoꝝi atq; ita p̄cuss⁹ martirij palmā adept⁹ occu
buit.

XVII. De sancto romano martire. Ex gestis eius.

Quam aut̄ galeri⁹ edictū vbiq; misiss; vt
christū negaret quicūq; viuere velle.
hoc cognito roman⁹ vir acris excellētie
pauentū aiōs p̄fortabat. et ne cederēt turbini sua
debat. Itaq; p̄spirat vno sp̄u p̄federat⁹ grex chri
stian⁹ fidē tueri vel libēter emoz. Cūq; relatū eēt
ad iudicē plebis rebellis romanū esse ducē. p̄ceps
iubeē rapi. & solus tanq̄ inq̄tator & fax oīm cau
sam dicere p̄ p̄tumaci plebe. At ille nō resistēs se
quoq; vinciri petijt. et vltro flexas i tergū man⁹
torit. Cui tir ann⁹ astanti ait. Infame monstz tu
ventilator vrbis & vulgi p̄cella leuis. mētes mo
biles inq̄etas. equum est ni fallo vt mox future ce
dis p̄imus exitiū luas & feras ipse qd̄ ferendum
suaseras. Cui ille ore libero respondit. amplector
o p̄fecte nec me subtrabe vt p̄ fidei plebe solus
immoler dignus subire quecūq; vestra crudelitas
iusserit. Tūc scindūt milites vtrūq; viri lat⁹ mu
crone hiulco longa p̄ art⁹ tractim vulnera sulcāt
obliqua rectis. recta transuersis secant. vt iā rete
ctis ossibz albescerz pect⁹. Inter hec quietus ma
nens romanus ait. hoc totū p̄fecte qd̄ laceratur
non dolet. dolz q̄ p̄ctori tuo error infēdit. & q̄
populos istos p̄ditos tecū trabis. vix martir orati
onē pegerat tūc furēs asclepiodes m̄ferit. vertat
ictū carnifex in os lequētis. & in maxillas manus
sulcosq; acutos & fiduculas trāfferat. verbositatē
ipse rumpatur loc⁹. & scaturietes auras p̄foratis
follibz p̄dat. implet iussa licetoz impius. ambas ge
nas stridētibus vngulis & cruentis facie secat vo
tis. hirsuta barbīs carptim cutis soluit. & vsq; ad
mentū vult⁹ ei⁹ scindit̄ om̄is.

XVIII. De fine agonis ei⁹ & barale pueri.

Martir aut̄ inē fluentē sanguinē fac. Gra
tes tibi o p̄fecte magis debeo q̄ multa
panderis ora. iā christū loquor. christiq;

patris gloriā. Ecce tot laudat ora quot sūt vulne
ra. S; q; luctari te cū nō licet ratōe p̄funda. Cōsu
lam? p̄xima interr ogeē ipsa naturalū sensuū sim
plex & sine arte fuci impita sentētia. Da septennē
circiter vel infra puez innocentē vt p̄cunctemus
quid recēs infantia sequendū dicat. quid nouus
vigor sapiat. Hāc vocē p̄fect? āplectens. vnū de
caterua infantū nup ablatatū adesse p̄cepit. Cui
roman? ait. Quid tibi filiōle videt esse vez & cō
gruēs. vnū ne chzistū colere. & i xp̄o patrē an mil
le formaz deos adorare. Tūc infās arūsit ne emō
rat? retulit. Quidqd hoēs dicāt vnū oportz esse
deū & vez vnicū. Cūq; h sit xp̄s. chzist? est verus
de? nā deoz genera multa nec pueri putāt. At ti
rannus stupuit pudore fluctuās. nec em̄ decebat
innocenti etatule vim legis inferre. nec furoz sine
bat loquēti talia p̄cere. Quis tibi inqt actor ē vo
cis hui? Respōdit ille. mater. & matri de? ego ut
de fontibus gemellis vbez lac puus hausi. xp̄m et
hausi credē. Alla imbibit ex parēte spū docta. quo
me pasceret inē ipsa cunabula. eūc exclamās afde
piades. ergo inqt assit ipsa mater. & discipline sue
tristē exitū spectet. statimq; iussit infantē remota
veste virgīs verberari. tenerūq; duris ictibus ter
gū secari. Deniq; p̄cepit vtrūq; poi. s. puez gla
dio decollari. magistz igne excremari. puerum car
nifex poposcit. mater dedit. nec fletibus imozata
tm̄ osculū vnū imp̄ssit. vale inqt dulcissime. Et cū
beat? xp̄i regna intraueris. memēto matris. Tunc
cū p̄cussor ense cerviculā ferit. docta psallere muli
er himnū canebat carminis dauitici. Preciosa san
cti mozs sub aspectu dei. Cūq; in de retortis bra
chijs roman? ingereret rogo. scio inqt ille non fu
euz vt nūc cremet. nec hoc passionis gen? est mi
chi datū. s; restat ingēs vt fiat miraculū. Hec ei?
ozsa sequit immēsus fragoz imbrī ruētis & niuib?
p̄ceps undatiz ignes obzuit. Qd̄ audies iudex hec
magice artis ludibrio iratus attribuit. Tunc iussit
martirē foro p̄trahi. & in tenebris noctialis carce
ris trudi. cui? collū fune lictoz nephand? elisit &
sic ei? pacta passione aīa vinculis absoluta celum
petijt. XIX. *De sanctis quirino*

& pamphilo martirib? Ex martirilogio.

Deterea poie non iunij. celebraē apud
illiricū ciuitatē schitie. natale b̄i q̄rmi
ep̄i. qui p̄ fide xp̄i ut prudenti? scribit
ligato ad manū molari saxo in flumē p̄cipitat? est
& cū circūstantib? diu collocat? ne ei? terrerent
exemplo vix p̄cib? vt mergeret obtinuit. *Hie
ronim? de illustrib? viris. Pamphil? p̄sbiter euse
bij cesariēsis ep̄i necessarius tāto bibliotece diuino
amore flagrauit. vt maximā ptē ozigenis volumi
nū sua manu descripserit. q; vsq; hodie in cesariēsi
biblioteca habet. S; in. xii. p̄phetas. xxv. ex gene
seon ozigenis volumina manu ei? exarata repperi.
Que tm̄ amplector & seruo gaudio vt cresi opes
me habere credā. Si em̄ leticia est vnā epistolā ha
bere martiris. q̄tomagis tot milia versuū q; michi
videē sui sanguis signasse vestigijs. Scripsit anq;
eusebi? sciberet apologeticū p̄ ozigene. Et pass?
est cesaree palestine s̄b p̄secutōe maximini. XX*

*De impijs edictis galerij contra chzistianos.
Eusebi? ix. libro.*

Anta autē in breui aduersū nos crudelif
sim? tirānus excitauit. vt longe seuioza
p̄riorib? & durioza patrarēt adūsum
nos legatōes puinciaz & vrbū q̄n tot & tāta im

pialia edicta venerant. ita etiā vt eris tabulis in
civi leges q̄ adūsum nos date fuerāt iuberent. q̄n
pueris scolaris meditatio de pilato & ih̄u haberi
cōtumelie nostri gratia iussa est. & ofictis referta
blasphemijs p̄ totā diē decātarī. In his vō legibus
quas adūsum nos ere incisas singulis ciuitatib? p̄
posuerat. velut i eternū māsuras iactāter & supbe
descripserat. q; ex quo xp̄iani vrbibus sedibusq;
pellerent & aeris leta esse temperies & terre fecū
ditas abundantior. Ideoq; recte ofuli ad deoz im
mortaliū grām. vt inuisū hoc hoim gen? ex oibus
locis in quib? eoz maiestas colit pelleret. Nec mo
ra dei p̄uidencia dū adhuc p̄ alijs longiq; positas
ciuitates impia mitterent edicta. arrogantiā tiran
nice vocis refrenās. qua letas segetes p̄ xp̄ianozū
fuga & vberes frugib? desēperat cāpos. imbrēs
restringit in nubib?. & effectas aridas sterilita
te segetes dereligt. Arescit etiā herba cāporuz. &
nō solū hoibus fructū. vez etiā pecudib? pabulū
negat. fames quoq; tetra & obscena vbiq; grassa
tur. Aeris quoq; tēperies quā suis impijs actib?
descripserat famulari. in tantā corruptōz versa est
vt humana corpa vlcibus pessimis q; ignis sacer
appellat. necnō & his q; dicunt carbūculi replerēt
ita vt ora hoim at q; oculos occuparent. vt si q̄s
forte ex hijs effugiss; mortē lumib? ōbareē. S;
& alijs nichilomin? pestilētibus morbis viroz ac
muliez immēse multitudines. & p̄cipue infantuz
cateruatim cadebāt. XXI. *De vltōe*

diuina in galerij & in suos. Eusebi? vbi supra.

Adit etiā illud his malis vt armeniozū
gēs olim & vtilissima & amicissima po
pulo romano. dū ab eo xp̄iane religionis
ritū cui deuotissime vniūsa dedita est. in ydolorū
cultū mutare cogeret. & demones venerari p̄ deo
inimici p̄ amicis. & p̄ socijs adūsarī effecti. se ma
nu adūsum nepharia ei? edicta defērare parēt. ac
sponte bellū inferrēt. q; simul oīa coaceruata stul
te ab eo penas arrogātie d̄poscebāt. P̄to quo per
fugā p̄secutōis q; chzistianozū pacē sibi & rez oim
copias atq; etiā aeris tēperie desuire iactauerat.
Igit̄ cū ipse & exercit? bello armenico vehemenē
& acriter vrgerent. populos p̄ vicos & p̄ vrbes.
quib? diuina atq; humana p̄spere cuncta cessura
legū suaz auctoritate p̄miserat. fames dira absq;
vlla miseratione vastabat. In vrbib? tante p̄ dies
singulos multitudines cadebāt. vt nec loca ad se
pulturās inuenirētur. Quāplurimi vō ita exhau
sti incedebāt. vt simulacra magis carne carētia q̄
hoēs putarētur. colozē tetra lumib? in p̄fun
dū dimeris. huc atq; illuc corpe nutabūdi et iam
iāq; lapsuri ingrediebant. Interea p̄ plateas oēs et
angipozt? erāt oīa repleta cadauerib? mortuoz
nec erat oīno q; sepelirz. dū et ipsi q; supesse vide
bant adhuc morbo inualidi eēt. et q̄si otinuo mo
rituri. Ex quo fiebat spectaculum misabile. ita vt
q̄plurimi a canib? deuozarēt. hec exētit legū ma
ximini atq; arrogātie et elatōis ei? et iudicij d̄ xp̄i
anis habitū imuneratio. hec illius in deū pietas ee
religionis vt assererat celit? tradite maiestas. Vē
rum vt supius dixim? cū et inhumata mortuozū
cadauera quos fames ofūpserat in plateis iacerēt
et quos lues vsq; ad vnū mēmerat nichilominus
in domibus insepulti manerēt. Qui vō supesse vi
debanē vrgerent inedia. clamare ceperūt omnes.
et sponte chzistianozū pietatē et misericordiā imp̄
can. quosq; pauloante extozres patriā et domo

ingerat. nunc suppliciter exorare. ut more sibi solito
viventibus alimonie auxiliū deferat. **XXII**

De pietate xpianorum in paganos.

Quoniam vero nostrorum populū quibus reuera
p dei gratiā qd maxime oibus mirabile
fuit. neq; fames in aliquo neq; lues fue
rat dnata. in nullo p̄s̄ in iurie memores more si
bi solito ad misericordiā inimicorum p̄ceptis dn̄icis
instituti offerre certatim vnusq; p̄t poterat ci
bos. & sustentare ac reficere peuntes. & nō solū ci
bos cū eis. s; & affectū cū eis p̄cipare ceperunt.
ex quo indignit̄ p̄ua sufficere videbant. eo qd cū
magna pietatis affectōne p̄bebant. Illos quoq; q
morbi p̄tagiōe laborabāt ad quos nullū gētiū ne
q; p̄p̄inquoꝝ quidā introibat. sedula & frequentī
uilitatōe curare nec pati om̄ino aliquid p̄tagiū
quippe quos diuina gratiā circundaret. Cadaveri
bus quoq; mortuoz sepulturā deferre. et que sūt
nature iusta cōplere. ita breui ingressu solo xp̄ia
nozū p̄ vrbes & ricas maloz facies immutata.
reb; ipsi atq; opib;. verā esse & piā religionē xp̄i
nozū in cordib; oim scripsit. multo tenaci; q̄
tabulis ereis eā falsā esse tirānus inciderat. Tūc er
go videē cōpletum illud qd scriptū est in exodo.
q̄ egyptijs erāt tenebre palpabiles & crasse. filijs
aut israhel erat lux in oibus habitacionibus suis.
XXIII.

**De eusebio papa et
disonantia historie.**

Eusebi; vbi supra.

Quoniam in papatu sedit. hic hereticos inue
nit in vrbe roma quos p̄ man; impositio
nem re cōciliāuit. hui; ep̄ibus inuenta est crux dn̄i
v. non. maij. et baptizat; est iudas qui est & qui
riacus. sedit aut annis. vi. et sepult; est in cimite
rio calixti via apia. vi. nonas octobris. Post hūc
melchades natōe affer. sedit annis q̄tuoz. h; p̄sti
tuit nulla ratione die dn̄ica aut. v. feria ieiuniū a fi
delib; agi. qz eos dies pagani q̄si sacz ieiuniū cele
brabāt. Et manichei inuēti sūt in vrbe romana. Se
pult; est aut & ipse in p̄fato loco id; decembris.
Post hūc siluester natōe roman; sedit annis. xxiij.
hic exilio fuit in monte serapi. Et postmodū redi
ens cū gloria baptizauit. p̄stantim; augustū. quē cu
rauit dn̄s a lepra. cui; p̄secutōem p̄mo fugiēs. exi
lio fuisse cognoscit. **Actoz.** Mirandū quomō
liber iste de gestis romanoz pontificum a damaso
papa scripsit; ab alijs historiographis dissonat in
plurib;. Nam eusebi; cesariēsis fuit scriptoz eoz q̄
p̄sens vidit et audiuit. fuit em̄ ep̄ibus p̄stantim; di
cit in cronicis suis. qd eusebi; ep̄ibus galerij tñ se
dit mensibus sex & post eū melchades. annis. iij.
Rufin; in historia ecclesiastica. x. libro post p̄cllū
nicenū qd p̄stat a p̄stantim; iā xp̄ianissimo & reli
giosissimo impatore. cū multis ep̄is fuisse celebra
tū. Narrat sanctā dn̄i crucē a facta helena fuisse q̄
sitā & inuētā. **Q;** aut p̄stantim; post adeptū im
perij xp̄ianos p̄secut; sit. nusq; legi potest p̄terq̄
in actib; beati siluestri. **Vbi** dicit eundē papā in
mōte serapi latuisse. ut p̄secutōes p̄stantim; decli
naret. In martirilogio tñ ita legit. xvij. kl. aug. usti
apud antiochiā sirie. natale beati eustachij ep̄i &
p̄fessoria sub p̄stantim; p̄ncipe. qui ob catholicā fi
dem intra ianopolim ciuitatē sirie puls; exilio ibi
dem requeuit. Supius quoq; iā dictū est rabiē p̄se
cutionis nō cessasse vsq; ad. vii. annū p̄stantim; ma
gni. **Ex** tūc em̄ idē impator pacē ecclesijs reddidit.
XXIII.

De martirib; quoz

ep̄a ignorant & p̄mo de sancto christoforo.

Quoniam ergo passiones martirū quoz cer
ta ep̄a reppimus supius adbreuitas suis
locis posuim;. Nunc completis. x. p̄se
cutōib; us. restat ut eoz quoq; de quib; incertum
est. quib; ep̄ibus passi sūt gloriofos agones deo
iuuante describamus. **Xp̄oferus** vir p̄cerissi. ne sta
ture & vultu terribilis. cū in samon ciuitatem licie
fortuitu aduenisset. et rex vrbis noie dagnos san
ctos dei nolētes sacrificare grauitē tormētaret.
Interrogat; est si secundū decreta p̄ncipū sacri
ficij; p̄sentiret. At ille nō intelligēs linguā eozū
valde tristat; est. et p̄strat; orauit dn̄m. ut ei illi
us lingue p̄cederet intelle ctū. **Dūq;** p̄sisteret i pre
ce. iudices eū insanire putātes. sic eū reliquerūt. &
venerūt ad locū vbi xp̄iani varijs penis torq̄bant;
Subito xp̄ofer; dato sibi qd petierat. diuina voce
p̄fortatus. cucurrit ad locū & vidēs sanctos torq̄
ri. cū tortozes & iudices increpar;. suū vultū cla
mide coopuit ut agnosci nō posset. **Quē** statiz vn;
ex iudicib; alapa p̄cussit. et ille vultū discoopiēs.
p̄tinus ei dixit. nisi esse xp̄ian; & p̄ deo tormēta
& iniurias pati vellē. illatā michi iniuriā in te p̄ti
n; retorsissē. **At** ille vultū viri immutatū non su
stimes terret; cucurrit ad regē. **Cui** cū. hec om̄ia
seriatim dixisset. et rex christoferū p̄vere cogitar;. **Interim**
xp̄ofer; p̄fluentē populū allocut; p̄ p̄di
cationē suā. bacuū quendā aridū in terrā fixit. &
ad honorē dei & quersionē populū ut flores et frō
des p̄oueret impetrauit. **Ad** qd miraculū multi
sunt p̄ueri. et a petro p̄sbitero baptizati. hoc ite
rum rex audiēs irat; misit milites q̄ eum ligatum
adducerēt. **Qui** cū ad eū accedere nō auderēt. ait
eis christoferus. **Quid** vultis aut quē q̄ritis. **Rex**
inquit misit nos ad te. ut te ad eū vin ctū duce
rem;. **Qui** respondit. **Si** voluero nec so. utus nec
vin ctū duci potero. **Dicunt** ei milites. **Ergo** si nō
vis nobiscū venire vade quocūq; volueris. & nos
dicem;. qd te nō inueniem;. nō ita inq̄t sed ego ibo
vobiscū. **Quos** cū p̄dicādo in itinere p̄uertisset. et
baptizari fecit. & a p̄p̄inquās vrbi. fecit se vin ctū
post tergū manib; ad regē deduci. **Cui;** magnitu
dinē rex admirat;. gen; ei; requirit. **Gen;** inquit
meū facies mea indicat ex regione cananitida. a pa
rentib; reppbus dico;. **Sed** hoc nomē in baptismo
sp̄nēs. christofer; nūc appello;. **Rex** ait. **Quam**
stultum nomen tibi imposuisti. **Christi.** s. crucifixi
quia certe sicut nec sibi ita nec tibi p̄desse poterit
vnū tñ dico tibi. qd si dijs sacrificaueris. magnos a
me honores & diuitias p̄sequeris. aut certe si obla
ta respueris diris supplicij; cōsumeris. nolentē ita
qz iussit rex in euleo suspēdi. et vsq; ad nudatio
nem costaz vnguib; lanari. **XXV.**

Passio sanctaz nicete & aquiline.

Quoniam suggestū est regi. ut duas foꝝmo
sas mulieres. ad eum faceret introduci.
Quo facto vir sanct; in oratōe p̄sterni
tur. et cū a meretricibus plausu manuū. et ample
xibus vrgereē. Surrexit & ait illis. **Quid** vultis
& cur inducte estis. **At** ille vult; ei; claritate per
territe dixerūt. **Miserere** nostri facte christofere
ut i deū quē p̄dicās possim;. credere. qz huc intro
ducte sum;. ut sicut multos decepim;. ita et te ad
ydolatriā traherem;. **Tunc** xp̄ofer; blande eis re
spondit. et eas ad xp̄m p̄dicādo p̄uertit. **Q;** cū
rex audisset. iussit eas sibi quātorū; p̄fētari et ait
illis. nunq̄ et vos a dijs recessistis illi; malefici;

per deos iuro. qd si nō sacrificaueritis. morte pesti-
 ma pibitis. Que responderūt si dii sūt immolare
 debem? sed iube pri? mundari plateas. vt oēs ad
 templū deoz pueniāt. qz niceta & acuilina ibi sa-
 crificare habent. Quo facto cū p plateas ornatas
 ad templū venissēt. dixerunt astantib? vt ad eas
 intenderēt et ascendētes ad ydolū iouis dixerunt
 Si de? es iube qd faciam? qz rex pcepit vt sacrifi-
 cemus. Cūqz ydolū nil dixisset alligātes oīa ydo-
 la zonis suis deiecerūt ad terrā et in puluerē ofre-
 gerūt. et dixerūt astantib? vocate medicos vt cu-
 rent deos vestros. Tūc rex irat? dixit eis Ego mo-
 nui vos deos adorare nō oterere. testoz aut virtū-
 tem eoz. qz pīmā vos p diuersas angustias tozm
 tozum. At ille dixerūt. Scilicet si erāt dii. cur a fra-
 gili sexu se pmiserūt oteri. Tūc iussa regis aqlina
 suspendit. & ligato ad pedes ei? ingēti laxo mem-
 bra ei? oīa dirumpunt. Quo facto cū migrassz
 ad dñm. soroz ei? niceta ligata manus & pedes in
 ignē piciē. et inde exiens illesa pīm? decollat.
 XXVI. *Passio sacti xpoferi martiris.*

Dost hoc xpofer? educit et ofluente ad se
 populū ofortās regi celeriter p̄sentatur
 Qui vidēs populū multū ad xpm cōuer-
 sum. iussit oīs citi? decollari. chāstiferū vō fer-
 reis cathenis ligatū virgis cedi. Deinde sup sella
 ferream clavis & vinculis alligatū. succenso igne
 & iniecta pice in medio ciuitatis vsqz ad cinerem
 ocremari sed repente sella sicut cera confringit. &
 chāstifer? in medio ignis incolumis ad sidē popu-
 los adhortat. Nullis ergo credentib?. rex in mali-
 cia pmanens. iussit molarē lapidē in collo eius alligari.
 & p plateas ciuitatis distractū ligari ad stipitem.
 et a militibus sagitari. Cui cū sagitte noce-
 re nō possent. et rex & milites eū occidere se pu-
 tarēt. expēdētes in eo sagittas ei piter insultabāt.
 At ille dū imminentē eis penā et sibi gloriā p̄dicat
 insultantib? reinsultat. et iussu regis ad decollan-
 dum ducit. et ibi finito ozadi spacio decollatur.
 XXVII. *De passiōe san-
 cte margarethe virginis.*

Sancta margaretha nata in antiochia a
 pentib? gentilib? nutrita tradit a q̄ dul-
 ceter & studiose nutrita. Adultera se sp̄ore
 baptizari fecit. et defuncta matre a patre pp̄ hoc
 exosa oues nutritis sue pulcerrima puellā pasce-
 bat. Tūc accidit quendā senescallū impatoris trāsi-
 re p antiochiā. Qui cū puellā vidisset. et iā i amo-
 re ei? vehementer arderet. iussit eā ad se venire. et
 cepit ab ea nomen & genus & religionē inquirere.
 At illa osequēter respondit. se esse nomie marga-
 retham genere nobile religione xpianam. Tūc pre-
 ses pzima inquit duo tibi oueniunt. Sed terciū ni-
 mis discordat. vt puella tā pulcra tam nobilis cre-
 dat in crucifixū. qui nec sibi nec alijs ferre potuit
 auxiliū. Tūc margaretha tā recte & tā prudēter
 de fide nostra & infidelitate paganoz respondit.
 qz p̄ses ei? rationib? supatus. erubescēs se victuz
 iussit eā carceri mancipari. Sequēti die iubeē aut
 sacrificijs cōsentire. aut diuersis supplicijs deperire.
 Renuens exiit suspendiē. et virgis acerrimis vsqz
 ad fluxum sanguinis & defectū cedentiū laniat.
 At illa virtute dei nec suspirauit nec genuit nec
 saltem vultū tristē contraxit. Et cū adhuc dominū
 predicaret. putans se p̄ses irrideri. pectimibus
 ferreis iussit carnes ei? vsqz ad ossa sulcari. Qd dū

fieret & propter eam populus astans fletet. dum
 etiā ipse p̄ses quasi pie ei consuleret. et illa imo-
 bilis pmaneret. ait p̄ses. Jam nō parcā. iam nō mi-
 serere. consules sibi deludit. deos blasphemato-
 rimenta otemit. in carcerē ergo mittit. vt exco-
 gitatis supplicijs p mēbra singula diuit? puniret.
 Sed statim tenebre carceris immēso lumine radiā-
 te fugant. sed dyabol? vt eā terreret. subito ei in
 oracionē mutatus appet qui cū eā quasi deuoratu-
 rus impeteret. signo crucis opposito p̄im? euaniu-
 it. sed tñ ille adhuc vt ei quocūqz mō suaderet. in
 hominē se mutauit. At illa demonē e se intelligēs
 eum p caput apprehendit. et sub se ad terrā deiūēs
 coegit vt diceret. Cur xpianos tā multipliciter at-
 temptaret. Qui respōdit naturale sibi esse odium
 contra virtutū viros. et q̄uis sepe repellat ab eis
 spe tñ & desiderio seducendi. semp infestus existit.
 Et qz inuidet nobis felicitatē quā p̄didit. Et si hāc
 recuperare nō potest. eam alijs auferre contendit.
 Et his dictis. dū virgo pedē subleuauit. ille statiz
 velut fum? euauit. XXVIII.

Finis agonis eiusdem.

Lla ergo spem accipiēs. qz mīstiz iam secū vīce-
 ret. que iam caput impioz dyabolū supasset. sequē-
 ti die ouementib? populis virgo iudici p̄sentat. et
 sacrificare nolens exiit. & appositis ad latera fa-
 cibus. caro recēs lacerata. vsqz ad intima crematur
 ita vt mirarent. quomodo tā fragilis puella. tāta
 posset tolerare tormēta. sed insensat? p̄ses doluz
 aqua frigida iubet impleri. & ligatā in eo diuicius
 detineri. vt cōmutatio tormētoz. pena esset gra-
 uioz nō refrigerium. et nouū dolo. ē afferret sup-
 plicium nouum. sed dum ligata in aquam mergit.
 facto terremoto. oīib? qui aderāt perturbatis vir-
 go illesa egredit. Vidēs ergo p̄ses qz ex hoc mira-
 culo populi ad fidem ocurrerent. timēs ne diuicius
 viuēs plures ouerteret. eam decollari p̄cepit. Illos
 aut qui crediderant. varijs mortib? consummauit.
 Margaretha igit impetrato ozandi spacio. ozauit
 prius p se. Deinde p omnibus xpianis. & postea
 p p̄secutorib? suis. Et vt alibi legit p̄ p̄uientib?
 vt q̄cunqz in p̄tu nomē ei? inuocaret statim edita
 prole periculum partus euaderet. Ibi etiam. xlii.
 kl. augusti. martirizata fuisse legitur. Vnde miruz
 est qz a multis. viii. añ diebus. scz terciō idus iulij
 eius festiuitas celebrat. XXIX.

Passio sancte regine virginis.

Reterea sub olibzio passa est sancta vir-
 go regina. clementis cuiusdam gentilis
 vnica filia. Que cum esset annorum xv
 audiens sanctorum certamina. totam spem habe-
 bat in domino. Transiens autem olibzium de mas-
 silla in alesiam ciuitatem sedēs in curriculo suo vi-
 dens eam speciosam nimis. iussit eam deprehendi
 concupiscentia eius illectus. At illa oratione pre-
 missa. conspectui eius presentata. genus & nomē
 ac professionem interrogata. Dixit se esse in genu-
 am nomie reginam. sancte trinitatis cultricem.
 Cui p̄fectus dixit. Ergo obtines nomen galilei
 illius vel nazarei. Regina dixit. etiam obtineo si di-
 gna sum. & inuocetur dominus meus christus su-
 per me. & obumbret & protegat velut suam ancil-
 lam. Tunc iussit impius p̄fectus custodiri eā vsqz
 dum veniret ad ciuitatem. et precepit eaz redu-
 ci i carcerē vsqz dū imolaret. et sic publice audirz
 eā. Ingressus aut ciuitatē alesiā dijs suis imolauit
 et sedēs publice p tribunali puellā adduci iussit.

sup ea rehemeter. et dixit ei. **C**ognosce deos o iu-
uencula. qz misereor pulcritudini & teneritudini
tue. et multas pecunias habebis a me. & bene tibi
erit p cunctis puellis. **A**lioquin plagas & penas
pessimas sustinebis. et corp? tuu tenez gladij &
ignes fortiores osument. **Q**ue cu interrita ostater
in pfessione xpi pmaneret. iussit ea expoliari. et in
eculeu assumi subtilibusqz virgis cedi. **A**t illa in
eculeu extensa. dolore no sentiebat. sed respiciens
in celu dicebat. **I**n te dne speravi no confundar i eter-
num. **C**uqz cederet mēbra ei? tenera virge grac-
les incidēbāt. et sanguis mult? decurrebat. ita ut
astates flerent amarissime sup ea. et dicebāt ei qui-
dam. **O** qualē decorē pdis ppter incredulitatem.
Consenti & sacrificia. ut pollis euadere tormentā
Regina dixit. o mali psiliarij. o psilia malaz cogita-
tiouū. nō pfentio. nō sacrifico. xpm hiesū q me con-
fortat habeo. **I**rat? pfect? iussit ea exungulari. &
a carnificib? lacerari. **Q**ui ita latera ei? exungula-
bant. ut etiā impi? & crudelis pfect? de clamide
sibi faciē coopiret & auerteret se. **S**imiliter & astā-
tes lacrimabant. vidētes carnes ei? exterminatas
XXX. **C**ōsummatio agonis ei?.

Dixit autē pfectus quid est o regina. neqz
tu tibi potes misereri. **E**cce caro tua ex-
terminata est et mēbra tua inutilia facta
sūt. **C**onsenti michi & sacrificia. **I**mpossibile est te
sine tormētis trāsire. si michi nō obedieris. **Q**ue cū
ei? verba despiceret. eūqz insipientē & infelicē vo-
caret. iussit ea deponi & in carcerē duci. vbi cum
orasset. subito colūba appuit. et crux i celu erecta
est. vsqz ad locū vbi puella stabat. et colūba stās
sup crucē dicebat. **A**ue regina vnguentū suauita-
tis p oratōez referēs. pata etenim est tibi corona glo-
rie. aptus est tibi paradisus & eris requiescēs cū pa-
tribus tuis. **T**ūc illa gloriificauit deū. **M**ane autem
iudici psentata cū nollet ei pfentire. iussa est expo-
liari. et in eculeo suspendi. ac lampades eius lateri-
bus applicari. illa autē leuās oculos in celu dicebat
Trāsisti p ignē & aquā & eduxisti me i refrigeriū
Tūc iussit impi? pfect? afferri vas qdāz magnū
& impleri aqua. et deponi ea de ligno. et alligari
man? ei? & pedes. et mitti ibi ut suffocaret in aq
At illa orabat dicēs. **D**ne disrūpe vincula mea ut
tibi sacrificē hostiā laudis. **F**iat michi hec aq etiāz
aqua suauitatis. **F**iat michi hec suffocatio illumina-
tio salutis. **E**t postq orauit miserūt illā in vas illō
aqua plēnū. **E**t ecce terremot? fact? est magn? et
ecce de celo colūba descēdens habebat i ore coro-
nā & disrūpta sūt vincula beate regine. et ascēdit
de aqua laudās & bñdicēs deū et dicēs. **D**ns igna-
uit decorē induit? est. **I**lluminasti me dne ihu xpe
et saluasti misert? vnice puelle qui es bñdict? an-
te secula. **E**t facta est vox colūbe dicens. **V**eni re-
gina in requiē xpi. beata es q hāc coronā meruisti
Tūc crediderūt in dñm aīe. lxxxv. viroz et mulie-
rū. **I**rat? ergo olibri? fecit ea decollari. **H**ui? pas-
sio recoliē. vij. id? septēbris. **Q**ui? aīaz cunctis vi-
dentib? angeli tulerūt in celu cū laudibus.

XXXI. **P**assio sanctorū
iuliani et ferreoli. **E**x gestis eorum.

Iulian? in auernia nat? genere et religione nobil-
ferreoli tribuni comes erat. et vterqz deo i milita-
ri habitu seruibāt. **C**ū ergo gentilium furoz xpia-
nos vbiqz psequēs. ad viennā venirz. **I**ulian? amo-
re martirij flagrās cū se gladio furentiū expositōe

auer mā rugies ad xpianoꝝ supstū solamē paulu-
lum psecutois impetū declinaret. **T**ūc crispin? ofu-
laris audito q illic iulian? latezet misso psecutore
pcepit. ut inuentū ostanter occideret. **S**entēs hoc
iulian? q eū psecutor inqreret. spōte fores exlics
querenti intrepid? se opposuit. et pīm? ictū feri-
entis excepit. **C**ui? caput in pximo fōte lauantes.
ad sanctū ferreolū deferūt. ut ipse simlē mortē ex-
cipet. nisi sacrificijs ofentiret. **Q** et factū est. et ca-
put facti iuliani cū solo corpe facti ferreoli i vno
tumulo collocatū est. **P**ost multos annos cū san-
ctus maueric? viēnensis eps eos releuaret. inueit
caput facti iuliani inter manus sancti ferreoli. ita
vtriqz illesū et integz. ac si eadē die fuisset sepul-
tum. **XXXII.**

Miracula eiusdem sancti iuliani.

Nec plurima hui? facti miracula testat gregori?
euronēsis. q cū quidā rustic? die dominica arare p-
sumeret. apphensa securi ut vomerē emundaret.
pīm? ptractis digitis manubziū in dextra eius ad-
hesit. cunqz pudore et dolo re nimio torqre post
duos annos ipse dnico die i ecclesia facti iuliani vi-
gilans liberaf. **C**um autē quidā nobilis. quasdā res
hui? ecclesie pualisset. et a sacerdote p nūcios roga-
re? ut qd male cepat relaxaret. ille res sancti sibi re-
tinuit et clericos cū iniuriis effugauit. **Q**ui tñ post
aliqptuz eps hui? psūptōis imemor. cū ad festū sā-
cti iuliani cū alijs aduenisset. et i hospicio suo dui-
uiū celebraret repēte tonare cepit et fulgur de ce-
lo ruēs ipsū illesis oibus alijs pcremauit. **Q**uidāz
diacon? relicta ecclesia fisco adhesit. et accepta po-
testate tāta mala faciebat. q a vicinis sustineri nō
potuit. **C**ū ergo die quadā mōtes circūiret. et qsi
p iure suo oues ecclesie sancti iuliani diriperet. pbi-
bentib? ex pte facti iuliani pastoribus dixit. **I**ulia-
nus n̄ comedit arietes. **C**ū autē oues ut ppias de-
tineret. forte ad villā sancti iuliani deuenit. et sta-
tim ante sepulcz ei? febre correptus. tanto caloze
oppzimiē. ut nec surgere nec aliquē vocare valerz
Post hoc elat? in quadā cellula collocatus et inua-
lescēte febre. q incēderet a martire ofiteret. **F**acta
riqz sup se aquā ad refrigerandū petijt. s? statz tā-
tus fum? et fetoz de corpe ei? exijt. q fugientibus
q acerāt post modicū expirauit. **XXXIII.**

Passio facti genesij martiris. **E**x gestis eius.

Anct? genesius arelatēns vrbis alūnus
extitit virtute nascēdi et patron? vūte
moriendi. h in iuuetutis flore primeuo
pūntialis militie tirocinia suscepit. **A**ccidit autez
ut eodē ante tribunal iudicis exceptoris mun? im-
plente. impia atqz sacrilega mandāte psecutois iul-
sa legerent. **Q**ue cū deo deuotus repudiaret audi-
tus. et impmere man? ispneret. abiectis aī pedes
iudicis tabulis. triste mīsteriū sacrata iā deo mens
fugit. et ut i nullo a pceptis euāgelicis act? mar-
tirij deuiaret. quib? declinare psecutois imperum
vel iubemur vel pmittimur. ab ira se furētis iudi-
cis paulisp occultauit. **Q**ui cū cū corripī protim?
offerriqz iussisset. neqz facilis iuestigatio. ad pec-
ratā latebrā pueniret. **P**recepit mīstris ut vbiqz
eū inuenire possēt. gladio interficerēt qd et factuz
est. hui? passio recoliē. vñ. kl. septēbris.

XXXIII. **P**assio sanctaz vir-
ginum iuste et rufine. **E**x gestis eaz.

In ciuitate hispali regionis hispanie. **P**assio sancta-
rum virginū iuste et rufine. hee cū essent mediocri

paupertate tentes. Erat illis usus mercadi fictiliuz vasculoz ex quo questu indigentiu inopia satuba bant sibi qz tantu qd ad victu et vestitu necessari um esset procurabat. oratoni quotidie insistebat. ca ste religiose qz viuētes bene patētes. et dom? sue curā agētes. cūqz distrahendoz vasculoz curam gerebant. accurrebat nescio qd execrabile monstz et immane portētū qd p ditorz turba gentiliū salam bonē vocāt. postulās ab eis aliqd vteniliū sibi da ri. Qui cū relisterēt ac dare nollēt dicētes se dñm ihm xpm colere et credere. nō idolū illud qd nec viueret nec sentiret. mulieres nobiles q portabāt idolū illud in humeris suis deiecerūt illud a se tur bulenter. ita vt oīa sanctaz virgīnū vascula strin geret penit? & ptereret. At ille non damno paup tatis cōmote. s; ad destruendū tñ dedecozis malū repulerūt ydolū. Qd statiz ad terrā pstratuz cor ruit cōminutū. tūc quasi sacrilegiū cōmissit. gen tiles eas mortū obnoxias exclamabāt. Igit a dioge nianō cōprehēso pmo eculei extēsiōne. et vngula rū laniatōe vexate sē. Postea carcere media & do lozib? afflictē. post aliqz dies cū ad momen toniariā locū ptes ire disposuisset. iussit eas per a spera & pfragosa loca post iter suū pedib? ppera re. At illis nichil duz nichil aspez videbat. S; qsi totū iter pactū sub? se puluerē sculcabāt. tandē iusta in carcere exalauit spūm. cui? corp? ptes in puteū iussit pēpitari. S; religiosus ancistes sabi nus e puteo sublatū honorifice sepeliuit. Rufina vero q in carcere remāserat. iussu pzelidis fractis ceruicib? deuotū deo spūm emisit. Cui? corpus igne cōbustū. digna honorificentiā sepultū est. ha rum passio celebraē. xij. kl. aug. XXXV.

Passio sancti anthonini martiris. Ex gestis ei?
Anct? anthonin? appamie opido oriun dus. nobilis genere. ab infantia cepit sā ctis pollere virtutibus. et sacris literis doct? salutaria pcepta legebat & implere stude bat. Cūqz desiderio martiri estuaret. ab opido ap pamie egress? xpianos pquiret. qpluimos inue nit. inter quos diu cōmanēs ad sacerdotalē digni tatē pmot? est. Cūqz pōicando iter ageret. labore itineris siti fortiter estuās dñipotētē depcat? est vt sibi sbueniret. Oratōe vero cōpleta terrā soluz virga fiducialit? pcussit. et inde fons erupit. Qui viro facto dat? a dño. magnā etiā infirmitatibus pber salutē. Reusus itaqz vir sanct? appamiā. illic in religionis studio pfectus pōicabat. & gentiliū p fidiā increpare nō desistebat. Cūqz adūs ns eū dya bolica rabies in sacrilegōz pectoribus inflamata pcreferet. diuino spū repletus pōixit ipse paucis (q tūc aderat xpianis) suū qd diuinit? agnouēat iā imminere martiriū. Itaqz cū xpiani loca sacra. vbi sanctoz corpa quiescebāt orādo visitaret. ipse cū eis pges aliqz tēper longi? ituz se causa oratōis il lis innotuit. at inde se mīme reuersuz sed impio rum gladio ferendū pōixit. Senties igit insidian tes sibi appinquare gentiles vltro se eis obijciens ab eis tent? est. Deductusqz cedēdo vsqz ad ripā fluminis ad radices appamie decurrētis. in pfessioe dñi pmanēs capite truncat? est. Impijssimū deniqz satellices ne a xpianis inuētus honoraret? vt mar t? totū corp? crudeliter disceptū. simul cū absci so capite dimerferūt in flumine. Viri aut religiosi qsitum deuotē corp? martiris. repperunt sine ca pite. & sepelierūt honorifice. Miro aut modo sā guis ille p xpo effusus & in aquā plect? inē aqz

collisiones est coagulat? atqz pstrict? nichilqz ex eo aquaz impulsus displic. S; velut quodā fidelis simo famulatu ad mēbra corpis vnde manarat in tegz & immutū dūxit. S; & ipsi? aq flumis cre atoz suo obediēs. & famulū xpi agnosces ita se a cursu solito locoqz defluētī sberaxit. vt iniuriā in ferre se factō corpi metuere demōstraret. et ad re quirēda beati martiris mēbra fidelib? populis vi am agruā pparet. Multoz quoqz opinione relatū est. q cū caput martiris amputatū in flumie iacta ret. statim angelica susceptōe puo est maseolo col locatū. nauiculaqz angelico officio receptui pata depositū. Tūc otinue nauitādo puenit in eū q car nis dicit? alueū. & inde retrogradū accipiēs cursuz scilicet ab occidentali pte i orientālē introiuit. in a uarionis alueū. Sicqz angelica assistente semp cu stodia (vt ferē) silicudine duaz aq laz nūeaz? ducebat? nauicula. donec puenit ad locuz sibi de st natū. s. ad cuiusdā festi pncipis habitaculū. qd idē martir vt ferē eandē regiōne pcedicando pagrans ab eodē pncipe petierat ad habitandū. Cū ergo illuc ad litus puenisset fest? pncipis admirās. & quid esset p spūm intelligēs caput sanctū deuote suscepit. et habitatōez suā a loco illo remouens ec clesiāqz dedicans. caput i ea cū honore & gratiaz actione posuit. hui? passio recolit. m. non. septē bis. XXXVI.

Passio sctē marciāne virginis. Ex gestis ei?
Beata virgō marciāna ciuis sueguritae ni municipij pulcherrima & genere nobi lis fuit. que ptempis diuitijs ad cesare am veniēs accola i cellula habitauit. Quadā die p cedēs ad publicū. et ignotā se turbis ambulātibus agregās. vidit diane simulacz in platea. sub cuius pedib? aqua p lapides decurrebat. in patena mar mozea. nec illud stare passa est. nā trūcato capite totā pfregit statuam. Qd vbi nepharij manci es aspexerūt. statim eā cedē macerātes. totā liuozib? infecerūt. & cū magnis clamozib? vsqz ad atria p tozū. cōgemmatīs cedib? paxerūt. Que ante in terrogatōez iudicis deū pfessa est. & inania figmē ta damnauit. Itaqz iudex dicitis ei? qstionariū ma nib? alapis cefā. in ludo gladiatorio iussit induci. Tradat? inqz vni & suiat plurimis. vt illic & cor pus & pmax aimus puniat. Illa gaudēs ad custo diā ibat. qz pudiciā suā deo custode suabat. Cū qz nocte illa i oratōe vigilante. gladiator nomine flāmeus. cui tradita erat vt captiuitatē pudozis sustineret. p tenebras ad ei? cubile venire stende ret. subito pies angularis lapidea mole pstructus est. & ille suo decept? errore deo interdicitē. vsqz mane virgīnē inuenire pmillus nō est. Tūc eā ro gare cepit. vt sibi veniā daret. ac p eo veniā a do mino peteret. vt de ludo gladiatorio viuz eitate ret. Cui illa respondit. De? me? q meā castitatez defēdit. ipse te eo die quo martiriū sumpsero libe rabit. Alia die illud pietis inēpositi miraculū oēs loqzbanur populū. q sermo vsqz ad aures iudicis venit. Mox furoze succēsus. altēz gladiatorē mu tari iussit. & ipsū simil? paries nat? a factō corpe sepanit. Tercio quoqz tradita fuit & huic similiē accidit. XXXVII.

Consummatio agonis eius.
Andē vō id? ianuarij dies exoptata pas sionis venit. Et pmo mane dū gladiato res ex more ornati de ludo descēderūt in arenam. vt dicta martiris cōplerent. gladiator

ille flammis libertate accepit. sed multitudo q̄ ad spectaculū fluxerat clamare cepit. ut marciāna feris obijceret. **L**igat̄ itaq; ad stipitē virgo & dimissus est ferocissimus leo. **Q**ui cū impetu magno veniens erectas manus in puella pectus imposuit. **S**antum quoq; corpus adorat̄ eā vltro nō attingit. **O**is pene populū mirari cepit. et xp̄ianā puellā dicere dimittendā. **S**ed budari? archisynagogus? cū filiis suis et aliquotis iudis quos ad studiū claudis collegerat. in sedicōz vociferant̄ ut thaurū iudex p̄dici iuberet. quo facto iniectis cornib; percussit eam fortiter in papillā. statim cruoz exiit. et illa semī animis in terrā cecidit. intra portaz claustra rep̄itur. et ad aliā corone pugnā sicato sāguine reuocata. **T**ercia vice ad stipitē ligat̄ & exclamans ait. **T**e video te sequor xp̄e. suscipe animā; famule tue **I**udice amplius irascere. leopodus ingens & crudel' p̄ducit̄. qui exiliēs vno morsu euulsa pene omniū membroz cute. aīaz martiris coegit exire. **E**odem t̄pis puncto. budarij blasphemā dom; cū omnibus qui ibi fuerāt. diuino arsit incendio. **N**ā & aīa beata martir dū ess; in ludo gladiatorio. ab eiusdē budarij filia. vel filijs vel aliquātis iudeoz vocib; d̄ ipsa domo q̄ in vicino erat. iniuria grauissima lacessita. p̄phetica voce coacta fuerat imprecari diuinā insulcādo flamas. hec dom; inq̄t celesti ardeat incendio. ut in p̄petuū reparari nō possit. **S**icq; factū est. **N**ā & a iudeis frequēter reedificari temptata est & semp cecidit. **XXXVIII.**

Passio sancti marini pueri.

Marinus puer sanctus romane vr̄bis p̄maritus senatoris cuiusdā filius. a marciāno impatore comprehensus est. capescendi martiri desiderio accens; a quo nomē suū & gen; interrogat; xp̄ianū se esse respōdit. **C**ūq; ydol' imolare respueret & minas ei; p̄mitteret. iussit eū extendi & durissimis lozis dorsū ei; & ventrē cōscidi. **D**einde fortiter ligari & in custodia mitti. **Q**uē sequēti die p̄ductū eū videret ei; p̄stanciam iussit in eculeo suspēdi. et vngulis corp; ei; dilaniari. **D**einde ferrā lignēā fieri & machinā lapideā ut inisso lapide p̄ machinas mechanicas. membra ei; diuideret. **M**istri ergo dyaboli trahētes machinā. illo gratias agēte quasi ad mortē fatigati. dixerunt impatori se hoīez istū vincere nō posse. **Q**ui stupēs in hijs iussit arborē magnā scindi cuneis p̄ mediū. ut imissus in eā sanctus extēsus & p̄fractus emitteret spūm. **C**ūq; delicata ei; mēbra extēdissent arbor diuisa ē in duas p̄tes a capite vsq; ad caput. **D**einde iussit marciān; craticulā & plumbū ingēs succēdi. et etiā martirē supponi. **Q**ui sup eā ascēdens signaculū crucis faciēs. dñm inuocauit. statiq; flumī aque in undās ignē extinxit. et ip̄e stans sup aquā deū gloriificauit. **T**ūc simplici; cōmentariēsis. iussit fraxozū afferrī ignēq; vehemētissimū supponi & puez in eo mitti. **Q**ui a ministris illic p̄iectus. deū gloriificauit. et respiciēs ad marciānū ait. **P**arasti carnes meas ad edendū. iā nūc accipe p̄tez tuā aliquā & ede. donec alie p̄parent. **H**oc eo dicente. ros de celo veniens ignē extinxit. et refrigerauit fraxozū. ita ut in eo velut in bono strato iacens bñdiceret deū. **C**ulic; vō p̄ses ait marciāno. **I**ube afferrī caldaria. & in eā picē mitti ut ab igne succēsa ebulliat. et capite imerso mittat̄ in eā. tūc sanctus ad oīa parus in celū aspexit. seq; spōte in caldaria p̄iecit. et statiq; in duas p̄tes disrupta est. et p̄ix hinc & inde effusa est. et sanctus in medio stans

deū gloriificabat.

XXXIX.

De agone eius multiplici.

Dost hec marciān; arenā p̄parari iussit et sanctū dei martirē imitti. simulq; leonē & leopoduz vtra eū imitti. **S**timulantib; aut ministris. leo rugiēs de cauea egredi volebat. & cū diu molestaret. egressus cū p̄do & currēs ad factū puez cōplexus ei; humeros p̄stringebat. **P**ardus aut ad pedes ei; se volutās nō discedebat. **Q**uō vidēs marciān; exclamauit. **Q**ue ē ista fātaia q̄m video. **C**ūq; iussit bestias amoueri. nullo modo discedebāt. et cū ministri multū eis molesti essēt. ut ad caueas redirēt. **T**ūc impante factō marino statim abierūt. **I**te; iussit dimitti leonē & vrsā. que ad sanctū dei currētes & vestimēta ei; scindentes ante pedes ei; corruerūt & mortue sūt. **P**ost hoc iussit dimitti p̄daz cū tigrīde q̄ accurrētes ascēderunt sup collū ei; & cōplexe sunt euz. **V**na quoq; ex his osculabat̄ os ei;. alia sudorē de facie eius exergebat. **I**ussit quoq; thaurū adduci. et in ei; dorso cauteriā imponi. ac sanctū dei puez ad ei; corua ligari. **Q**uo facto ardētib; cornib; thaur; n̄ scētebat. **D**e cauterijs quoq; nichil ad eū p̄tinebat sed lingua sua sanctū dei martirē lingebat. **P**ost hec suadēte simplici; sup pirā ingentē eū poni fecit. sed ignis eū nō terigit. **I**psū quoq; de pira depositū immiserūt in caminū valde succensū. et ecce duo angeli adueniētes tenuerūt vn; dexterā eius et alter sinistra. et cū eo in igne descēderūt. **T**hronus aut in medio camini positus erat. statimq; ut ingressus est. se p̄signās. ois ille camini ardor euauit. et iste in medio sedet gloriificans deū. **S**equēti die iussit marciān; caminū apiri. ut videret si cōsumptus esset ab igne volens puluerē corp; ei; ne xp̄iani eū tollerent in uentū dispergere. **M**istri aut apientes caminū toto igne p̄sumpto. nō sustinebant calozē q̄ egrediebāt de fornace. **M**arciānus aut illo ad se ducto ait. **I**te; dyabolū istū adduxisti michi. **S**anctus aut marini; silauit se velle acq̄scere p̄cepto impiali. tūc ille sup modū lect; iussit theatz p̄parari. omēsq; ciues romanos adesse gladiūq; et agnā albā afferrī ut imolaret. **S**anctus aut genua flectens diu euz oratōez p̄sumasset. ad ei; impiū statiq; serapis et cronides et omēs dij corruerunt et in puluerem redacti sunt. **V**idens hoc populū romanū exclamauit. **V**ere magnus est de; xp̄ianoz.

XL.

De morte ei; et supplicio tirāni.

Vne marciān; multa p̄fusione optus. iussit eū decollari. **S**anctus aut in dño exultās ait. **V**eni pater glorie et accipe caput tuū pueri. **E**cce em̄ p̄noie tuo cursū consumaui. suscipe aīaz serui tui. **P**ater quoq; et mater ei; horabant eū. felici agone cursū suū p̄ficere. scientes eū esse suscepturū coronā victorie. **Q**ui oratione facta p̄signans se pacez dedit fratrib;. et flectens genua spūm deo tradidit. **S**curro vō iā mortuum percussit. et caput ei; amputauit. cui; corp; ministri dyaboli tulerūt. et in p̄cipitio vbi corpa latrozū p̄iciebant illud p̄iecerunt. **P**recepit aut marciānus custodiri locū ne xp̄iani corpus tollerent et sepeli rent. **Q**ue; cū custodes obfuerent. subito facte sunt tenebre et tonitrua et fulgura et aquaz inundationes quasi diluuiuz. ita q; ministri territi fugerunt. **S**anctus autē theophil; ep̄s euz viris ecclesiasticis corpus factum tulit. et in loco excelsio romane ciuitatis posuit. tunc subito factus est sonus de celo magnus. et multitudo angeloz descendit.

que locū ipsū sacrauit. Marcianus autē ut demēs fa-
ctus. accepto psilio a cubicularijs suis ut imolarz
diane & serapi. sacerdotes venire iussit. et occidit
albā agnā & columbā. ut lauares in sanguine immo-
lationis. pcepit etiā epulas in capitolio pparari. &
patrē ac matrē martiris adduci. Qui adducti ste-
terunt corā eo. nichil respondētes ei. Subito autē
cēcidit rūphea de celo supra pedes marciani. Qui
fugiēs ad palatiū suū. coriept? magnis febribus.
in lecto suo se collocauit & dixit. Vnde michi hec
dementia accidit quā patior. forsitan ppter puerū
istū morior. Magn? est deus xpianoꝝ. exaudi me
& peccatis meis ignosce. Tūc recedēte febre abiit
in capitolium adorare serapim & ecce ignea virga d
celo descēdit. et percussit eū. omniaq; mēbra ei? dissi-
pauit. Cūq; itez festināter ingress? palatiū dicēt
Magn? est de? xpianoꝝ adiuua me dolor oīs ces-
savit. Deinde surgēs serapim inuocauit. et tunc in
faciē suā ruit. et vermes de ore ei? ebullierunt. et
mortu? est pessime. aiq; ei? in tenebras abiit. Ge-
sta sē hec i vrbē romana. vij. kl. ianuarij. **¶** Actoꝝ
hec ideo hic i loco inserere volui. Quia nullū impa-
torū illoꝝ q; ecclesiā psecuti sūt. marcianū appella-
tū reppi. S; forte ipse fuit marcian? p̄ses sub quo
passus est sanct?.

XLI.

¶ De ceteris q; in martirio scripti sūt.
Sunt & alij innumerabiles martires per
diūsas mundi ptes magnifice a fidelib?
honorati. quoz nec tpa nec gesta ad ple-
nū repire potui. sed de quibusdā hec pauca que se-
quent ex martirio collegi. Nā pridie kl. ianua-
rij celebratē natale beati metrani martiris. quo no-
lente impia vba pferre ad iussione paganoꝝ. omne
corp? e? fustib? colliserūt. vultūq; & oculos acu-
tis calamis terebrātes extra vrbē cū cruciatib? ex-
pulerūt. ibiq; spūm q; in eo superat lapidib? eiece-
rūt. Itē. iij. kl. marcij alexādie passio sancti iuliani
martiris. Qui cū ita podogra constrict? esset. ut
nec incedere nec stare posset. Vna cū vno mistro
suo in sella iudici offerē. Qui camelis ipositi p to-
raz vrbē iubent circūduci. et flagris hinc inde vidē
te populo lanari. vsq; quo finē ipsis verberib? for-
titerent. Itē. viii. id? marcij ciuitate antimon. sancto
rū philomenis & apollonij dyaconi. Qui tenti et
a iudice auditi cū p̄tāter ydolis sacrificare nelu-
issent pforatis calcaneis p ciuitatē horribiliter tra-
cti nouissime gladio celi sūt. Itē. ix. kl. maij. ciuita-
te valentia sanctoꝝ felicis p̄biteri & fortunati et
achillei dyaconoꝝ. Qui cū maximā p̄ez p̄fate vr-
bis ad fidē xp̄i ouertissēt. a duce cornelio in carce-
rē trahi sūt. Deinde diuissime verberati. curribus
q; fractis. circa rotaz vertiginē astricti. fumum
quoq; in eculei suspēsiōne p̄pelli. tandē gladio cō-
summati sunt. Itē. ix. kl. maij. alexādie sancte theo-
dore virginis. q; sacrificare p̄tēnēs cū eēt in lupa-
nar tradita. repēte quidā ex fratrib? noīe didim?
eā miro dei fauore eripuit. ac postea cū eadē p̄cus-
sus ac coronat? est. Itē. iiii. non. maij. nichomedie
sancte anthonie martiris. Que cū nimīū corza &
vāijs afflicta cruciatib?. ab vno brachio trib? die-
bus suspēsa. et in carcere biēnio detrusa. tandē in
p̄fessione dñi flamis exusta est.

XLII.

¶ Idem de eodē.
Itē. xv. kl. augusti apud carebaginē. s̄a-
cte guddenes martiris. q; iussu rufini p
consulis ob xp̄i p̄fessionē quater diuer-
sis t̄pib? eculei extēsiōne vexata est. et vngularuz

horreda laceratōe cruciata. carceris etiā squalore
diuissime afflicta. nouissime gladio cesa est. Itē
idus augusti. forosille sancti martiris cassiani. qui
cū ydola nolisset adorare. vocatis pueris quibus
docendis exosus fuerat. data est facultas eū pimē-
di. quoz q̄to infirmior erat man?. tanto grauior
rē penā martirij dilata morte faciebat. Itē. iiii. non.
octobris. in egipto sanctoꝝ marci & marciani fra-
trū. et alioꝝ cū eis innumerabiliū martirū vtriusq;
sex? & etatis. Quoz alij post verbera diuisiq; ge-
neris horribiles cruciat? flamis traditi sūt. Alij in
mari p̄cipitati. nonnulli etiā capite celi. pluri mi me-
dia slūpti. ceteri patibulis affixi. Quidā etiā capi-
te deorsū p̄sso & pedib? in sublime sublatis. mar-
tirij coronā meruerūt. Itē. xvii. kl. nouēbris. in af-
frica sanctoꝝ martiruz. cc. lx. viter coronatoꝝ. et
sanctoꝝ martiruz marciani & satiriani cum duob?
fratrib? eoz q; p̄stantia fidei catholice primū no-
dosis fustib? celi. et vsq; ad ossa lanati. cū mltō
tpe talia paterent. sequēti die semp incolum. s; red-
debanē. Nouissime in exilij p̄legatione vincētis pe-
dib? post terga currentiū quadrigaz. inter spino-
sa siluaz loca p̄iter iussi sūt intēre. Passa est eti-
am maxima virgo cū eis. Itē. xiii. kl. nonēbris apd
riennensē puinctiā beati maximi leuite & martiris
Qui patiendi desiderio p̄secutorib? inquirētib?
se palā ostendit. et post responsionē p̄stantiā. ecu-
leo suspensus ac tort? . Deinde fustib? cesus ad vl-
timū obrutus occubuit. Itē. x. kl. nouēbris. in hi-
spania sanctoꝝ seruādi & germani q; post verbe-
ra squalorez carceris sitis & famis iuriā. longissi-
mī quoq; itēris laborez. tandēz celsis ferro cerui-
cibus martiriū p̄sumauerunt.

XLIII.

¶ De victoria cōstantini p signū crucis. **¶ Hugo**
floriācensis libro quinto.
Sic cū iā septimū annū imp̄ij sui pageret cōstanti-
nus. adūsus maxentiū pessimis ut dixim? moribus
adornatū. nondū baptizat? . cōspirāte secū collega
licinio bellū p̄uit. et dū illuc p̄geret. multaq; secū
dū iminentis belli necessitatē pugne p̄ximus p̄tra-
ctaret. Vidit p̄ soporē in celo signū. sancte crucis
flameo nitore rutilare. et angelos sibi assistentes
& dicentes. Constātime in hoc vince. **¶** Cassiodo-
rus in historia triptita primo libro. **¶** Eusebi? quoq;
p̄aphili. cū iureiurando ipsū impatorē dicentē au-
disse se refert. quia circa meridiē declināte iā sole
crucis signū ex lumine factū. & scripturā ofertam
ei dicentē. in hoc vince. vidisset ipse & milites qui
cū eo etiā tūc eēt. p̄genti nāq; aliquo cū exercitu
p̄iter hoc inquit ei miraculū ostensū est. **¶** Dūq; cō-
gitarēt qd esset. vox supuenit. et dormiētī christ?
apparuit cū signo qd vidit in celo. iussitq; ut fieret
ei? signū figuratiō. que foret auxiliū in p̄gressiōib?
p̄lioꝝ. Cūq; iā opus nō eēt interpte. sed apte mō-
stratū impatori fuisset. quid de deo credere p̄ueni-
ret. mox die facta sacerdotes xp̄i p̄uocans de do-
gmate p̄sulebat. At illi sacros libros offerentes. de
christo loquebant. suaq; dicta ex p̄phetiis cōp̄o-
babant. Signū vō qd appuerat ei dicebāt trophe-
um esse victorie christi aduersus inf̄nū. **¶ Hugo**
Constantin? ergo signū qd viderat in vexilla mili-
taria depinxit. Deinde in specie crucis signū qd di-
cunt labaz trāstformauit. et sic instruct? & arma-
tus cū magna spe victorie aduersus maxentium
dimicatur? iter accelerauit. Cui maxentius p pon-
tem nauigijs cōposituz egress? hostiliter occurrit
iussit quoq; nauib? ad decipulā p̄positis fluuū

sterni. et suppositis tabulis ad equari. Sed cum veri-
 qz pugnare. et exercit? maxentij sancte crucis vir-
 tute psterneret. ad urbem fugiendo remeare volens
 maxentius pontem ut diximus nauigijs compositum ascen-
 dit. & subito subidere naues & ipse lapsu equi in
 profundum alvei dimersus. Sicqz belli futuras cedes
 sui nephandi capitis sedem interitum. Tunc constanti-
 nus urbem romam triumphans ingreditur. & ita totus
 us occidentis imperium usqz ad oceanum deuenit tam
 ad constantinū qz ad licinium.

XLIII

Qualiter idem imperator honorauit illud signum.

Constantino ergo augusto in urbe rece-
 pto. statim ut ymaginem ob honorem trium-
 phi illius senatus erexit. vexillum sancte cru-
 cis in dextera manu sua fecit depingi. & sicut ascri-
 bi hoc esse inuincibile signum dei uisus. **C**assiodorus
 ubi supra. Hoc signum bellicum quod ex labaro in vexil-
 lum crucis transformatum fuerat. inter alia preciosius
 erat. eo quod imperator preceperat. & adorare illud mili-
 tibus moris esset. Constituit ergo certos signiferos
 qui in eo laborarent. quorum opus erat ut vicibus hu-
 meris eum ueherent. & omnes acies ita lastrarerent. Per
 enim etiam quod aliquando quidam ferens hoc signum. cum re-
 pente inuadentibus hostibus expauisset. dedissetqz
 illud alteri deueniendum. cumqz se de plio subtraxisset
 & iacula declinasset subito percussus interijt. Ille ve-
 ro qui sacrum suscepit tropheum multis se iaculantibus
 permansit illesus. Mirabiliter enim diuina regere
 virtute. sagitte hostium figebant in signo. a signife-
 ro autem inter picula primus euolabat. Dicitur autem ne-
 qz aliquando unquam huius signi ministri ut solet in bello
 vulnere mortuum. aut cladem captiuitatis prope-
 lunt. Denique supplicium crucis quod primum apud roma-
 nos erat in usu. lege prohibuit. In figuratibus autem soli-
 dorum & ymaginibus hoc signum iussit inscribi semper
 & figurari. **E**usebius in historia ecclesiastica. i. x-
 libro. Per idem tempus aspiciante etiam tunc secum licinio. non
 dum enim in id uesanie incidere quo postmodum
 dilapsus est. Scientes & profiteres auctorem sibi omnium
 bonorum deum. una eademque sententia legem statuerunt. in qua
 deum christianorum plenissimis laudibus prosequuntur. &
 ipsum auctorem totius virtutis atque operis profitentur. ipsum
 quod de tyranno prestitisse victoriam. & ideo ab uniuersis
 huic uenerationem cultumqz deferendum. Hanc legem
 etiam ad maximianum. qui tunc orientis partibus dominabat
 amicitiasque eorum expetere uidebat emittit. At ille
 ingentibus imperatorum rebus gestis perterritus. & si quod
 scriberet contra. sibi & quod aliena a mentis sue propositis
 uiderent. tamen resistere non audebat. & rursum alie-
 ne auctoritati cedens. inuitus uideri in hoc uenisse
 erubescerebat.

XLV.

De miserabili fine galieri.

Eusebius ubi supra.
Maximus igitur ac mente ferox hoc solum quod metus extor-
 quebat indulget. nec in aliquo mutauit affectum. do-
 nec digna in eum uerba ultio diuina proficeret. Etenim
 cum contra meritum suum nomen augusti vel imperium pre-
 sumpsisset. extolli etiam aduersum regni socios cepit
 in quibus regalis institutio more probitate ac religio-
 nis gratia refulgebat. Audet igitur primo se inter eos
 honore prioris constitueret. ac non multo post rupto
 federe. bellum licinio contra inferre. **H**ugo florian-
 census ubi supra. Quod licinio a roma digressus ex-
 pugnare pauit. et cum iam ferro licinij cecidisset. ex-
 ercitum maximini. galieri pro quo superat uideus imperato-
 rem suum diuino favore nudatum. licinio se subdidit.
Maximinus uero galieri ut uidit a dijs suis se dece-
 ptum. & ab hostibus derelictum turpiter & infideliter

fugit. Verumtamen dum repperisset exercitum uelletque se-
 cundo cum hoste colligere. doloribus internoz uiscerum
 correptus uehementer exagitari cepit. ita ut nec stratis
 recubere posset. **E**usebius. Tunc homo edax
 & qui uino se repleret. nec summis quidem labijs de-
 gustandum recipere cibum. aut odoratenum uinum sumere
 potest. itaque carnis inedia & ariditate consumptus. hoc
 solum profecit infelix. quod in ultimis uite positus iustam
 esse uindictam dei & scelerum penas se merentem pro-
 ficeret expedere. Ad ultimum tamen morbo prius lumi-
 nibus amissis. & tunc magis quam aduersus christum impi-
 etatis ad miseriam uideus uiuendi finem fecit. Sed defun-
 cto eo qui aduersus christianos nunc inaudita crudeli-
 tate nunc simulata uenia agebat. **A**pta indulgentia
 legitimoz principum ecclesiarum statim multo etiam cla-
 rior quam prius fuerat reparari cepit. tunc inimicis fidei
 penitendo ultima atrocitatis sue fiebat. ita ut ipse
 publicus puderet eos aspectus. Etenim cum prius ipse
 maximus impietatis edictis tyrannus & impius &
 deo & hominibus iniustus fuisset pronunciat. tabule eius
 quoque pictae uel ymagines creae. alie dei ac precipi-
 tari iubent. alie uero atris fucate coloribus obliterari
Iudices quoque eius quos ille in tyrannicis dominatibus
 ministros scelestos habuerat legitimi principes uel ut
 impietatis & crudelitatis eius satellites iusserunt in-
 terfici. quibus addunt etiam eius filij. quos illi iam impij
 socios assumpserat. sed & proximios eius qui se ab huius-
 cernodi necessitudine molestissimos erga ciues &
 proximos exhibuerant pibus supplicijs afflicti licinij.

XLVI.

De sancto papa siluestro. **E**x gestis eius.

Eo tempore beatus silvester papa pontificatum
 rome tenebat. sed propter persecutores in mo-
 te stragiti cum clericis suis latebat. hic du-
 dum cum adhuc esset rome iuuenis hospitalitatem dili-
 gentia tota exhibens. thimotheum quendam religiosum
 ab antiochia uenientem & publice christum predicantem. te-
 pore persecutionis hospitio suscepit. quod etiam ponti-
 fices facere formidabant. hic thimotheus cum multos ad
 christum conuertisset. tunc a paganis traditus est tar-
 quinio urbis prefecto a quo tormentis afflictus & longa
 carceris custodia maceratus. cum sacrificare ydolis
 nollet. inter homicidas decollatus est. **Q**ue silvester
 occulte media nocte raptus ad domum suam detulit.
 ibique sanctum melchiam de episcopo uenire faciens cum
 presbiteris & diaconibus cum quibus per totam noctem
 in dei laudibus permansit. martirium dedicauit. **P**ost
 hoc prefectus sperans thimotheum pecunias habu-
 isse. teneri iussit sanctum siluestrum & ait illi. **N**isi
 michi omnes scelerati illius thimothei dederis facul-
 tates. grauius tormenta patieris. **S**ed cum multorum te-
 stimonio didicisset. illum diuitias non habere. titulum
 ei christianitatis opposuit. dicens eum tormentis uarijs
 finiendum. nisi sponte ydolis immolaret. **C**ui
 silvester. **S**tolte hac nocte anima tua auferetur a
 te. ut tormenta que christianis temporalia irrogas e-
 terna recipias. **I**nterea silvester ad carcerem ducitur
 & tarquinus ad conuiuium accedit. **D**umque silue-
 ster in carcere oraret. & ille manducaret. os piscis
 in eius gutture transfuerat est. quod nulla medicorum
 arte potuit transire. sicque ab hora prandij usque ad
 noctis medium dolore vexatus iuxta siluestri uerbum
 expirauit. & hora prima qua cessurum comminatus
 se fuerat ad ipsum audiendum. feretro de domo sua
 electus. cum luctu ad tumulum ductus est. tunc omnes
 christiani cum melchiate episcopo ad carcerem per-
 gunt. et siluestrum inde cum gaudio et uocant. **E**rat

aút aspectu angelic? sermone nitid? ope sanct? corpe integer caritate diffusus. Sancto igitur melchiade migrante ad dominu ab omni populo siluester electus fuit. & qz hoc esse meruit opibus declarauit. Erat aut omni suauitate conspicuus atqz inter diuites & paupes medi? ut paupes illu qua si paupem aspiceret. diuites vo quasi sibi superiores diuitem estimarent. sic paupes curam gerebat. ut quot i regione essent vidue quot orphani quot clerici & nomina & numez diligenter sciret. & qsi de filiis sollicit? eoz quotidie necessitatib? subuenire studeret. o qz sepe debitor esse voluit ut debitori bus subueniret. a feneratoro uenit? est. ut hij qui tenebant in vinculis relaxarent. Cu aut exisset eoi etum ut christiani ad sacrificandu ydolis cogentur secedens ab vrbe siluester. sirapti latibulo cu suis clericis se collocauit. **XLVII.**

De pietate constantini i pueros. Hugo ubi supra **I**nterea constantin? rome posit? valida squalozis lepra pfundi? & cum multoz cura medicoz adhiberet ei. nec vnus qui dem facere potuit ut consequeret salute. Tunc venientes sacerdotes capitolij dixerunt illi debere piscinam facere in capitolio. & complere sanguine innocentiu. & eo calente lotuz posse saluari. aggrebant eos mactare. **Ex gestis beati siluestri.** Cu qz iuxta consilium pontificu ad capitoliu pergeret. ut ibi sanguine pueroz lauaret. occurrit multitudine muliez que resolutis criminib? & nudatis pectoribus volantes coram eo se in plateis strauerunt lacrimas fundentes. Qui percunctatus qua de causa hoc facerent. didicit has esse matres pueroz quoz effundend? erat sanguis ut ipse in eo lot? sanaret. Tunc impator exhorruit facin? & prorupens in lacrimas ait. **Audite comites & comilitones & oes populi qui astatis.** Cur hoc scelerato lauacro utar & cu me ex eod? luto cõprobem. melius est pro salute innocentiu mori. qz per eozu interitum vitam recuperare crudelem. qua tamẽ recuperare incertu est cu sit recuperata crudelitas. Sic semp nostra certamina contra hostes extitisse noscunt. ut re? esset legibus & capitali sententia subdere? quicunqz occidisset infantem. qd ergo in filiis hostiu custoditum est. in filiis nostroz ciuium exercebim?. Qui victores oim gentiu fideliter pugnado esse meruimus. Quid etiã iuuat barbaros supasse. si a crudelitate vincamur. Nam vicisse extraneas nationes bellatozom est virtus populoz. Vicisse aut vicia & peccata virt? est mori. In illis ergo plijs fortiores extim? alijs. In his aut nobilissimis cu vincimus nosmetipsos du mala nostra & vicia excludimus. & qd inconsulte desiderauim? consulte vniu saliter execramur. Igit? vincat nos pietas in isto congressu vbi victoriam obtinet victus. Vere em oim aduersantiu victores esse poterim? si sola pietate vincamur. Omniu em se esse veru dnm comprobant. qz veru seruum ostenderit se esse pietatis. hoc dicens iter ceptu deserens ad palatiu redijt. filiosqz matrib? reddidit. & insup dona amplissima addidit. & insimula vehicula & annonas expendi iussit. ut q flentes ad patriã alienã venerant. ad suam cu gaudio remearent. **XLVIII.**

De baptismo ei? & penitencia. Hugo ubi supra **R**ansacta deniqz die du somni temp? aduenisset. Astiterunt ei sancti apostoli petrus & paul? dicentes. Quonia flagitijs

posuisti terminu. & effusione sanguinis innocetis horruisti. missi sum? a domino iesu christo dare tibi sanitate recuperande conciliu. Audi ergo & fac q indicam? tibi. Siluester episcop? gentilis populi rit? & delubra fugies in monte sirapti cu suis clericis latebra fouet. huc cu ad te adueneris ipse tibi piscinã ostendet. in qua du te tercio immerferit. omnis te valitudo lepre deseret. pro quo factu hoc tuo saluatozi compensa. ut per totu orbẽ ecclesie restaurent. teqz ipsu purifica. ut relictis ydolis. deu veru qui solus est adores. Surgens ergo constantin? a somno misit ad monte seraptim. & accersuit ad se sanctu siluestru. Et cu ad eum ingressus sanct? fuisset episcop? percunctat? est illu impator. qui dii essent petri? & paul?. Ille vo non deos sed apostolos christi eos esse respondit. Atqz ex ymaginib? eozu quas illi ostedit. hos esse didicit impator quos in visione conspexerat. Tunc siluester papa cathexians eu intra palatiu lateranense penitentiam indixit. et die septima in qua claudendu erat ieiuniu. vespertino tẽpore bndictu fo te illu purificauit. **Ex gestis beati siluestri.** Cui qz orasset pro eo siluester. et oes respondisset amẽ subito quasi fulgur lux intolerabilis emicuit. que & oim mentes exterruit & aspectus obtexit. Constantinus quoqz mundo? exurgens. christu se vici se confessus est. et induit candidis vestib?. vii. diebus dedit singulas leges in honore christi et priuilegium christianozu. Octaua aut die veniens ad confessionem apostoli petri. et ablato diademate capitis. totum se planu in faciem proiecit. tantam illic lacrimaz effudit multitudinem. ut omnia illa in signia vestimenta purpurea infunderent. dans voces inter lacrimas se errasse et peccasse commemorans. Exuens aut claudem et accipiens tridentem prim? terrã apuit. ad fundamentum basilice costruendum. xii. quoqz copiosos plenos humeris suis baiulauit. **XLIX.**

De conuersione senatorum et populi et pio edicto constantini.

Anta aut eodez anno credidit multitudo ut virozum baptizatozom numerus ad xii. m. redere? exceptis mulierib? et infantib?. Cum autem senatorum caterua huic religioni fidem in nullo adhiberet. nec ob hoc irasci augustu alicui papa permetteret. Precepit augustus excelsum tribunal sibi in basilica constitui. et senatum ac populu sic affat? est. **Prophane disitiones mentiu ideo nulla ratione salubre sumunt.** qz nullas eas clar? veritatis splendor illumat. Istos em certu est deos nec dici debere. nec credi. qz ab hominib? facti sunt. homines magis eoz dii dici possunt. qz eos blasmauerunt. habeant iam finez isti errores. et romana sapientia deum illum excolat a quo ipsa custodiã. non quem ipsa custodiat. Ve aut notu sit orbi romano. vero deo iesu xpo nos inclinare ceruices. qz i me opat? est quod aspiciatis et probatis. Intra palatiu meũ ecclesiam christo arripui construendam. Tunc omnia populu cu senatu clamauit. **Qui christu negant male pereant.** qz ipse est ver? de?. Et iterum iube q adhuc sacrificant dijs. statim ab vrbe pellant. Ad hanc vocem silencio petito. impator sic allocut? est populu. **Inter diuina et humana hoc interest. ut humana seruitia coacta sũt. diuina aut volũtaria.** De? em quieta mente colitur. et sincero affectu ab hoib? honoratur. spontanea debet esse eius cultura. **Sic**

ergo omnibus notum non necessitate coactos sed iudice suo liberos posse fieri christianos. Austu enim conspicimus. ut sicut petentibus culpa est si negent. ita non petentibus si cogitur. iniquum. nobis autem magis in amicis adhibebunt. hijs qui spontanei ad christianam legem venire voluerunt. Tunc omnibus populis christianis & paganis hanc legem laudantibus & augusti vitam optantibus. iteratus populi clamor factus est diuissimus. & reuertente augusto ad palatium. tota ciuitas cereis & lampadibus repleta coronata est. Erat enim gaudium omnibus. quod lex talis precesserat. quod nullum ad culturam impelleret. nullum a christi cultura repelleret. vniuersa sepulcra sanctorum honorantur. omnesque confessores ad exilia diuisa tracti. cum honore regio reuocantur.

Hugo ubi supra. Publico quoque precepit edicto. ut per totum romanum imperium templa clauderentur. & ecclesie edificarentur.

De mutuis epistolis helene et constantini super legibus moysi & christi. Ex gestis siluestri.

Helena autem mater augusti circuecta a iudeis. cum esset in bithynia cum duobus nepotibus augustis. constante & constantino ita ut pene iudea fieri potuisset hmoi scripta ad eum transmisit. Domino semper augusto. filio constantini mater helena semper augusta. veritatem sapientis animus non recusat. nec fides recta patitur. quancunque iacturam beniuolentie diuine imputare debemus. quod meruisti simulacrorum fragmenta deferere. sed errorem applicat humano. quod hiesum nazarenum credere voluisti deum esse. & hunc dei filium in celis estimare. qui in iudeis oriundus extitit. & magus accusatus. sententiam crucis accipiendo defecit. Ad veritatis lumen attingere cupientibus. scias alteram viam esse non posse. nisi hebreorum que legem acceperunt. Sed ideo prelati tue sanitas sodita probatur. quod tu pius in me augustos ydolis renunciauisti. Verum ergo deus hebreorum saluari te fecit. quem cum colere ceperis regnum salomonis sapientissimi & pacifici obtinebis. Eruntque tecum prophete cum quibus locutus est dominus & omnia que per eos poposceris impetrabis. Ad hoc ille rescripsit. Domine matri helene semper auguste filii constantini semper augustus. qui moderat singula & secula. & disponit totius orbis fragilia. per se quidem aspiramenta viuificat. sed per peccata principum suis iura seculis dicitur. Quanto igitur excellentiore locum tenemus in homines. tanto oim patemus aspectibus. Omnium itaque mortalium oculi. omnium iudicia. omniumque vota. nostrum velle nostrum nolle considerant. & ideo non solum irreprehensibile sed etiam laudabile debet esse quod volumus deum vero intelligere super intellectum nostrum eminet et ipsa erroris nostri testantur indicia. quod deos esse putauimus quos nostro iussu ab artificibus factos cernebamus. Cesset igitur in hac diffinitione nostra presumptio sacerdotum iudeorum & christiani pontifices in vnum conueniant. & nobis presentibus alericantibus. ad veritatis indaginem peruenire faciant. ad cuius veritatis culturam una nobiscum omne seculum inuitemus.

LI. De congrega-

Hic die iduum marci facta est congregatio christianorum & iudeorum in urbe roma. In qua diuisarum punitiarum fuerunt episcopi. lxxv. iudeorum sacerdotes. cc. xx. exceptis. xii scribis quos isachar pontifex misit alericandi gratia. non solum hebreo sed etiam greco & latino sermone

elimitos. Qui scilicet isachar simulata infirmitate a perfectione se subtraxit. Intra palatium factus est conuentus. In quo auditores voluerunt esse constantinus & mater eius. Iudices vero dederunt que nec in dei essent. nec christiani. ne vnum e duobus gratiam suam parti suaret. Vnus ergo fuit crathe philosophus qui nunquam suaderi poterat. ut aliquid ab aliquo loco muneris acciperet. nunquam in iudicio personam regis vel cuiuscumque potestatis acceperit. & cum amicus esset terreni imperij. nichil terrenum habere voluit. nichil futuro dici necessarium. Sed sua esse omnia quecumque oculi aspiceret libenter assererat. astruens omnes diuites cum sollicitudine opes custodire. & ipsum securitate frui. Dicebatque propterea diuites auro vtuntur & gemis ac vestibus sericis. ut oculis intuentium placeant. Igitur cum omnibus officijs & ornamentis suis eorum oculis fuit. qui diuites esse contemnunt & eorum in se affectus excitant. que diuites esse concupiscunt. Diuites vero non faciunt amor pecunie sed contempnent. Huic socius datus est xenophilus. qui cum ipse perfectus fuerit nunquam ab aliquo munus acceperit. nec posse iustum esse diffiniuit. qui quacumque occasione venientes ad se diuitias acceperit. horum igitur duorum rata assertio habebatur. nec inueniebatur quispiam. qui in ambiguo poneret quod eorum iudicio terminatum esset. Igitur facta conuentu cunctisque residentibus. facta est longa conuenticio singulis. xii. scribarum successiue cum beato siluestro alericantibus. Cumque singuli locuti essent. beato siluestro rationes fidei probabiles ostendentes. ceperunt omnes populi cum regibus & iudicibus deo laudes acclamare que tantam rationem per os eius auribus eorum dedisset. ut nulla dubietas eorum mentibus de christi omnipotentia remaneret. LI

De conflictu & victoria beati siluestri.

Unc vnum ex duodecim zambis indignatus ait. Miror vos prudentissimos iudices. ambagibus verborum credere. & dei potentiam estimare humana ratione concludi. Iubeat clementissimum imperium thaurum ferocissimum ponci. ut in conspectu eius virtutem dei omnipotentis ostendat. Nolo enim cum isto verbis contendere. sed aliquid actibus agere. Tunc obsecrante beato siluestro. iussit augustus thaurum adduci. & in spacio eunti & redenti cepit inquirere silvester a zambis. ad quos versus thaurus ille querebatur. Qui cum esset maleficus respondit. quod nomen dei nostri nulla viresufferre potest. Nam seniores nostri cum in sacrificio deo tauros feroces offerret. hoc nomen dei magnum in aure thauri dicebant. que statim mugitum reddens. simul & spiritum exalabat. Tunc silvester ait. Et tu hoc nomen quomodo audies didicisti. Qui respondit. non est tui hoc nosse misterium que iudeorum inimicus es. Cumque loqueretur thaurus ferocissimus a multis militibus presentat est. vnum est funibus a capite & a tergo. Consenserunt omnes ut diceret illud nomen in aure thauri. quod cum fecisset. statim miser factus mugitum dedit. & violentissime erectis oculis exspirauit. tunc iudeis beato siluestro insultantibus. facta est tumultuatio per duas fere horas. & fixa orationi silvester a domino hiesu christo petebat auxilium. Deinde petito silentio ascendens in eminentiori loco. dixit clara voce. Dominus ihesus quem ego predicor. cum alijs miraculis que fecit. etiam mortuos in nomine suo suscitauit. unde appet hoc nomen dyaboli esse non dei. quod viuentem thaurum occidit. si occisum suscitare non poterit. nam viuentem occidere possunt et latrones & serpentes & leones et vrsi. In deutronomio ipse

deus loquitur dicens. Videte quod ego sum solus et ego occidam et. Tunc iudices cum augusto urgebant zambri ut thaurum suscitaret. et cum se illum suscitare non posse dixisset addidit. Suscitet hunc silvester inuocato illo galileo. ut eum deitatis eius assertorem recipere valeam. Tunc denotare se cepit et per salutem augusti asserere. quod si silvester a morte taurum erigeret. omnes iudaicam legem dimitterent. et christiane religioni se traderent. Tunc petere beato silvestro. iudices dixerunt iudaice assertionis actoribus. ut singillatim edicerent an illi sententiae cordis assensum prebeant. quod cum singuli pacto consentiret verpote qui thaurum nullo modo suscitari posse assererent. Beatus silvester omnes incredulos a fidelibus segregari fecit. Tunc facta est oratio per vnam fere horam. omnibusque orantibus et flentibus. inclinavit se silvester ad aures thauri. in qua nomine illud dixerat zambri. et ait. Nomen maledictionis et mortis si cut intrasti in aures thauri huius ita egredere iussu domini nostri iesu christi. In cuius nomine dicitur tibi thaurus surge. hoc dicto thaurus recuperato flatu surrexit cum omni mansuetudine. Cuius vincula manu sua sanctus silvester soluit. eumque cum omni mansuetudine ad armentum suum ire precepit. tunc omnes iudei ad pedes eius prouoluti fatebantur se credere christo. rogantes ut oraret pro eis. helena quoque pietatis aulae vestibus genua eius deosculans rogabat sibi penitentiae locum dari. Crediditque cum omnibus filiis et filiabus suis. Sed et ipsi iudices et amici eorum amplius quam tria milia iudeorum ad fidem christi conuersi sunt. LIII.

De dracone per eum supato.

Dost aliquot dies pontifices qui fuerant templorum augusto dixerunt. populus romanus inuictissimi draconis pelicitatur afflatu. Solebant enim virgines sacrosanctae deesse veste per omnem kalendarum diem abire ad eius descensum. et cibos ei similaginis ministrare. Ex quo autem pietas nostra legem accepit christianam. huic nichil ferere. idem indignatus flatu suo quotidie populum vexat. Calphurnius quoque urbis prefectus ait. Per singulos dies moriuntur plusquam. vi. milia homines. et non est aliud remedium generis. nisi ut placeat. Respondens sanctus silvester ait. ostende michi vel unum christianum ex his qui moriuntur. Prefectus dixit. Si christianos non inuadit descende ergo ad eum tu. et fac illum in nomine dei tui vel vno anno ab interfectione hominum cessare. ut credam deum tuum christum virtute deitatis habere. tunc silvester oratione facta. iuxta reuelationem beati petri. ipse et cum eo presbiteri quidam et diaconi descenderunt. solo christi sacramento refecti. Pontifices autem miserunt post eos porphirium et torquatium magos. ut eis nunciarent illos ad draconem peruenisse. Orans igitur silvester cum suis per gradus. descendit. Magi vero sacrificantes et inuocantes demonia descenderunt post eos. At ubi peruenirent ad flatum draconis. comprehendit eos angustia et ceciderunt. Silvester autem cum suis intrauit ad draconem in quo habitabat sathanas et dixit ei. Iesus christus natus ex virgine. crucifixus et sepultus. resurrexit et ad celos ascendit. inde venturus est iudicare vivos et mortuos. expecta eum fixus in loco isto donec veniat. tunc apprehendens eum ligauit os eius filo canobino tripliciter torso quod secum portauerat et imponens desuper ceram. signauit anulo ferreo. qui signum crucis habebat sculptum. apprehensasque portas ereas quae ibi erant. egrediens ad se adduxit. et in circulos eorum

induxit cathena quam secum portauerat et cum clausisset eas ait. hoc dicit apostolus christi petrus. Iste ianua non aperiantur usque ad diem iudicium. clauem vero cathene subterravit. et cum omnia sibi a beato petro precepta compleret ascendit inde. Cumque inuenisset magos volutantes se in terra per angustiam. facta oratione eleuauit eos et secum eduxit. qui mox cursu rapidissimo pergentes sani. detulerunt codices maleficorum suorum. et proiecerunt eos ad pedes beati silvestri incenderunt eos dicentes. sic ardeat qui non credit in christum filium dei. quem silvester predicat. transacto autem anno ministri draconis probantes apud se. quod vere supatus esset dracone. prosternentes se pedibus beati silvestri crediderunt omnes in christum. Sic factum est ut populus romanus a duplici morte liberaretur. id est a cultura draconis et a veneno eius. In ipso autem anno baptizati sunt. xxx. milia viros exceptis mulieribus et paruulis. **Factor.** Extat epistola constantini generalis ad omnes episcopos. quam inter decreta patrum ysidorus collocauit. In qua idem constantinus modum suae conuersionis exponit. et ecclesiam romanam omnibus ecclesiis preesse discernit in hunc modum. LIII. **Epistola generalis constantini de conuersione sua.**

In nomine sancte et indiuidue trinitatis imperator cesar flauius constantinus. sanctissimo patri patrum silvestro. omnibusque eius successoribus. urbis romae episcopis. ac ceteris omnibus catholicis episcopis. eisdem sacrosanctae ecclesiae. per hanc nostram imperiales constitutionem subiectis. nunc et in posteris temporibus. gratia pax caritas gaudium cum omnibus nobis. Eaque saluator noster altissimi filius. per sanctos apostolos suos petrum et paulum interueniente nostro patre silvestro. mirabiliter operari dignatus est ad agnitionem omnium populorum. liquida enarratio per pagare studuit nostra benignitas. nam cum validissima squaloris lepra. carne meam inuasisset. nec aliquis medicorum curam adhibere posset. aduenerunt sacerdotes capitolii dicentes michi fontem in capitolio debere fieri atque innocentium sanguine compleri meque calente eo loco posse mundari. Itaque secundum eorum dicta aggregatis plurimis innocentibus infantibus. Dum uellent sacrilegi paganorum sacerdotes eos mactare. et ex eorum sanguine fontem replere. Cernens serenitas nostra lacrimatus matrum eorum. illico facinus exhorruit. misertusque eis. proprios illis restitui filios precepi. Datique uehiculis et donis concessis. gaudentes ad propria relaxaui. Eadem ergo transfacta die. nocturno nobis facto silentio. dum somni tempore aduenerit. assuit apostoli petrus et paulus dicentes michi. Quonia flagitios imposuisti terminum. et effusionem sanguinis innocentis horruisti. missi sumus a domino iesu christo dare tibi sanitatis repande consilium. Audi ergo et fac. Silvester episcopus ciuitatis ad matrem hirapti persecutiones tuas fugiens in cauernis petrarum cum suis clericis latebram fouet. hunc cum te adduxeris ipse tibi piscinam pietatis ostendet. in qua dum te tercio miserit. te omnis ualiditas ista leprose deseret. Quod cum factum fuerit. hanc tu uicissitudinem saluatori tuo compensa. ut omnes iussu tuo per orbem totum ecclesiae restaurent. te autem in hac parte sanctifica ut omnium idolorum substitutione relicta deum unum qui solus est et uerus adoratus et extollas. Exurgens igitur a somno ad uocato magnifico patre et illuminato nostro siluestro omnia dixi uerba michi a sanctis apostolis precepta. Percutatusque sum eum qui essent isti dii petrus

et paulus Ille vō ait. nō eos vere deos dici. s; dei apostolos saluatoris ihu christi. Rursum interrogaui utrū illoꝝ ymagines haberet exp̄ssas. vt ex pictura disceremus eos esse quos reuelatio docuerat. tūc idem pater ymagines apostoloꝝ p̄ dyaconem suū exhiberi p̄cepit. quas dū aspicerē. et illoꝝ quos dū in somno videram vult? in eis figuratos agnoscerē. ingenti clamore corā oibus satrapibus meis confessus sū eos esse quos in somno videram. Ad hoc beatus silvester indixit nobis penitētie tempus. intra palatium nostrum lateranēse in vno cili- cio. vt omnia q̄ a nobis impie & iniuste pacta & dis- sposita fuerāt vigilijs & ieiunijs. lacrimis & ora- tionib; apud deum relaxari impetraremus. Dein de ad ipsum psulem veni. ibiq; abrenūcians saba- ne pompis & opib; ei; credere me in deum patrē & filium & spiritum factum sponte corā omni po- pulo professus sum. B̄ndictioq; fonte. illic me trina meritione vna salutis purificauit. Positoq; me in fontis gremio. manū de celo me p̄tingentē vidi p̄ prijs oculis. de qua mundus exurgēs. me ab omni le- pre squalore mundatū cognoscite. **LV.**

De exaltatione romane ecclesie sup̄ ceteras.

Citur leuat? de sacro fonte. vtile iudicauī vna cuz sacrapib; meis & vniūso senatu. ampli; q̄ nostrū impium & terrenū thronum sedē sacratissimā bea- ti petri gloriose exaltari. tribuētēs ei potestātē & honozificentiā impialē decernētēsq; sancimus. vt principatū teneat. tā sup̄ quatuor p̄cipuas sedes scilicet antiochenā. alexandrinā. constantinopolitanā & hierosolimitanā. q̄ etiam sup̄ omīs in orbe terra- rum dei ecclesias. & qui pro tpe pontifex eiusdem romane ecclesie extiterit. excelior & princeps cū cētis sacerdotibus totius mundi existat. Et q̄cunq; ad cultum dei vel christianoꝝ fidei stabilitatē pec- randa sunt disponat. iustū quippe est vt ibi lex san- cta caput teneat principatus. vbi sanctarū legum institutor ih̄s beatum petrum apostolus obtinere p̄cepit cathedram. vbi & crucis patibulū sustinēs beate mortis poculus sumpsit. suiq; domini & ma- gistri imitator appuit. et ibi gētes pro christi noie colla flectāt. vbi doctor eorum beatus paulus apo- stolus pro christo extēso collo martirio coronat? est. ibi prouidi & humiliati celestis regis famulētur officio. vbi sup̄bi terreni regis suiebāt impio. In- terea quoq; nosse volumus omēs populum p̄ orbē terrarum ostruxisse nos intra palatiū nostrū latera- nēse saluatori nostro ecclesiā. a fundamentis cū ba- ptisterio & de fundamentis ei; secundum numerum apostoloꝝ. xii. cophinos terre onustatos p̄prijs humeris asportasse quā sacrosāctam ecclesiam caput & verticē oim ecclesiarū vniūso orbe dici & coli ac p̄dicari sancimus. Ostruxim; itaq; ecclesi- as beatorum petri & pauli primoꝝ apostolorum quas auro & argēto locupletauimus. vbi & sacra- tissima eorum corpa cū magno honore recondētēs thecas eozū ex electo cui nulla p̄ualet elemētōꝝ fortitudo ostruximus. et crucē ex auro purissimo & gēmis p̄ciosis p̄ singulas eozū thecas posuimus atq; clavis aureis affiximus. **LVI.**

De impio & impialibus collatis beato siluestro.

Citur s̄ctis apostolis dominis meis & p̄ eos etiā beato siluestro patri nostro et vniūsalī pape. oimibusq; ei; in sede bea- ti petri successoribus p̄ficibus. impij nostri pala- tium. lateranēse cōradim;. qd̄ oimibus in orbe pa- latijs p̄fertur atq; p̄cellit. Deinde diadema capi-

tis nostri simulq; frigiū & sup̄humale qd̄ impia- le circūdare affolet collum. et clamidē purpuream tunicāq; coccineam. et omnia impialia indumenta & omnē processionē impialis culminis. et gloriā potestatis nostre. et quēadmodum impialis poten- tia diuisis officijs cubicularioꝝ & hostiarioꝝ & oim̄ excubitoꝝ ornat. Ita & sanctā romanā ec- clesiam decorari volumus. Et vt amplius p̄ficifica- le decus p̄fulgeat. decernimus & hoc eiusdē ecclesie clericis ex lintheis candidissimo colore equos eo- rum decorari. et ita equitare decernim;. & hoc vt venerabilis pater silvester & omīs ei; successores pontifices. dyadema qd̄ ex capite nostro illi p̄cessi- mus. ex auro purissimo et gēmis p̄ciosis vti debe- ant et eozū capite ad laudē dei pro beati petri ho- nore gestare. At ip̄e beatissimus papa sup̄ coronā clericatus quā gerit oim̄o ip̄a ex auro nō est pas- sus vti corona. Frigiū vō candido nitore splen- didum resurrectionē dominicam designās eius sa- crofissimo vertici manibus nostris imposuim;. et tenēs frenum equi ipsius. p̄ reuerētia beati petri stratoris officium ei exhibuimus. statuētēs eodem frigio eius successores omīs vti. in p̄cessionib; ad imitationē impij nostri. Et vt p̄ficificalis apex non vilescat. sed amplius q̄ terreni impij dignitas et glorie potētia decoret. Ecce tā palatium nostrum vt platum est. q̄ vrbis rome et oīs ytalie seu occi- dentalium regionū p̄uincias. loca et ciuitates pa- tri nostro siluestro eiusq; successorib; decreuim;. dispondēdū. ac iure romane ecclesie p̄manēdum. Vnde cōgruū aspeximus nostrū impium et regni potestātē or̄ iētalib; regionibus transferri. et in bi- zantie p̄uincia in optimo loco nomini nostro ciui- tatem edificari. et illic impium nostrū cōstitui. Quā vbi principatus sacerdotū et christiane religionis ab impatore cēlesti constitutū est. iustū nō est. vt impator terrenus habeat potestātē. Deniq; corā deo qui nos regnare p̄cepit. et coram terribili ei; iudicio obtestamur. p̄ hoc nostrū impiale cōstitutū omnes successores nostros impatores. et cūctos optimates et vniūsum populū in nostro imperio nulli quocūq; modo licere hec q̄ a nobis impali s̄a- ctione. sacrosanctē romane ecclesie et eius pontifi- cibus cōcessa sunt refragari. aut cōfringere. vel in quocūq; cōuellere. Si quis aut̄ in hoc cōtemp- tor aut temerator extiterit. eternis p̄dēnationib; sub- iaceat innotatus. et sanctos dei principes aposto- lorū petrū et paulū sibi in p̄senti vita et in futura sentiat cōtrarios. atq; in inferno inferiore concre- matus. cum diabolo et oibus impijs deficiat. hui; vero impialis decreti nostri paginam p̄prijs mani- bus roborantes sup̄ corpus beati petri posuim;. eidem apostolo dei inuolabiliter obsequare spondē- tes. Et nostris successoribus impatorib; obseruāda et in mandatis relinquit. **LVII.**

De translatione sedis impialis apud cōstanti- novclim. Hugo vbi supra.

Unc edificauit sibi bizatiū maritimam ciuitatem. et vocauit illā cōstantinopolim de nomine suo. ornavit itaq; illā di- uersis fabricis et construxit in ea plures ecclesias. quarum vna appellauit hirenem. et aliā apostoloꝝ aliā vero dedicauit agye sophie. id est s̄ctē sapiē- tie que christus est. et aliā michaeli archāgelo. Transulit etiā eo omnes pene nobiles romanoꝝ et ordine in senatoꝝ cū vxoribus et liberis eorum. Vrbem vero romā cū palatio suo qd̄ lateranēse

dicē. concessit apostolis christi petro et paulo et
sancto pape siluestro. Sanxit etiam & instituit
testamēto ut omnia q̄ ad ecclesiasticū ordinē pertinet
romani episcopi iudicio dispositionē accipiant. S;̄
et p̄ totum romanum impium priuilegia singulis
ciuitatibus dedit. ut oīs ppl̄s christianus sub ep̄o
rum ordinatōne libere domino debeat. **¶ Ex li
bro d̄ cosmographia.** Sic ergo dignitatē impij cō
stantinopolim trāstulit instituens ut totū caput
esset orientis. et ad impij romani memoriā noua ro
ma diceret. Verum postmodū dum burdegalis ci
uitas obsideret. et arelas cū sua puētia gentilib;
opprimere. gregorius iunior papa infestationem
paganorum nō sustinēs. metuens ne ulteriores ro
mane gentis pres gentilis furor inuaderet karolū
regē francoꝝ. missis ei clauib; sepulcri s̄cti petri
& vinculis eiusdē munerib; tantis inuitat. ut ro
mani senatus patrici; efficiat. **¶** humiliter ac de
uote suscipiens karolus in romanū exigē patricia
tum. strenuissime p̄ fide pugnans et ro. impij cu
ram gerēs. Huic successit pipmus filius eius. karolo
magno monacho facto. cui successit karol; ei;
filius. qui duos habuit filios. karolomannū. & lu
dovicum. Urbanus papa karolomannū. pipmū;
adrianus nominauit. karolus autē p̄ publica pu
gnans. tandē in vltimis vite terminis impij nomē
sumpsit. ut qui romani impij defēsor extiterat. p̄
tātis meritis acciperet nomē augusti. & in cēlestes
milites aulicos fortissim; p̄dicaret. **¶** Ex tunc ergo
apud latinos est grecoꝝ potentia terminata. nulli
q; roma magis infesta est q̄ impatori suo dū duos
dominos habere cōtendit. & inter pontificiū &
impium posita. alter; excludit. alterū contemnit.
Anno igiē domini. dcc. i. cū apud grecos nomen
impatoris micaret. karolus roma morā faciens. ac
cepit a leone papa & omni populo ro. decretū. ut
karolus nomen impatoris indueret & augusti. eo
q̄ romani impatores olim in vrbe roma sedem ha
buissent. **¶** Ex eo igiē tpe. impio grecoꝝ apud occi
dentē euanescente. nomē redijt impatoriū ad q̄sdā
pres occidētis. ex quo quedam ro. impij facta est
confusio de duobus nomen vnū tenētibus. diuisio
em̄ minuit potestatē. **¶** Et sicut a solo deo grecoꝝ
dependet imperiū. ita a sede tm̄ romana. papa affiz
mat impū occidētis p̄dere. Apud p̄ncipes qui
dem alemānie impatoriū est electio. Apud papam
electi confirmatio & consecratio. noua discretōe
impator nominatur ut dñs consecratur ut nō do
minus. nempe impialia non accipit insignia. que si
bi soli collata papa conseruat. ad altare modicum
in latere basilice beati petri consecratur a solo pa
pa. cū e diuerso papa impatoris insignia in sui con
secratione teneat & ad altare maius s̄cti petri ac
cipiat vnctionē. **LVIII.**

**De dilatione ecclesie sub constantino & impietate
licinij. ¶ Hugo vbi supra.**

DEniq; incredibile est memoratu. quā bre
ui constantini studio. sancta late p̄ totū
orbē creuerit ecclesia. et quāta cura erga
sumptū edificandaz ecclesiaz fuerit ardens. Nam
cū edicto publico edificarentur ecclesie p̄ totū ei;
impuz. ipse ad hoc pagendū. ex regijs thesauris
pecunias affluentissime cōferebat. Scribebat insu
per singulis ciuitatib; sui regni. ut populus ep̄is
ministraret. de regali filco. vnde sancte pficerent
ecclesie. **¶ Eusebi; ix. libro.** Igiē cū tali simplicita
te ecclesiaz gloria apud deū hoiesq; pficeret. &

ymago quedā celestiu habere in terris. religiosus
p̄nceps constantinus p̄ dies singulos fide & reli
gione crescens inexplēbili gaudio. de ecclesiarum
p̄fectibus replebat. **¶** Sacerdotib; etiā dei nō cre
debat sufficere. si se equalē p̄beret. nisi eos & lōge
p̄ferret. Cūq; p̄ his omnibus iā non ut impator sed
ut pater coleretur a cunctis. nō tulit infelix inui
dia. vel nostroz pacē letis successibus crescere. xl
illius erga nos studia inquassata durare. **¶** Eten̄ li
cinus qui p̄mo quasi p̄bitate morū n̄ solū ab eo
in societate regni fuerat accitus. verū etiā in pro
pinq̄tate ex diuisione susceptus sorore nāq; cō
stantini in matrimoniū acceperat. videns impatoꝝ
nō tā vi & metu q̄ amoꝝe & religione omnib; im
pare. **¶** Et in sūma veneratione cunctis esse mortalib;
bus p̄cipue christianis. Inuidia p̄cussus occultis in
sidijs eum decipe parit. **¶** At ille totus confidens in
deo. ad omnia se illo signo qd̄ ei celit; monstratum
fuerat muniebat nec vllis p̄ hoc insidijs fieri obno
xius poterat. verū licin; iratus. q̄ ille christianoz
p̄cibus iuuaretur. et ideo tut; maneret. stulta ira
cundia p̄morus impatori quidē apertū bellū impo
nit. regni fide societateq; cōtaminat. nostros vero
priuato & speciali odio p̄sequi pat. hoc in querelā
denotans q̄ nō ita p̄ se sicut p̄ cōstantino christia
ni in solennibus & ex p̄cepto sibi traditis orationi
bus excubarent. versa igiē vice is qui paulo ante a
certime in eos vindicauerat. qui tirannoꝝ tpe adū
sum christianos aliquid crudele moliti sūt. nūc in
nostros tela cōtorquet. **¶** Primoq; oīm d̄ palatō suo
si quis christianus esset exire iubet eū & ex omni
militia. post hoc p̄fecit pestis & tirānicis edictis
statuit. oīs qui se christianos p̄fiterent̄ i carcerē
trudi. **¶** Stat; tñ inuenit aliquid in quo p̄iores cru
delitate suparet. **¶** Ad didit edicto ne q̄s alicui mis
so in carcere cibū vel potū deferr; . Deniq; oīs q̄
cōtaminatis sacrificijs acquiescere nolissent. non
toroꝝibus ut p̄decessores sui tirāni faciebant. ne
q; cruciatibus aut supplicijs tradi iubebat sed la
rionibus dari. ut eos p̄toroꝝ moꝝe suspensos d̄sic
catosq; & cedi. ibus supposito p̄frusta cederēt
& in pres diuisos in mare ad pabulū pisciū p̄ice
rent. **¶** Ecclesias quoq; quas suis iā t̄pibus cōmuni
bus edictis extrui fecerat. rurū & ipse subuertere
& p̄ omnia satagere. quatin; cunctos qui ante
se fuerant tirannos crudelitate suparet. **¶** Preterea
& leges si q̄ apud romanos bene & honeste a ma
ioribus late fuerant. in barbar; ritū ouertere. **¶** Qua
ricie quoq; insaciabiliter studere. census in nouaē
& agros cultozibus vacuos tributis replere. **¶** Pre
terea si quos iniquis factionib; circūuentos in exi
liū misisset. Hoꝝ vxozes e legitimis matrimonijs
euullas. seruis suis ac satellitib; iungere. Ipse vō
etiā p̄tra etatis sue vires adulterijs & corruptioni
bus virginū delectari. **LIX.**

Passio militū. xl. sub licinio. ¶ Ex gestis eoz.

Sub licinio passi sunt. vii. id̄ marcij ap̄
sebasten armenie minoris. milites. xl. s̄b
agricolao p̄side. quoz p̄cipui erant. qui
rion & candid;. Qui candidus ait agricolao. **¶** Di
gne hoc nomen tibi impositū est. agricolae em̄ blan
ditoz es. **¶** Sanctus autē quirion ait ad socios. sepe
pauci multos in fugā ouertimus. **¶** Nunc vero tres
sunt qui nos impugnat. **¶** Sathanas & dux lissas &
p̄fes agricolaus. et hi tres vnū sunt. **¶** Absit autē ut
hic vn; . xl. vincat. **¶** Iussi sūt deinde lapidibus cedi
sed ministri leuātes lapides. alterutrū se cedebāt

Exardescēs autē dux līfias. & tollens lapidē ut ali
quē sanctorū pcuteret in faciem p̄sidis adduxit la
pidem. & cōminuit faciem ei. Stantibz autē factis
ante facie p̄sidis appuit eis dyabolus tenēs dexte
ra manu gladium. sinistra vō draconē. qui dicebat
in aurem p̄sidis. meus es. Circa erat autē in sebastē
stagnum habēs aquā multā. qd̄ tūc vehementer
frigidum erat tpe hyemis. positi sunt sancti in me
dio nudi. ad vespum positum est balneum iuxta
stagnum. ut si quis vellet respiscere fugeret ad bal
neum. Et ibi positi sunt iuxta custodes milites &
clauicularius. Vnus autē ex illis. xl. pusillanimitas
effectus refugit ad balneum. Qui mox ut attigie
calorem. resolutus est. Qd̄ vidētes alij dixerūt qsi
ex vno ore. Ne in fluminibus irascaris dñe. Clauic
ularius autē vigilās & auscultans ceteris custodi
bus dormientibus vidit de celo descēdentes coro
nas. xxxix. exp̄gefaciēs custodes p̄ oiecit vestimē
ta in facies illoz. & exiliuit nudus in stagnum da
mans & ego christianus sum. Victus autē sathanas
& transfigurās se in uirū ligatis manibz ad genua
dicie in conspectu oim. Ve michi victus sum ab
istis. & factus sum ridiculum omnibus. quia nō ha
bui vnanimē ministros. vnus autē mater pourat
eum ipsis. cui? fili? ceteris erat iunior. Que tūc
pro filio semp confortabat eum. cui? nomen erat
meliton. Iussū est igit̄ cū crura confringi. & si
mul oīs p̄ter illum iuuenē aīas reddiderūt. Quo
rum corpora sup biroria sūt iussa imponi ut cōbu
rerentur. Iunior autē relictus est ad oram fluminis
quē mater suscipiēs in humeris portabat post ce
teros. qui dum potaretur letus emisit sp̄m. Cui?
corpus mater p̄iecit sup sanctos. & oīs combu
sti sunt. quoz cineres iactati sūt in amnem. sed in
loco p̄cipiti & vadoso resisterunt. et congregati
sūt. & nichil eozum iminuit fluius. Post. iiii. dies
reuelati sūt episcopo ciuitatis ab ipsis factis. Qui
accipiens deruz & populū p̄xit illuc. & viderūt
reliquias in aqua fulgentes tanq̄ luminaria. super
quas aqua decurrebat. illazum nil secum trahēs. &
si quid alicubi relictum fuerat a splendore demon
strabatur. Isti oīs martires milites fuerūt. natōe
capodoces. et in passione ipsozū scriptum est.
Passi sunt quinto idus marcij. sed in martirio
passio eozū annūciatur. vij. idus marcij. qd̄ quare
factum sit nescio. forte eo die sepulture tradite eo
rum reliquie sūt. LX.

Passio sancti theogenis. Ex gestis eius.

Vb eodem tiranno cōmp̄hensus ē theo
genes. qui filius erat episcopi. sed cui?
episcopi nō legi. & p̄ductus est ad legi
onem q̄ dicebatur sacunda traiana. que confidebat
in cizico que est prima ciuitas bellepōti. Iussusqz
est extendi a quatuor palis in terra fixis. cediqz fu
stibus. mutatiqz sūt sup eum. xviii. centuriones et
oīs fustes contracti. hic autē passus est quia milita
re nolebat. Deinde publice extensus est in media
ciuitate circa horā nonam. Transiens autē illac op
tio legionis dicebat ei insultās. vbi est deus tuus
& rex cui militas. si haberem potestātē gladio d̄ te
ptes facere. Ad quē sanctus. Tu michi nichil po
tes facere. sed venient dies cum tua & tribuni tui
crura frangētur. et corpa vestra a feris & auibus
consumētur. & rex tuus post modicum concedet
a p̄sequētibz. et oīs ex vobis qui regi meo non
credūt pibunt. Tunc p̄cepit eū tribunus. mittere in car
cerem. et in neruo extēdi. et quattuor clauis confi

gi. et cōsignauit carcerē vbi sanctus a factō sp̄ri
tu pascebatur. Naz astitit ei dominus dicēs. Theo
genes cōualece ego sum. et nō accipias escam ab
hominibz. his. est em̄ incorruptibilis esca in celis.
& recedēte domino psallere cepit. & cucurrerunt
custodes ad hostium & viderunt illud clausū. &
populum multū in albis vestibus psallentē cū eo.
& renūciauerunt tribuno. Qui iussit multitudiē
armatā stare ante carcerē cū eo. multos putās eē
christianos & neminē inueniēs p̄ter eum iussit ei
dari panem & aquā. qui noluit accipere dicēs. Me
pascit rex meus. & annonam ei? accipio quotidie. &
rescripsit hec tribunus licimio. Qui iussit illum ia
ctari in mari & corpus eius non colligi. Qui edu
ctus a carcere habebat vultū & oīm corp̄ sanus.
& innouatū quasi a balneo exiret. Veniēs autē ad
mare petiuit spaciū orādi. & orauit p̄ tres horas
& facta est lux magna sup eum. cui? fulgore oeu
li nautarum & militum excecati sūt ne viderēt an
gelos sibi colloquētes. quoz tū voces audiebāt
& adiurauit eos dicēs. qd̄ iussū est vobis facite
Verūtamē credite in deum & habebitis vitā eter
nam. Qui miserunt eum in mare tristes. et reuerſi
credi derūt in christum. et cum eis multi. Post dies
ix. facta est pugna cōtra licimium. et ex illa legiōe
quicunqz nō crediderūt gladio ceciderūt. pro quo
facto licimius iussit tribuni et oprionis crura con
fringi. sicut sanctus theogenes p̄dixerat. College
runt autē fideles viri corp̄ martiris. et posuerūt
illud in loculo. et tulerūt nocte et sepelierūt iuxta
muros ciuitatis in villa adamati fidelis viri i epo
geo. Fecit autē factus theogenes in carcere dum ex
pectaretur relationes dies. ix. nichil oīmō cibi vel
potus accipiēs. hui? martirium annotatur. iiii. no
nas ianuarij. LXI.

De ceteris sub eodē passis et d̄ morte ei. Ex martirio

Petere autē quarto non ianuarij. cele
braē in ponto ciuitate thomis passio tri
um fratrum. argei. narassi. et marcellini
pueri. Qui sub licimio p̄m̄pe inter tirones com
p̄hensus. cum nollet militare cesus ad mortem. et
diu in carcere macerat. ac in mare merſus martiriū
consūmauit. Item. xvii. kl. septēbris in nicea bithi
mie. natale beati vrsicij p̄fessoris. q̄ sub licimio p̄se
cutoze militia relicta solitariam vitam agēs. tātis
claruit virtutibus. ut et demones expulisse et in
gentē draconē orādo interemisse legat. Hugo
vbi supra. Et postq̄ hui? armis p̄cinctus tiranni
dem cepit agitare licimius. Constantinus vō virtu
tibus adornat. tot tantisqz flagicijs ire obuiam
pat. nec aliq̄ fuit difficultas victorie. vbi causa iu
stior. et fides purior. et virtus erat eminentior.
Hugo vbi supra. Facta est hec congressio in bithi
mia circa crisopolim. et victus est licimius atqz cō
p̄hensus. et apud thessalonicā capite truncatus. sic
qz defecto licimio et extincto. Constantinus mira
bellorum felicitate soliditatē romani regni solus
obtinuit. periit autē licimius regni sui anno. xiii. vi
te vō sue fere. xl. vir animo seuerus sp̄adonumqz
et aulicorū vehemens domitor. appellabat quippe
eos tineas foicesqz palatij. LXII.

De cōcilio niceno p̄pter arriū duocato et de sta
tutis beati siluestri. Rufinus in historia ecclesi
astica libro decimo.

Qum autem apud alexandriā. post achillā
qui petro martiri successerat. Alexāder
sacerdotiū suscepisset. qz pax nostris et

quies a p̄secutoribus erat. et ecclesia cōfessorum
meritis gaudebat. prosperitas eius domestica p̄ten-
tione turbatur. **E**tem p̄sbiter quidā apud alexan-
driam nomine arrius. specie quid religiosus. s; glo-
rie ac laudis & nouitatis improbe cupidus. praua
quedā de fide christi proferre cepit. et a substantia
patris filiū separe. **¶** **H**uzo vbi supra. **P**redica-
bat eū filium creaturā esse et spūm sanctū ab eo
creatum. addebat etiā erat quādo nō erat. **E**t euz
has faceret arrius. inter patrē & filiū & spūm san-
ctū differētiā. **A**lexāder eiusdē vrbis ep̄s. ei re-
sistebat. **S**ed cū illum ab exitiabili errore reuocare
nequirit. expulit eū ab ecclesia facta. **A**le vō cōtra
eum seditionem excitauit. **Q**uā audiens p̄p̄ p̄nceps
constantinus. coadunari fecit sanctā synodū apud
nicheā bithimie vrbē. **A**nno incarnationis domini
ecc. xviij. **C**onueneruntq; ibi. ecc. xvij. ep̄scopi. **E**t
hec est p̄ma sancta vniūsalis synodus. **I**n siluester
papa defunctus fuerat. & illi marcus successerat.
Marco vero iuli. iste tūc in apostolica sede reside-
bat. **V**erū tamen huic nō interfuit cōcilio propter
senectutis imbecillitatē. sed assuerūt pro eo vit?
& vincenti? romane ecclesie p̄sbiteri. **A**ssuerunt
etiā ex apostolis sedibus macharius hierosolimita-
nus. & eustachius antiochen?. et alexāder alexan-
drinus honorabiles patriarche. **¶** **A**ctoꝝ. **A**libi tū
inueniē siluester ibi affuisse. **N**ā in libro pontifica-
li sic legit. **T**emporib; siluestri factū est concilium
cū ei? p̄cepto in nichea bithimie. & cōgregati sūt
ecc. xvij. ep̄scopi. qui fidē integram catholicā ex-
posuerūt. et arriū ac fontinū & tabellū damnaue-
runt. **S**ed in vrbe roma cōgregauit ip̄e cum cōci-
lio augusti. cc. lxxij. ep̄scopos. et itez chastū & p̄-
fatos hereticos p̄demnauit. **C**ōstituit etiā vt null?
laycus erimen clerico audeat inferre. **H**ic p̄stituit
vt dyaconi dalmaticis in ecclesia vterētur. **H**ic cō-
stituit vt nullus cleric? p̄pter causā quālibet i cu-
riam introiret. nec ante iudicē cinctū causā dice-
ret nisi in ecclesia. hic p̄stituit vt sacrificiū altaris
non in serico neq; in panno tincto celebrē. nisi tū
in lineo ex terra procreato. sicut corp? domini no-
strī hiesu christi in sindone linea sepultū est.

LXIII. **¶** **D**e libellis ep̄oz a cōstanti-
no aduultis. **S**ozomenus in historia tripartita.
Neroiuit autē p̄nceps vltimus in uentū cū pau-
cis. minorē sede q̄ ep̄s sibi posita in medio. nec re-
sedie donec ep̄oz iussione hoc sibi petijt concedi.
¶ **R**ufin? vbi supra. **E**t cū ex omnibus fere locis
ep̄scopi p̄gregati diuersis ex causis. inter se q̄dam
iurgia deulisset. frequēter interpellabāt. & a sin-
gulis libelli offerebant. **A**t ille videns. q̄ p̄ hmoi
iurgia causa sūmi negocij frustraretur. diē certam
statuit. qua vnusquisq; ep̄scopoz si quid q̄rimo-
nie habere videret. deferret. & cum p̄didisset. susce-
pit a singulis libellos quos simul om̄s sinu suo cō-
tinēs nec quid in eis p̄tinere? ap̄iens. ait ad ep̄os.
De? vos sacerdotes p̄stituit. & potestatem dedit
vobis de nobis quoq; iudicādi. & ideo nos a vob
recte iudicamur. **V**os autē q̄ nobis a deo dati estis
dij. nō potestis ab hoibus iudicari. q̄ nō est cōue-
niens. vt homo deos diiudicet. **S**ed dei soli? inter
vos expectate iudiciū. **D**e quo scriptū est. **D**e? ste-
tit in sinagoga deoz zc. his ergo om̄ssis iurgijs.
ca q̄ ad fidē dei p̄tinent sine ulla animaz p̄tentione
distinguite. cūq; hoc dixisset. om̄s simul q̄rimonia-
rum libellos iussit exuri ne innotescerz vlli hoim
simulatio sacerdotum. **¶** **A**ctoꝝ. **I**ta patrū veri-

26
tus est vicia vel diuicia publicare. & cham reprobū
filiū incurere maledictionē qui patris vetera non
textit. **I**deoq; ostentimus alibi dixisse legiē. **V**ere si
vidissem sacerdotē vel aliquē eoz qui monachico
habitu amicti sūt peccantē. clamidē meā explica-
rem ad op̄iendum. ne ab aliquo posset videri.

LXIII. **¶** **D**e p̄bo quē in puēu vir sim-
plex quicit & ouertit. **¶** **V**bi supra.

Quāq; p̄ multos dies in ep̄scopoz. ecc.
xviij. residētium cōcilio questio vteretur
op̄imione cōmoti. p̄bi quoq; & dyalectici
op̄imatissimi ouenerūt. **I**n quib; quidā insignis cū
ep̄scopis nostris etiā in dyalectica eruditis cōfli-
ctum quotidie mouebat sūmi certaminis. nec con-
cludi poterat a quoquā aut p̄strmgi. **T**antā em̄ di-
cēoi arte obiectis questionib; occurrebat. vt vbi
maxime putaret astrictus. velut anguis lubricus
laberet. **S**; vt ostēderet deus. q̄ nō in h̄mone est
regnum dei. sed in virtute. quidā ex p̄secutorib; sim-
plex vir. & nichil scieās aliud nisi hiesum christum.
& hunc crucifixum. videns p̄hm nostris insultan-
tem poscit ab om̄ibus locū cū p̄bo sermocionādi
nostrī vero qui simplicitatē viri & imp̄itam ser-
monis nouerant. pauere et quasi pudorē pati cepe-
runt. ne forte apud callidos homines risui efficere-
tur sancta simplicitas. p̄stitit tū senior & hinc ser-
monis mouit exordiu;. **I**n nomine inquit ihu chri-
sti philosophē audi que vera sūt. **D**e? vn? est qui
om̄ia q̄ vidētur virtute verbi sui creauit. & spū s
sui sanctificatione firmanit. hoc verbū q̄ d̄ nos fili-
um dicimus. humanos miserat? errores ex virgīe
nasciē. & morte sua nos a morte p̄petua liberauit.
quē expectamus iā resuscitatū iudicē om̄ que ge-
rimus esse venturum. **C**redis hoc esse ita p̄he. **A**t
ille. si ac nūq; vilū sermonē p̄ radice diuiciss; ita
obstupescit virtute dictoz mur? ad om̄ia hec
solum poterat respondere. ita sibi videri nec aliō
verū esse q̄ dixerat. **T**ūc senior si hoc ita esse credi-
disti. surge & seq̄re me. & hui? fidei signaculū su-
scipe. **A**le autē cōuersus ad discipulos suos. vel ad
eos q̄ audiēdi gratia ouenerant. audite inq̄ o eru-
diti viri donec verbis mecum gesta res est. verba
verbis opposui. & q̄ dicebant dicēdi arte subueri
Vbi vero p̄ verbis virtus p̄cessit ex ore dicentis
nō poterūt resistere verba virtuti. nec homo deo
potuit aduersari. & ideo si quis vestrū potuit in-
bis que dicta sūt sentire q̄ sensi credat christo. &
sequatur hūc senem i quo locutus est deus. **I**taq;
philosophus christianus effectus. tandē se fuisse
victum gratulat? est. **¶** **C**assiodorus in tripartita
historia. volētibus etiā quibusdā p̄his cum alexan-
dro constantinopolitano ep̄o disputare. iussit impa-
tor vt certamē suscipet. **Q**ui q̄uis simplex esset su-
scipiēs. iussit om̄s p̄ter vnū tenere silentiū. **C**ui eti-
am ait. in nomine domini nostri hiesu xpi impo ti-
bi. in primis ne loquaris. **Q**ui statim mucus fact?
est. **LXV.** **¶** **D**e viris sanctis qui
interfuerunt concilio & de gestis sancti spirito-
nis. **¶** **R**ufinus vbi supra.

Ne eodem quoq; concilio aderat athanasius alexan-
driz dyaconus alexandri ep̄scopi cōcilij senem q̄
plurimū iunās. **P**reterea fuit ibidem & p̄fancius
homo dei. ep̄scopus ex egypti p̄tib;. confessoz ex
illis. quos maximinus dextris oculis effossis & si-
nistro poplice succiso p̄ metalla damnauerat. **S**ed
in hoc tanta virtutū gratia merat. ut signa p̄ eum
non minus q̄ dudum p̄ apostolos fierent. **N**am et

demonibus verbo tñ fugabat. & egros sola oratōe curabat. sed & cecis visum dicitur reddidisse. & paliticos ad stabilitatē corpis reuocasse. quē constantinus in tanta veneratione & affectu habuit ut sepius eum intra palatium euocatum complecteretur. & illum oculum qui in professione fidei fuerat euulsus. auidiozibus oculis demulceret. **Rufinus** ubi supra. Ex eorum numero fuisse dicit. etiam spiritidon ciprius episcopus. qui pastor ouium etiam in episcopatu positus permansit. Quadam vero nocte cum ad caules fures venissent. & manus impbas quo aditum educēdis ouibus facerēt extēditent. inuisibilibus quibusdam vinculis restricti. vsq; ad lucē velut traditi torozibus permanserunt. Cūq; oues ducturus ad pascua matuerimus se agerz. senior vidit iuuenes absq; hūanis vinculis caulis pendere districtos. Cū ergo causā noxe compisset. ab soluit sermone. quos meritis vinxerat. et ne eis inanis nocturna cederet occupatio. tollite inquit o iuuenes vobis vnū arietē. ne sine causa venisse videamini. quē melius pce q̄ furto quesisse puteratis. **Habuit** filiam nomine hirenē. q̄ cum ei bene ministrasset defuncta est. Deinde venit quedā dicens se ei quōdam depositum cōmendasse. Rē vō gestaz ignorauerat pater. S; illius lacrimis mozt. cum in tota domo qd̄ posebat q̄situm ess; nec inuentum ad sepulcrū filie pperat. eaq; nomine clamitat. tūc illa de sepulcro respondit. Quid vis pater. Cōmē datum illi? inquit ubi posuisti. At illa locū designans. illic ait defossū inuenies. Regressus itaq; ad domum. rē reptam sicut illa respōdit. tradidit repositū. **Calliodorus** ubi supra. Qualis autez circa pegrinorū susceptōnes fuerit. hinc appet. Instante iā. xl. Quidā ex itinere venit ad eū dieb; q̄ bus p̄sueuerat cū suis p̄tinuare ieiunia. & die certo comedere medios dies sine cibo p̄sistēs. Vidēs itaq; pegrinum valde defectū. Perge inquit filie sue. laua pegrini pedes & cibos appone. Cūq; virgo dixisset nec panē esse nec aliphita. quaz rez solent habere nichil reconditū p̄pter ieiuniū. orasq; p̄mū veniamq; petēs. filie sue iussit ut porcinas carnes quas domi salitas haberz coq̄z. Quib; coctis sedēs cū pegrino positis carnib; comedebat & rogabat ut vna cum eo ederet pegrinus. Quo refutante xpianūq; se p̄fite. Propterea inq̄ magis refutare nō debes. oīa em̄ mūda mūdis. hec d̄ spiritidone dicta sufficiāt. **LXVI.**

De statutis eiusdem concilij & de simbolo.
Rufinus ubi supra.

Sic discessis assertionib; arrij diuino mltōq; tractatu. Placuit omnibus & velut vno cunctoz ore & corde decretū est. omouision scribi debere. id est eiusdem cū patre substantie filiū p̄fiteri. Decem et septē tūc soli fuisse dicuntur quib; fides arrij magis placet; quoz sex soli se patiunt cū arrio expelli. reliq; vō. xi. p̄silio inter se habitu acquiescunt ad scribendū manu sola nō mēte. Cuius simulationis actor p̄cipue fuit eusebi; nichomedie episcopus. Exēplum autē exposit oīs fidei illoz q̄ ibi affuerunt catholici hoc est. Credim; in vnū deū patrē oīpōtentē oīm visibiliū & inuisibiliū factorē. & i vnū dñ; nostr; ih̄m christū filiū dei. de patre natū vni genitum. hoc est de substantia patris. deum ex deo lumē ex lumine. deū vcz ex deo vero. natū non factum omouision patri. hoc est eiusdē cū patre substantie. p̄ quē oīnia facta sunt. q̄ & in celo. que & in terris. Qui p̄pter nos & p̄pter nostrā salutē de

scendit de celis. & incarnat; est. homo fact;. pasus est. & resurrexit tertia die. & ascendit in celos inde ventur; est iudicare viuos & mortuos. Et in spūm; sanctū. Eos at qui dicūt. Erat aliquādo quādo nō erat. & anteq̄ nasceret nō erat. & q; ex nullis substantib; fact; est. aut ex alia substantia vel substantia dicūt eē aut oueribile vel mutabile filiū dei. anathematizat catholica & apostolica ecclesia. Statuit p̄terea obseruandū eē in ecclesijs. ne quis ex hijs qui semetipsos in patētia libidīs excederunt. veni; ad cler; . Et ne q̄s nup; assūptus ex vita uel p̄satione gētili accepto baptismo anteq̄ caut; examinet. cleric; fiat. Et ne q̄s episcopo rum ceterozūq; clericoz. cū extraneis mulieribus habitet. p̄ter cum matre vel sorore vel auia. vel si q̄ sūt hmōi necessitudinū p̄sone. Et ut episcopus si fieri potest. a tot; p̄uincie ep̄s ordinet. Si hoc difficile est. certe non minus a tribus. ita tñ ut metropolitani episcopi maxime vel p̄sentia vel autoritas habeat. absq; quo ordinationē irritā eē voluerunt. Et ne quē ali; ep̄s ab ecclesia expulerit siue clericum siue laycum suscipiat alius. Sane autē ne hoc iracundia aliqua aut p̄tentione ut fieri sclet in iuste factum remediū nō habet; decernūt p̄ singulos annos in singulis quibusq; p̄uincijs. sedo ab oīmb; ep̄s p̄uincialib; oclia agi debere. & d̄ hu iulcemodi negotijs iudicari. ut si forte ab vno mī que aliq̄ gestum est. a ceteris emendēt. si recte ab oīmb; p̄firmet. Et ne quis clericus q̄ derelicta ecclesia sua. nulla existente causa p̄habili vagez. & oberret p̄ alias ecclesias suscipiat in communione. Et ut nemo eum qui ad alium p̄met. subripiēs in sua ecclesia ordinet clericū. absq; consēsu illius ad quē p̄met. Et ne diaconi p̄biteris p̄ferant. ne re sedeant in consēsu p̄biteroz. aut illis p̄sentibus diuidant eucharistiā. s; illis agētib; solum ministret. Si vero p̄biter null; sit in p̄senti. cū demuz etiā licere ipsis iudicare. **LXVII.**

De sancto nicolaio & eius origine & infantia.
Ex translatione beati nicolai.

Sicut autē i uera reperitur historia grecoz sanctus quoq; nicolaus episcopus mirreorum in sinodo nicena fuisse legit. iam senex. postea paucisq; supuixit diebus. **Ex** gestis eiusdē. hic nicolaus ex illustri p̄sapia ortus. cuius fuit patere urbis. Que in p̄uincia licie quōdam nobilissima. nūc peccatis exigētib; adinstar p̄uissimi opidi redacta. raro incolitur habitatore. Est etiā penes eam locus quidam campestris. qui ita totus creberimis incēdijs sicut uetus uestimētum scinditur. & ex hiulcis meatib; p̄ter fumum emittit teterrimum. p̄ noctē uero quasi ferrarij fornax. igniuomam uaporat flamam. cui; natura esse dicitur. ut si quis exp̄tētie causa manum p̄ius adhibuerit. ardorē quidē sentiat. s; nullam patiatur adustionē. sic p̄dicte urbis infelices accole. qz oēm luxuriā p̄secuti sūt. oīmb;q; se s̄biderūt illecebris. ad emēdationē misericordie a domino signuz tremēde uideite acceperūt. Ac p̄fata urbe adhuc multa plebium generositate p̄serta. parentes beati nicolai locupletes nimis & inē potētuz cateruas honorari. magis celestis q̄ terrene dignitatis gloriā appetebant. Et miro modo cū in p̄meuo flore iuuetutis. hūc solū filium genuissent. cunctis uoluptatibus abdicarūt. & inē p̄ces quas frequenter in templo domini fundebant hunc solum supstitem. & nou tñ diuitiaz q̄tū & moz flagitabāt

heredem. Quoz vota deus ex alto p̄spectāa. qua
lis futurus esset puer in ipso natiuitatis ei? p̄mo
dō monstrauit. Nā cū lacte matris aleret. cepit
bino ī hebdomoda die quarta & sexta feria semel
bibere māmas. & hac vice p̄tent? tota die sic p̄ma-
nebat. Cū autem puenilib? annis simpliciter domi
transactis bone indolis adolescēs esse cepisset. non
ut illa etas assolet. lasciuia p̄plexus est mundi. sed
nūc cū pentibus nūc solus ecclesie terebat limma.
& qd̄ ibi de scripturis patulo adūtebat auditu. n̄
immemor armariolo pectoris recōdebat.

LXVIII.

De infantia virgi-

num auro p̄ eum redempta.

Ubi autem utroq; pente or̄batus est illud
euāgelium sepius ante mētis oculos duce
bat. nisi q̄s renūciauerit omnibus q̄ possi-
det rē. Qd̄ cū facere uellet timebat ne q̄ p̄ christo
facere disponebat. fauorabilis aura p̄celleret. Talia
eo cogitate. accidit q̄ quidā conuicane? eius locu
ples nimis. ad tantā ueniret inopia. ut tres virgi-
nes filias suas quaz nuptias spernebat etiā igno-
biles uiri. p̄stitueret fornicari. ut eaz saltē cōmer-
cio infelicē ageret uita. **Q** ubi uir sanct? compit
miserrimo homini adoluit. notata igiē cuiusdā no-
ctis hora. sumēs auz nō modicū. ligansq; ī p̄ano
p̄xit ad domū uiri. & p̄ fenestrā clam intro p̄ie-
cit. clāq; discessit. Mane cū surrexisset homo. auro
repto deo gratias egit. & p̄ magnitudine gaudiij
lacrimas fudit. Celebratis igiē primogenite filie
nuptijs cepit inquirere diligēter. quis esset q̄ ei?
inopie tantā humanitatē p̄stitisset. Cūq; diu talia
moliret. nichilomin? xp̄i famul? nō multo post ti-
po quo p̄u? simile pegit op? qd̄ mane p̄cipiēs ho-
mo gaudens uehemēter orauit dicens. Dñe absq;
cui? nutu nec passer ad terrā cadit nec arboris fo-
lium. clemētiam tuā p̄cor ut michi peccatori osten-
das quis ille sit. qui tanta erga me bona exhibere
nō desinit. Cūq; sollicit? excubaret. uigilansq; per
noctaret. si forte dñs suum suū ei ostēderet. Pau-
cis euolutis dieb?. ecce cultor trinitatis aduenit.
& iterate uicis factū trino cupiēs supplere nume-
ro. egle duob? iactauit. cui? sonitu excitatus ho-
mo. statim egress? fugientē s̄bequit. spacioq; cor-
repto nicolaū p̄ umbras agnouit. mox humi p̄stra-
tus osculari satagebat pedes ei?. qd̄ sanct? ut pio
erat p̄ctore renuit. exegitq; ab eo. ne dū uiveret
se hui? rei actorē indicaret. **LXIX.**

De electione eius in pontificem.

His itaq; trāfactis mirrea metropolis or-
batur suo antistite. Cōueniūt igiē ep̄i
vicini cū clericis suis. ut illi ecclesie secu-
dum scita canonū ydoneū p̄sulē annuēte domīno
p̄uiderēt. Et ocione facta intererat quidā p̄c̄ifex
magne auctoritatis ad cui? intuitū p̄debat omnium
sentētia. Hic cūctos ieiunēs & precibus insistere
monuit. ut ille qui mathiā induxit numerz su p̄plere
apostolicū. solita clemētia p̄dere dignaret quem
uellet fungi sacerdotio. Quib? sūma cū deuotione
orātibus. uocē de celo audiuit p̄dictus p̄c̄ifex di-
centē sibi. ut egrediēs ante portas ecclesie staret.
& quē primū hora matutinali uenire aspicerz. ip̄m
p̄secrarēt in antistite. addēs etiā q̄ nicola? uocare
tur. Qd̄ cū fecisset. & nicola? ante om̄s ad ianuā ec-
clesie p̄inquasset. iniecta manu app̄hēdit eū ep̄s.
blanditerq; nomē ei? sciscitat? est. ille colūbina ut
erat simplicitate inclinato capite. Nicola? inquit
suus vestre sanctitatis. Quid plura. P̄c̄ificali ca-

thedra licz plurimū renitēs s̄blimat? cū om̄i cha-
rismatū uirtute corroboraret. & nichil sibi s; totuz
gratie dei tribueret. cepit ita cozuscare miraculis.
ut nō tm̄ sui. s; etiā alieni quibuslibz angustijs op-
p̄ssi. inuocato noīe ei? statim sentirēt leuamen.

LXX.

De naufragantium liberatione & frumēti multiplicatione.

Quodā die cum quidā naute subita maris
tempestate piclitarent. dissolutis frigore
mēbris clamitabant. Nicolae famule dei
si vera sūt q̄ de te audiui? nūc ea piculo p̄stituti
expiamur. ut erepti ex seuicibus maris fluctibus.
deo & tue liberatōi gratias agam?. Talia referen-
tibus appuit quidā in similitudine uiri dicens eis.
Vocatis me. ecce assū. & cepit eos in rudēibus
& ancemnis alijsq; nauis armamentis adiuuare.
Nec m̄to post om̄is pelagi cecidit fragor om̄isq;
cessauit tempestas. Tūc leti naute cū optatū s̄bis
sent portū egressi sciscitabant. ubi uir dei nicola?
esset. Et cum indicat? eis eēt in ecclesia euestigio
ingressi quē nūq; nouerāt. sine indice cognouerūt.
Mox p̄strati ad pedes ei?. ceperūt ei gratias age-
re r̄cētes. qualiter in p̄finito mortis ipso suffragā-
te liberati essent. Quib? sanct? nō mee inquit pos-
sibilitatis arbitremini esse qd̄ factū est. solita dei
misericordia est. Quodā tpe cū eadē licie regione?
accollaz p̄ meritis p̄niciosa fames opp̄sisset. famu-
lo dei naues triticis mercibus onuste. in litore a-
driaticū portū adesse nūcianē. Quo uelociter p̄gēs
ait uos rogatur? accessi. quatin? huic populo fa-
me laborāt aliq̄ subsidij ex isto frumento imp̄tia-
mimi. Nō audem? inquit pater. qz publica taxati-
one angariati de alexādia hoc deferim? triticum
p̄ ministroz man? in angustalia stipēdia remetien-
dū. Quib? sanct? saltē inq̄ p̄ vnā quāq; r̄tem. e-
michi p̄bere modios. & ego in tei mei cui suio uir-
tute spondeo. qz nullā m̄morationē habebitis ap̄
regiū exactorē. Tandē interuentu ei? deuicti fece-
runt sicut petierat. Et ueniētes bizantiū. integram
mensurā quā alexādie susceperant m̄stris impato-
ris numerauerūt. Mirādis plus mirāda succedunt
Tāta em̄ largitate dei hocipsū parum frumētū. qd̄
uir sanct? uniuersz p̄ indigētia sua distribuerat
auctū est. ut nō solū eodē sed etiā altero pene exa-
cto anno. singulis ad uictū sufficeret. multos quo-
q; spe credula exinde serētes. expectata seges uer-
ribus faris reddidit. **LXXI.**

De fallacia diane p̄ eum reuelata.

Reterea cū vsq; ad tps illud serui dei. re-
gio illa simulacry dyane coluisset. ille di-
uino suffragat? adm̄iculo de simibus
illis pente? hm̄di p̄p̄lit culturā. Vnde dyabolus
fellea face p̄tra eum succēsus. quosdā adijt malefi-
cos eisq; p̄ficere oleū qd̄ vnti. aton dicit p̄cepit.
Quo cōfecto. demon in specie religiose femine se
transformās quibusdā nauigātibus quoz deuotio
ad suum dei tendebat. medio sese mari obtulit. &
q̄si alioz lembo r̄teret. Ait eis. uideo uos profici-
sci ad dñm nicolaū. malle nūc & ego uenire uo-
biscum. qz uotū habeo tantū patris p̄fui benedi-
ctione. Sed qm̄ nequeo rogo uos ut oleū hoc ad
ecclesiā mirreoz feratis & ob memoriā mei sūma-
tim exinde pietes ip̄si? lineatis. Q. cū illi libenē su-
scepissent. monstz ī forme uelut umbra tenuis ue-
loci euauit remigio. Nec multo post illi ex im-
p̄uiso cernūt sagenulā insignib? homibus referam
inē quos p̄s̄ te. mē quendā similitū beato nicola?

qui sic eos adoratus est. Heus inquit q̄ nam mulier illa vobis locuta est. vel q̄ vobis attulit. At illi seriatim cūcta narrātes ostendūt & oleū. En aiūt q̄d nos deprecata est ad factam portare ecclesiam. Quibz̄ ille. Vultis aut scire q̄ fuit illa. hec est impudica dyana. Et vt verum dicere me cōprobetis. hoc vasculū exedrādi olei in fluctus istos p̄ijcite. Q̄ cū fecissēt. mox vbi oleū illud equoreas vndas terigit. ilico accensus est ignis. & terra naturā elementi. p̄lixo maris spacio ardere visus est. hoc dū naute stuperēt. & defixo obtutu in tāto herēt p̄digio. ut eoz̄ naues magno diuise sunt interuallo. Vnde nec interrogare valuerūt. quis esset ille per quē callidi hostis frustratas insidias agnouerunt. Venientes aut ad suum dei dixerūt. Vere tu es ille. qui nobis in illo pelago horrendū ostendisti p̄digium. LXXXII. ¶ De tribz̄ militibus quos neci iā oblatos accurrens liberauit.

Deterea cū in frigida gens quedā a stan-
tini impio discessiss̄z̄ missi tres p̄ncipes
militū ab augusto ut rebelles subijcerēt
cū licie pontū sulcarēt. orta tempestate. iactis an-
chois stabilierūt classes. optata quoqz̄ p̄tici lito-
ra ceperunt aliq̄ huc & illuc deambulare iuuenes
ac mercationis causa ad locū nundinaz̄ accedētes
rapinis affligere. quibz̄ eū accolaz̄ vulgus omne
irruens subisterz̄. illis p̄sistentibz̄ tumultū p̄pes
pathere vbi p̄ nūcio fuit. Que cū ad arcendā viz̄
seditionis tota p̄currerz̄. hac vir dei cōmōtione p̄-
cuss̄. ad p̄factum portū festinū p̄xit. inuēitqz̄ p̄-
cipibz̄ illis post salutandis officiū monuit eos. vt
militēs suos ab hac seditōe cōpimerēt. & ad urbē
p̄fiscētes dignarent̄ eius benedictōne p̄frui. his
itaqz̄ sedatis relatū est ei. ciues valde doluisse ei?
abientīā. eo q̄ p̄sul munere excecāt. triū militum
iniuste neci p̄sensisset. Quibz̄ auditis vir dei igne
pietatis inflammat. p̄fatos rogauit p̄ncipes vt cū
illo rapidis passibz̄ festinarēt. Cūqz̄ urbē ingressi
fuissēt. interrogauit si adhuc viuerēt q̄ capitalem
accipent sententiā. & audiēs q̄ asportati essēt i bir-
simo vbi damnati p̄mebaēt. licz̄ tanto fatigat. iti-
nere currēs ad locū rep̄it eos flexo poplite vela-
ta facie atqz̄ sup̄ extētas ceruicē op̄iti iā vibratum
spiculatoris enī. nec mucrone territ. totū se auda-
cter i lectore ingessit ac de manu ei? gladium p̄pel-
lens. nō prius abscessit q̄ eos solutos a vinculis.
secū reducerz̄. repetētī me inq̄ p̄ his innocēter cō-
demnatis patus lū dedere leto. fauore igiē populū
p̄secut. ad p̄toziū p̄sult. accessit. Cui ille festinus
occurrēs eū salutauit. Sz̄ qm̄ probata virt. corri-
pie insipientes. Aspernēs eū sanct. ait. inimice dei
& legis p̄uaricator. cui? os innocentū cruozē dul-
cius ebibit melle. qua temeritate p̄sumpsisti tāti re-
atus p̄cius vultū nostrū asp̄icere. Cruētissime q̄re
nō attendisti p̄ceptū dñi. quotidie in tonās. Innocē-
tem & iustū nō occides. Aurī argētīqz̄ cupido te
illexit. vt ad patrādū tantū facin. p̄sentires. Cre-
de p̄uitati mee qz̄ regnū tuū quo disponis imo p̄-
daris hanc patriā. p̄is augusti insinuabiē aurbas
q̄ factis tuis dignā recōpenser equitatē. Tandē ac-
cedētes p̄fati militū p̄ncipes obsecrabāt. ut sopi-
to furoze p̄suli vehemētī rubore suffuso veniā da-
ret. Quoz̄ postulatōez̄ vir dei clemēter accipiens
ducē quē corā oibus infamarat. corā oibus humili-
ter mulcere studuit. Dicit̄ vō p̄ncipes post cele-
bratū diuini pontificis b̄ndictione p̄cepta. iter ce-
ptum aggressi nauigio frigiā p̄uenērūt. Quā cum

ablatis seditōis factoribz̄. sub impij iura redegit
sent. cōstantinopolim redierūt. Quibus occurrit
gratulabund. popul. & p̄cerū multitudo. sed &
impator triumphalē eos in suo recepit palatio.

LXXXIII.

¶ De tribus p̄ncipi-
bus cesaris quos absens a morte eripuit.

Accedentes aut post modū quidā dolosi
ad eparchū p̄fectū in multis eos accusa-
bant. & p̄sertim vtra augustū aspirato-
res ostēdere nitebant. Cepunt quoqz̄ muneribus
aim viri illicere. ut eū in p̄ncipiē armarēt innocentū
Qui exemplo corrupt. intrauit ad augustum. vt
hoc ei q̄si vez̄ certū suggerēt. Credēs august. fal-
lacijs ei? vtpote p̄fecti sui irat. iussit eos comp̄-
hendi. & in carcerē retrudi. & tandē etiā absqz̄ in-
quisitōis respectu occidi. Cūqz̄ custos carceris cō-
patiēs eis egressā iā ab augusto sententiā nūciaret
vt sequētī nocte inirent. hortās eos vt de rebus
suis disponerēt. illiqz̄ diu multūqz̄ territi gemerēt
Vn? ex his recordat. est. qualiter sanct. nicola.
tres iuuenes mirabilē liberasset. & suspirās iterū
iterūqz̄. Tandē hanc p̄cem fudit. De? rex excelle
succurre miseris p̄curis. serui tui nicolai meritis sic
& comites ei? supplicabāt. simulqz̄ vno ore clama-
bant. Sācte nicolae. adiua nos sue dei. licet absēs
interueni p̄ nobis. vt eruti a p̄senti iugulo. tuā de-
uotū videre faciē tuosqz̄ sacratissimos pedes oscu-
lari mereamur. Nocte igiē sequētī qua plectendi
erāt. cū se august. sopori dedisset. appuit ei q̄daz̄
effigies. sācti nicolai dicēs. Constatine cur p̄nci-
pes illos sine crimine morti addixisti. Surge eosqz̄
dimitti quācūqz̄ iube. Q̄ si nolueris celestē depre-
cor regē. vt tibi indurato bellū smat exurgere. te
qz̄ ibi pempto. caro tua a bestijs auibusqz̄ cib. sit
Cui augustus. quis vel cui? autoritatis es. vt hac
hora palatiū meū ingressus auideas talia loq̄. Et il-
le. Ego sum peccator nicola. mirree metropolis
ep̄s. Hoc dicēs abiit & eparchū quoqz̄ simili visio-
ne ac territatōe cōminauit. Mane aut impator ac-
cessit magnatibus suis & eodē eparcho. cū iā an-
tea visiones suas sibi inuicem dicēdas remisissent.
fecit sibi p̄ncipes illos p̄sentari. Quibz̄ astantibus
toruo aspectu ita eos affatus est. Quas magicas
artes nostis vt tantis nos fantasijis illudatis & ex-
agitatis in somnis. Illis attonitis nullūqz̄ resp̄suz̄
dantibz̄ denuo august. ait. Dicite nob̄ is. que sūt
maleficia vestra. Ad quē vn? pauitanti voce sic re-
spondit. Absit dñe. vt documentis artis nepharie
simus instructi. p̄stanter quoqz̄ nos p̄fitemur. nō
illi? esse cōmissi. vt capitali subijciamur sententiē
Tūc augustus. Nostis inq̄t aliquē hoīem cui nico-
laus nomē est. Mox illi audito tanto nomine. ten-
dentes ad sidera palmas clamabāt. B̄ndict. es do-
mine de? sancti nicolai. q̄ nō derelinqs̄ sperantes
in te. august. vō ardentē querente. quis iste. qn̄
tulue sit. vn? eoz̄ ait. Iste est vere p̄ omnia sāctus
cui? nos meritis crui credim. ab intentato exitio
& otimo p̄sequens. qualis & quāte humilitatis
& bonitatis esset. ereptionē quoqz̄ iuuenū supra
memoratā p̄ ordinē pandit. Quibz̄ cesar auditis.
Ite inq̄t & famulo dei gratias agite. imo deo qui
vos p̄ eū liberauit. Ex meis aut donarijs hūc eūā
geli? codicem minifice auro p̄textuz̄. et vas hoc au-
reū gemmis decoratū. et hec alia munuscula ei de-
ferentes. dicite vt ista dignanter suscipiat. michi
qz̄ libentissime p̄ceptis ei? obediētī. nō minari. sed
ozare studeat. atqz̄ p̄ pace regni nostri. & magis

De obitu eius & de fontibus eius ex tumba eius profuentibus.

Batus autem nicolaus cum mortem sibi adesse presentem cerneret cepit orare indefinenter psallere. Vidensque angelos ad se venientes inclinato capite signo crucis armavit se. Deinde humiliter se prosternens psalmum ericetimum inchoavit dicens. In te domine speravi non confundar in eternum usque ad illud versum. In manus tuas domine commisit meum. Quo dicto tradidit preciosissimam animam deo in manus sancto archangelorum qui ei apparuerant positumque est corpus eius in domum sancte lion in sepulcro excelso de quo duo fontes exortu sunt qui usque in eum emanare non desinunt. Ex uno enim meatu a parte capitali sancti tumuli liquorem olei lucidissimus effluit qui infirmis multa beneficia prestare videtur si eo puncti fuerint. Ex altero vero quod est ad pedes delectabilis aqua proficit atque perspicua quae etiam egrotis in potum data salutem corporum operatur. Quodam tempore cum episcopus mirrae civitatis a praefecto in exilium destinatus fuisset statim aqua et oleum sanctum fluere cessaverunt donec episcopus de exilio reversus est.

De barbaro per ymaginem sancti nicolai reverso.

Reterea cum de affrica partibus vandalozum exercitus applicuisset ad regionem calabriam dem eaque igne succenderet ibi repta est a quodam barbaro in domo cuiusdam christicolae ymago sancti nicolai in tabula honeste depicta quam in sinu abscondens cum pervenisset ad christicolam quae captivi ducebant ostendit eis tabulam interrogans cuius esset figura tam in ea pulchre depicta quam cernentes christiani cum gemitu et lacrimis dixerunt ymago haec sancti nicolai esse dicitur qui multis virtutibus apud deum et homines clarus manifeste se vivere docet etiam post sepulturam. Quo audito mox barbarus eam propter socios suos abscondit. Cumque exercitu cum captivis et spoliis in affricam redeunte redisset. Et ipse in domum suam quadam die cum esset thelonearius posuit yconiam ante theloneum suum ubi erant omnia quae habebat aurum et argentum et vestes dicens ei. Nicolae habeto custodiam super theloneum istud. Nam alibi habeo proficisci. Sicque aptum theloneum relinquens securus profectus est quasi plurimos custodes ibi dimitteret. Cum autem latrones secum idem theloneum transeuntes vidisset illud aptum neminemque custodem dixerunt ad invicem ut nocte venientes et omnia quae intrus erant diriperent quod ita factum est omnibusque ablatis sola yconia de foris pendens superstes remansit. Veniens quoque barbarus cum illud vacuum repperisset plorans et gemens et toto aspectu reversus in faciem ymagine quasi ad viventem hominem sic locutus est. O nicolae bonum thelonei mei custodem te posui. Quid fecisti. Redde michi res meas alioquin cedam te. Accepitque flagello tundebar ymaginem. Et cum iam fatigatus esset ait. certe in ignem te proficisci nisi reddideris causam meam. Tunc piissimus profectus ad locum accessit prope ubi latrones omnia quae abstulerant dividerebant et ait. O miserum quid agitis. Numquid ignoratis quod ego ibi eram et videbam oculis meis quoniam has et illas res abstulistis. Scitote quod nisi revoceatis cuncta quae tulistis ego illud manifestare curabo et crastina die vos morti tradi faciam. Nam sub custodia mea posita erant omnia et ideo pro scelere vestro ego innocens flagellis caesus sum. Tunc illi estimantes aliquem fuisse de populo qui eos explorasset vehementer territi pro terre noctis silentio repositaverunt omnia et in theloneo reposuerunt.

runt. Mane autem videns barbarus cunctam substantiam quam amiserat fletu cepit pro gaudio et apprehensa imagine deosculabatur eam dicens. O sancte nicolae fidelis et pie. quod propter potens factus es et familiaris deo immortalis quia talia facere potuisti. etiam michi gentili errore insensibili. Ab ista die credo in christum re. Credit ergo et baptizatus est ipse cum domo sua. et fecit ecclesiam in honore sancti nicolai. Haec fuit prima occasio qua apud africanas regiones sanctus nicolaus agnitus est. et paulatim ita nomen eius apud barbaros succrevit ut magnis obsequiis etiam ab his qui carere baptismate frequentem assidue.

De puero cum vase in mari submerso et patri restituito.

Quere vir quidam dives et propter annuatum consueverat ad eiusdem sancti merita nauigio apparere eiusque tumbam post suas orationes exentis honorare. Quodam igitur tempore iuxta morem illuc veniens voto se obstrinxit aureum vas se facturum in eius servitium sibique delaturum. Domum vero reversus artifice preciosissimum accersiri iubens obsequium tale tui auri ei habuit. et quid de hoc fieri vellet indicavit. Qui diligentissime vas illud fabricans putavit sanctum decebat nicolaum. etiam variis gemarum ordinibus minime decoravit. interm ut etiam ipse ingenium in hoc sibi collatum opere miraretur. Quod cum patrifamilias redidisset ille eximium admirans opus. ceteraque animi cupiditate allectus tanti pretii vas suis visibus ad vinum propinandum retinuit. Et rursus amifabrum vocans si mille prioris auri pretium ei quantitate obsecrans unde alter vas in servitium sancti sculpet nicolai. Quod ille libenter annuens auro tulit. et sepius fundendo et tundendo nullatenus secundum velle suum aliquod efficiere opus exinde prevaluit. Quod cum viro retulisset ille in sua cupiditate permanens decrevit illud aurum et gemas sancto propter deferre nicolao. Igitur tempore oruonauigatoem aggressus cum uxore et filio ac suorum multitudine cum in medium maris devenisset nimia sibi exardescere precepit filio suo ut vinum sibi haustus propinquaret cum vase predicto. tanto enim illud amplectebatur amore. ut nemini illud excepto filio et comiunge liceret contingere. Adolecens autem cum illud aqua refrigerare vellet subito e manibus eius lapsus corruit in mari. Cumque iuuenis illud conaretur arripere brachijs incaute proliens delapsus est in gurgitem profundum maris. Tunc vir mestus et lugubris residiuum nauigatois pegit. Et tandem litonis statione potitus ad tumulum sancti duolavit. Aurumque quod pro vase detulerat super eius altare posuit. Sed procius quasi cum magna indignatione repulsus est. Quod ille cernens ante sancti memoriam prostratus se reum clamavit et qualiter vas quod sancto nicolao sponte dederat se daturum fraudulenter cupiditate sibi retinuerat. coram omnibus intinavit. necnon et amissione filij valis que lamentatione lugubri professus est. Est post longa orationum suspiria. cum adhuc ifortuna sua lacrimabili querimonia desleret. repente filius eius quem fluctibus absorptum deflebat. vas illud quod amiserat manibus baiulas limina templi ingressus est. et clara voce referre cepit. Qualiter venerandi vultus senex cum in mari cecidisset ei apparuerit. eumque vivis sustentans. usque ad litus deportaverit. et ei iter quod ducebat ad sancti nicolai basilicam insinuaverit. et sic subito ab eo recesserit. haec pater eius et mater et omnes qui astabant considerantes et audientes pro magnitudine gaudij. lacrimas lacrimis addentes. gratias deo et sancto nicolao retulerunt. sicque vir vota

sua pfoluens. et vas qd pri? abstulerat reddēs. ad
ppria cū filio & omī comitatu gaudēs remeavit.

LXXVII. **De fallacia christia
ni mercatoris in iudeū creditozē.**

Alius quoq; vir mercator & diues diui
tīs suis pdige vtens. Cū tandē ad igno
minosā paupertatē deuenisset. quendā di
uitē iudeū adijt. orās vt ei aliqd cōmodaret vnde
lucrādo pecuniā suā releuare possz. Cūq; ille chri
stiano minime credēs arrabonē p cōmodo pete
ret. ille subintulit qd tibi p arrabone valeā dare n̄
habeo. sed si velis recipe sanctū nicolaū p me tibi
fideiussorē delegabo. Cui iude? Nicolaū multis in
tūmantib? eiusq; miraculis choruscantib? non am
bigō bonū & fidelē dēi sūmī virum esse. nec cūcta
bor ea q̄ postulas sub ei? fidei pollicitatione cōmo
dare. Cū igit cōmuni p̄sensu oratorū sancti nico
lai expetisset. tenēs christian? coronā altaris sic eū
affatus est. Hoc altare tibi trado ipsūq; sanctū ni
colaū p me fideiussorē p̄beo. ante cui? etiā cōspe
ctum p̄mitto. q̄ ea q̄ michi nūc in tali angustia p̄
siteris. tibi reddā die notāto. Accepta itaq; auri
nō modica quātitate. deo fauētē & sancto nicolao
opitūlate. ad p̄stīmā abundantā redijt breui tpe.
Igit tpe finito. cū iude? sua repeteret. Ille humilitē
inuitias petijt. & iude? libētē p̄cessit. Vex tūz
inuitiaz spacio trāscorso. cū iude? redijt. ille dya
boli decept? astutijs. dixit omne debitū sibi reddi
disse. Qd audiēs iude? obstupuit. Cūq; seniores
& iudices adijisset. iudeo causā suā referētē & chri
stiano omī debitū illi fuisse redditū asserētē. tandē
ex p̄sultu arbitroz decretū est. aut illi qd requirē
bat reddendum fore. aut sacramēto fidē ei facere
omīe qd exigebat eū recepisse. Cui sentētie iudeus
annuit dicens. Scio cui auz meū credidi. & cert? sū
nō illū aliqua fraude decipi. Igit p̄stituto die siml
ueniūt cū iudeoz & christianoz comitatu. Fecerat
autē christian? ille callida machinatōe lignū cō
cauum in modū baculi manualis. in cui? concava
fūmitate posuerat pecuniā q̄ repetebat. Et cū ad
sancti nicolai monasteriū p̄peraret. xpianus bacu
lum illū iudeo dedit petēs vt illū vsq; ad sancti ba
silicā secū deferret. vt videlicz dū baculū cū auro
accipet. se illi qd exigebat in manu dedisse iurare
posset. Iude? aut fallitatis ignar? baculū tulit. &
cū christiano ad templū puenit. Tūc q; miserrim?
ille manū sup altare ponēs. seq; piurās intrepid?
iurauit & ab altari let? discessit. At iude? p̄stola
bor inquit quid d̄ cāta fallitate nicolai? iste cui cre
didij michi faciet v̄ndictē.

LXXVIII. **De fallacie reuelatōe & iudei ouersione.**

Quāq; xpian? ad domū suā alacer redijt
In itimere tanto sopore depp̄s? est. ut vl
tra ire nō posset. et cum baculo iuxta se
posito somno depp̄sus in biuio iaceret. vehiculu m
onustū bob? trahētib? p eandē viā veniens. vsq;
ad locū vbi iacebat puenit. Cūq; bubulci non pos
sent eū excitare nec in alterā p̄tem currū deflecte
re. bob? sup eū trahētib? impetu valido currū su
per ventrē ei? trāsiuit. eūq; mox exanimē reddidit
& baculū p̄triuuit. Tūc oibus q̄ aderāt auz qd in
baculo reposuerat apparuit. quātaq; calliditate ad
uersus iudeū vsus fuit. omī populo ciuitatis cla
ruit. Cūq; ad spectaculū vndiq; p̄uolarēt. iude
us quoq; accurrat. et iudicib? illic astātib? aurū
suū recepit. Tunc citato cursu ad oratorū sancti
nicolai puenit. et corā eo astans dixit. Gratias tibi

ago bone vir nicolae. qz fideliter michi auz resti
tuisi. qd in tua fide p̄misi. Ammodo te venerab or
vt dñm. et vt sūmī dēi amicū. Vex si tante p̄aci
tatis viz resuscitādo michi virtutē tui meriti p̄pa
lares. cū omī familia iuris mei deo tuo credere. &
omīs quos possē religionis mee viros ad xpiano
rum sectā ouerterē. Deniq; cum ad inuicē de re q̄
acciderat p̄fabularent. ecce ille q̄ mortuus fuerat.
limina templi ingressus. corā altari sancti nicolai p
cidit & de his q̄ gesserat se culpabilē reddens. ad
domū redijt. Q. iude? vt vidit. baptizat? p̄fessim
cū domo sua xpō sancto qz nicolao fidelis p̄māsit.

LXXIX. **De puero adeoda
to per sanctum nicolaum obtento.**

Affuit quidā homo ietron noīe. q̄ sacro
tes & clericos cum lacrimis & suspirijs
rogabat dicens. Ego patres & dñi mei ve
neram a dño nicolao b̄ndictionē accipe. sz p̄cessuz
michi nō fuit cū eo loq̄ vel viuū eū aspiciere. obse
cro ergo benignitatē vestrā. vt michi vel aliquid
de vestimētis ei? p̄beat. vt hoc tm̄ in honore ei?
ac mei munimentū habeā. Qui petitionē viri ac de
sideriū amplectētēs dederūt ei vnū de lintheami
nibus sancti viri. Ale letus ad ciuitatē suam redijt
& vxori sue eufrosine dixit. Ecce reliquias beati ni
colai archiep̄i quē videre desiderasti. Dep̄cemur
ergo dēi vt tantoz astipulatōe pignoz. apiat vul
uam tuā & det nobis diu desideratā prolem. Illa
gratias agēs deo. rogare viz cepit. ut in honore s̄
cti nicolai p̄strueret ecclesiā. vt p̄ ei? oratōes dñs
desideriū adimplerz. Qui p̄cibus ei? fauēs eccle
siam fabricauit. in qua lintheamē illud cū solenni
veneratōe recōdidit. Qd cū in loco cōpetenti col
locaret. tm̄ de se odorē cepit emittere. vt vsq; ad
duo stadia expāderēt odoris fragrātia. Extunc
cepit loc? ille miraculis splēdere. Ceci illuminabā
tur. sardis audiet. infirmis sanitas reddēbat. Cū
qz ietron deuotiz et obnixiz dēi sanctūqz nicolaū
exozaret. ut desideriū suū cōpleret. Eufrosina ope
pit. et ipsa die sancti nicolai. s. viii. idus decembris
pepit puerz cui sicut eis rei euidentia indicauit no
men imposuerūt adeodatū.

LXXX. **De liberatione eiusdē a barbari seruitute.**

Quā autē post. vij. annos pentes cū filio
ad festiuitatē sancti nicolai cū p̄p̄quis
ac vicinis p̄uenisset. Sup̄uenerūt p̄dato
res agerem. q̄ toti? terre dep̄dati sūt hoīes. inter
quos etiā euadētibus pentib? capē? est puer ade
odat? duxeruntq; eos in babilonē. Illisq; inter se
captos diuidētib? remāsit puer in manu cuiusdā
nomine marmozim. Ietron vō & vxor sua cū ad ci
uitatē pfugisset. et filiū suū diu quesitū nō inuenis
sent. ceperūt vestimēta sua scindere. capillos euel
lere. & pugnis pectora cedere. Mater quoq; mise
re lacrimās aiebat. Heu heu vnice fili mi qd de te
misere accidit. Sancte nicolae xp̄i famule. qz p̄ te il
lum habui. tu michi illū redde. Carnē nō comedaz
nec vinū bibā. donec eū videā. Tūc cepit trib? di
ebus in hebdomoda ieiunare. et sp̄ in oratione fili
um a sancto nicolao reperere. Euoluto autē anno
ipsa cū viro ad sancti nicolai festuz p̄ueniēs ingres
sa ecclesiā expāsis manib? orauit dñm ut p̄ merita
beati nicolai redderet ei filiū suum. Deinde cepit
prepare p̄uuium clericis paupibus & laicis q̄ ad
festiuitatē sancti aduenerant. Ipsa autē hora qua
p̄uuiantes cibum sumere ceperunt. Rex in cui? ob
sequio infans adeodatus erat dixit militibus suis.

Parate michi cito quo vesci debeam. qz nunq̄ fuit michi comedēdi tal' necessitas. ex q̄o nat' sū vsqz ad hanc horā. Paratis itaqz regalibz obsonijs. euz cibū sumere cepisset rege mox potū similiter flagitante. adeodat' ei p̄parauit. moxqz occasione dicit & rei inera se trahere suspiria cepit. Rex vō cum hec aiaduertissz sciscitat' est causam a puero. Responsumqz est ei ab illo pueriliter tremefacto. Recordat' sū dñe subito. qz hodie explet' est annus q̄ ego h' captiuus existo. quia pater me' & mater mea hac die solennitatē magnā celebrāt in ecclesia facti nicolai. Quo audito rex ait. O miselle cum ego te captū teneā. Quis est q̄ te d' manu mea tollere possit. Omitte ergo frustra suspirare. & talia cogitare. & satage michi potum p̄parare. Infante autē ad impium regis cū ciphō & retetario ad portum (p̄xim' em erat) causa lauādi tendēte. subito factus nicolaus affuit. eūqz p̄ capillos mirabiliter asportatū. corā pentibz suis conuiciatibus statuit. Qui vidētes eū subito corā se stantē ciphū ac retetariū in manibus tenentē. cū ab ipso rex q̄ sibi dēgerant admiratōe pri' stupefacto. tantē respirante intellexisset textū liberatōis sue. in laude dei & facti nicolai leuauerūt voces. Mater quoqz āple xata filiū insatiabiliter osculabat' eū p̄ nimio gaudio lacrimis madefacta. deo gratias agēs et factis sumo nicolao.

LXXXI.

De prioriterio verberato pro historia sancti nicolai cantanda.

Quam aut noua facti nicolai historia de vita & miraculis eius p̄ totā pene latinitatem. in ecclesijs xp̄i longe lateqz deuotissime cantaret'. in quadā ecclesia q̄ crux nominatur facte marie de caritate s̄biecta. nōdū fuerat inchoata. Tandē eiusdē loci seniores ante dñm iterium portem suū ouenerūt humilit' postulātes vt eis beati nicolai respōsoria cantādi licentiā daret. q̄ nullo latē eoz petitionibz acq̄scentis. Respōdit oīno fore incōgruū ī tali negotio morē p̄stinū q̄buslibz nouitatibz immutandū. Cūqz illi multis p̄cibz atqz p̄suasionibz eū vigerent. ille cōmotus. in talē ferē erupisse blasphemā. Recedite fratres. Nunq̄ em a me licentiā p̄cedet. vt relicto p̄stinō vsu noua seculariū cantica clericoz. imo iocularia quedā in ecclesia cui deo iubēte desuio admittant'. Sicqz pro sua repulsa. rubore pfusi. quieuerūt vltra discipuli. Supueniēte aut festiuitate vesperinam sinaxiz ac matutinalē. nō sine quadā tristitia sicut p̄sueuerant pegerunt. Peractis itaqz vigilijs. ad p̄pria strata quiescēdi gratia p̄uersi sūt. Cūqz p̄or se in lectulo sicut ceteri collocasset. Ecce beatus nicolaus ei visibiliter terribilis apparuit. ipsūqz verbis seuerissimis increpās. & p̄ capillos a lecto abstrahēs dormitorij pauimēto collisit. Incipiensqz antiphonā. O pastor eēne p̄ singulas notaz differēcias. virgis q̄s in manu tenebat. grauissimos ictz sup̄ dozū patientis ingeminās. p̄ ordinē morose canēdo antiphonam ad finē vsqz p̄duxit. His aut tantis flagris & tam insolita visione turbatus. clamare pfusus vocibus cepit. suisqz clamoribz ante se fratres adunauit. Quē p̄stratū solo cernētes. qd viderit qd vepass' fuerit req̄rebāt. At ille vt pote amēs effect' nullū potuit dare responsū. Sublat' aut fratrum manibz in cellā infirmantiū deportat'. multisqz diebus corrept' languore grauissimo custodiē. Tandē diuina m̄batione & beati nicolai interuētionē saluat'. p̄gregatis fratribz ait. Ecce filij carissimi qz

vobis obedire otempti. duras p̄ cordis mei duriciā a penas exsolui. Ammodo qd petebatis gratāter inuuo & ad canendā historiam patissimus ero.

LXXXII.

De factō iacobo nisibeno ep̄o. Gennadi' ī li. de illustribz viris iacob' quoqz cognomento sapiēs nisibene ciuitatis p̄saz ep̄s. fuit vn' ex numero sub maximino p̄secutore pfessor'. & eoz qui in nichena sinodo arrianam p̄uersitatē omouision appositōe damnauerūt.

Ex historia tripitica. Nisibis qui dicit' antiochia migdonie. posita est in termino phoīs. & romanorum p̄tium. hāc obitōes sapoz iā p̄ dies. lxx. impetum migdonij retinuit. vtrazqz ripas faciēs celsiores quas cū impleri vidisset. subito dimisit contra murz. Qui pond' aque nō ferēs cecidit. Illa vero die sapoz quieuit vt flui' purgaret' & posset ambulari p̄ eū. Iacob' vō ep̄s oratōe milites coarmavit & populū. qui sbito murz cū p̄pugnaculis īstiterūt qd sapoz valde terruit. Qui etiā cū vidisset quendā sub scemate impatoris stantē supra murū putauit esse impatorē constantinū. Quē cū audisset antiochie cōmorari dixit deū pugnare p̄ romanis. Et irat' sagittā iecit in aerē. q̄si deū p̄cussur'. Effrem vō dyacon' supplicabat ep̄o vt venirz ad murum & p̄his malediceret. Qui ascēdens turrē orauit sup̄ eos venire cimphes & culices. & statz impleuerunt elephantoz cauas p̄ muscides & aures & nares equoz & iumentoz. que fessores suos excusserūt. & disruptas acies pfuderūt. exercitumqz reīnquētes sūmo impetu fugerūt. Quo viso cōfusus sapoz recessit. **Actoz.** hūc quoqz hieronim' cōmendat dicens. Iacob' nisibenz' agnosciē ad cui' p̄ces sepe vrbis discrimine liberata est. Scripsit q̄ dem libros multos. id est de fide p̄tra oēs hereses. De caritate generali. De oratione. De dilectione erga p̄ximū sp̄ali. De resurrectōe. De vita post mortē. De humilitate. De penitētia. De satisfactiōe. De virginitate. De celsu anime. de circūsiōe. De anni benedictione p̄ quo ī esaiā legit'. Nō ex terminabiē botz. De xpo q̄ fili' dei sit & substātiālis patri. de castitate aduersus gētes. de cōst̄ructione tabernaculi. de gentiū p̄uersatōe. de regno p̄saz. de p̄secutione christianoz. Et cronicon mīmo iis quidem curiositatis s; maioris fiducie. qz diuinarum em scripturaz auctoritate firmatū cōpzi mēs ora eoz. qui p̄sumptuosa suspitione d' aduentu antixpi. vel dñi nostri hiesu xp̄i inaniter p̄phetant. **Mortē** h' vir constantij ep̄ibus. & iuxta p̄ceptum patris ei' constantini intra muros nisibene sepeliē. ob custodia ciuitatis.

LXXXIII.

De sancto enurcio & aduentu eius aurelianus.

Ex gestis eius.

Et tpe floruit sanct' enurci' aurelianēsis ep̄iscopus. Nam post obitum sancti desimiani aurelianensis ep̄i. cū de successore agerēt nō secundū dei inspirationem sed secundū carnalem delectationem. duo a diuersis p̄tibz electi sūt. quoz ambitu talis in populo orta est seditio. vt etiā sanguis human' funderet. et horroz vbiqz & luct' apperet. Qd cū impatorē constantinum non lateret. misit porphiriū p̄fectū. qui seditionem populū sedaret. Qui sapienti vsus cōsilio ep̄os gallice religionis ad deliberandum. s. de negotio secum assūpsit. & aurelianus adduxit. Qui vniuersē plebi triduanū indixerūt ieiuniz. vt certis signis dñs ostenderet. quē vellet assumi in eiusdem vrbis ep̄m. **Secunda** autē die indicti ieiunij

beatus enurcius romane ecclesie subdiaconus. qui causa duorum fratrum suorum captiuorum. qui in hostium potestatem deuenierant. ab urbe roma egressus fuerat. urbem aurelianis humili habitu ingressus est. Qui cum in ecclesia domini orasset. egressus restitit & paululum circumspectans quis eum hospitio recipere dignaretur. Ab hostiario ecclesie requisitus causam itineris enarravit dicens se peccatorum suorum sollicitudine punientias pagrare. Ille eum hospitio inuitans. in cellula sua duxit. ac religiose consuetudinis more obtinens ei pedes manu propria lauit & exterxit. eumque secum cibis pauperibus refecit. **LXXXIII**

De electione eius in episcopum.

Quoniam postera die valedicens hostiario iter carpe cepisset hostiarius annuente domino post tergum eius ut reuertetur clamauit. Cuius reuersus fuisset ait ei. Nescis quid actum sit in hac ciuitate his diebus. Quo respondente nescio. ille processit rei a principio electionis enarrauit. et addidit. Ecce iam tercius dies est. ex quo letanias celebrant. Idcirco frater sustine paulisper. forsitan innotescet deus seruis suis. quem sibi ad honorem episcopatus elegerit. Potensque & tu ubi ambulaueris admirationem enarrare tante actionis. Qui voluntati eius annuens. ad ecclesiam cum eo venit. et nusquam potest incognitus. nisi cum eo ad ianuam stetit. Igitur episcopis pauimento inherentes. cunctisque populus orantibus & flentibus ac persone digne noticiam exposcentibus. Ecce columba ex instinctu dei transmissa. per inferam fenestram quasi lux immensa fulgebat. que ingressa volitare cepit per totam ecclesiam. more personam inuestigantis. Denique speculata sanctum enurcium inherens rem ianue. ilico super caput eius insedit. Ille vero manus suas extendens abigebat eam de vertice suo. hoc signum populis admirans. tanto amplius deum orare cepit ut illum spiritus mitteret quem per columbam ad manifestandum dei filium in capite eius descendit. Columba autem misterio impleto. vnde egressa fuerat. regressa est. Tunc facto leticie strepitu in populo. ceperunt inquirere quis ille esset. in cuius capite talis ostensio facta fuisset. Videntes autem sacerdotes ora vulgi variantia. Alii dicentibus hostiarium esse. alii vero alium. Denuo rogauerunt deum geminari sibi miraculum. Quod & factum est. Tunc preceperunt episcopi sanctum enurcium societati eorum & pari voto coram altari assistere. Cuius sciscitatus ab eis narrasset. vnde & quis & qua causa venisset. preceperunt ei vna cum eis ad orationem inclinare. & sub altario caput immicere. Illis autem orantibus. Ecce columba plausu ingenti alas recuties. ad locum ubi vir dei prius steterat deuolauit. et cum ibi non inuenisset. more explorantis coram omnium oculis. inuestigare viz perbatissimum cepit. Tunc episcopi adinuicem dixerunt. Adducamus etiam illos quorum electio totam ecclesiam vulnerauit. Cuius tres persone. id est sanctus enurcius & alij duo electi cum episcopis adunati fuissent. columba cepit sicut prius volitare circūcirca & super capita eorum lata nullius caput tetigit. nisi beati enurcij. ita ut omnis vnica voce clamaret. dignus est iustus est. fiat voluntas dei. **LXXXV.**

De igne extincto & thesauro inuento ab eo.

Transacta autem oratione eius annue. sario die. ciuitate igne caumali flagrante. ciues cucurrerunt ad eum clamantes. ut ubi succurreret. quo audito episcopus cito ad ecclesiam peruolauit. Illoque orante extincta est voracitas flammæ. Et quæ adhuc simpla erat ecclesia in qua cum po-

pulo dominum exorabat. Mit illis. Ecce dominus secundum misericordiam suam eripuit vos de ardētis flammæ incendio. Idcirco votiuam collationem facite. ut ampla reddantur spatia huic ecclesie. Et egressi unusquisque secundum modum facultatum suarum ad sanctum properauerunt edificium. Die ergo indicta tulit episcopus in manibus suis fossorium. & vexillo crucis facto cepit fodere. Iamque pene tres pedes foderat. & ecce obtulit se obtutibus illi olla clausa & bituminata. quam cum appuisset. inuenit thesaurum non minimum nexionis nota pulcherrime signatum. dispensatione dei ad fabricam ipsius ecclesie reuatum. Tunc gratias agens deo. vocauit archidiaconum suum dicens. Accipe hoc inuentum & defer in conspectu principis impantis. Non enim decet nos celare. maxime qui sumus propositi plebis. quo accepto ille romam profectus est & impatori presentat. Cui & thesaurum obtulit & de omnibus que in ciuitate aurelianensi gesta fuerant animum eius edocuit. Tunc denunciata subito per romanas regiones. dei miraculum in romano ciue ostensum. quod omnes vertit in gaudium. Iussit autem impator archidiacono omnia que detulerat restitui. & episcopo suo deferri. quoniam inquit prepatio est dei non nostri imperij. Volumus adhuc autem supra duplam dare pecuniam ad ecclesiam fabricandam quam iubemus. clxx. cubitis in longum extendi. & in latitudine cubitis. xlii. et in modum crucis fabricari. ad ministerium quoque eius offerimus lances auri purissimi. vii. & calices eiusdem metalli. vii. in quibus dum diuinum pagetur misterium nostre quoque memorie sit adiumentum. **LXXXVI.**

De duobus fratribus eius repletis & a captiuitate redemptis.

Accidit autem eodem tempore ut episcopus suessionice ciuitatis ad tumultum beatorum martirum crispini & crispiniani quadam die profectus dum se in oratione prostrauisset hominum voces audire testes et amici christi prestate nobis ante diem obitus nostri. fratrem nostrum enurcium subdiaconum videre & amplecti. tunc eleuatis episcopus oculis vidit personas in religiosa veste sacros tumulos ambiētes. quos cum vocasset. sciscitatus est ab eis qui essent. qui responderunt ciues romani sumus. tres quidem fratres eramus. & nos duo in potestatem hostium venimus. frater vero noster in urbe remansit. quem summo desiderio videre optamus. Nunc autem in huiusmodi religiofissime vidue sumus. Cognita ergo omnia episcopus per archidiaconum suum leone. beato enurcio episcopo aurelianensi scripsit. sicque omnipotens deus prestiterit ut in vno die duorum negotiorum ciuitas letaretur euenire. Hinc enim mansuetus archidiaconus cum imperialibus muneribus urbes ingredere. Illinc leo archidiaconus cum confirmatione inuentus fratrum episcopi deferret. Mititur ilico precium redemptionis & educunt de iugofernitatis. sicque fratres mutuo sibi preterati. et osculantes seinuicem complexi sunt. cum multo fletu gaudiorum. **LXXXVII.**

De fabrica basilice & miraculo in hostie sacre benedictione.

Quid pluram tanta celeritate edificat ecclesia. ut transactis tribus annis. v. non maius eius dedicatio fieret. sicut in mundo crucis inuente celebratio generalis. tunc causa reliquiarum diuersi in orbis pres missi sunt. qui omnes desiderium assecuti sunt. et ad urbem regressi deo gratias egerunt. Beatus autem enurcius et ceteri episcopi cum eo congregati prefas reliquias cum tremore et exultatione prouexerunt. inuitati episcopi deprecabantur pontificem ut ipse in primo altari hostiam domino immolaret.

propter votum proprium et senectutis atque ordinati
onis gradus. qui cum diu resisteret crebris eorum ex
hortationibus pulsatus obedientiam prebuit. Et ecce
in hora fractionis panis celestis. cum more sacerdoti-
ali hostiam manibus eleuatis deo benedicendam of-
ferret. Apparuit super caput eius manus splendida si-
cut nix. porrectis digitis tercio oblata benedicens
Sacrificijs rite pacis. quesitum ab his qui aderant
incipiens ab episcopis & pueniens usque ad nouissimi
plebis. verum aliquod miraculum dum missa celebraret vi-
dissent. Qui responderunt nullum. bandilius tamen sub-
diaconus hoc ipsum quod viderat miraculum ei narra-
uit. In populo etiam cum quesisset duo inuenti sunt. qui
fuerant tanti misterij digni videndi precipue. scilicet eleu-
sinus penitens. et prociata factimonialis. Quibus
ait episcopus. Beati estis vos quia caro & sanguis non reue-
lauit vobis. sed deus qui in celis est. Peragravit autem
visio miraculi omnem mundum. cuius odore pagani il-
lecti decurrebant ad precipiendam gratiam dei. et bap-
tizati sunt infra triduum. vii. milia fere paganorum. Per eum
dem quoque episcopus quotidie christi gloria. de sancta-
rum plenitudine splendebat. Nam surdis auditum
cecis visum. mutis loquelam. claudis gressum redde-
bat. **LXXXVIII.** ¶ **De obitu sancti enurcij.**

Quodam die fraternitatem vniuersam euocans
finem vite sue sibi reuelatum exposuit. sua
dens ut post transitum suum abbatem annianum
cuius vitam experientis cognouerant. sibi episcopus ordina-
rent. ne rursum sicut ante aduentum suum ore seditionis
sed dum quisque proximis aut amicis suis quereret opi-
tulari. ceperunt iteque presertim sibi aduersari. Tunc enim in
urbem maxima nobilitate florebat pro pago. tam in clero
quam in populo. Cumque tres essent pro quibus orta seditio
videret. Beatus enurcius hoc audiens. de consensu omnia
nomina trium singillatim indagauit. quod sub altari tota
nocte deliterare voluit. volens pro tali negotio consule-
re dominum. Igitur celebrante vigilie. missa pagane. inno-
cens puer adducit. pro quem dei reuelatio monstrat.
Qui ad extrahendas cartulas manu extendens cum
vnam ex eis tangeret. quasi propheta clamare cepit.
Annianus a. a. in hac ciuitate solus honore dignus
est episcopus. Tunc febicitat? episcopus corpore terre. et animam
deo reddidit. hoc tempore beati siluestri pape infulaz epi-
scopatus accepit. Et die dominica. vii. idus septem-
bris obiit sicut fuerat ei reuelatum. **LXXXIX.**

¶ **De lactantio & scriptis eius.** Ex libro hiero-
nimi de illustribus viris.

Hoc tempore floruit firmianus qui & lactanti-
us amobij discipulus. Hic sub diocletiana
no principe ascitus cum flauio grammatice.
Cuius de medicina libri versibus compositi extant. ni-
chomedie rethoricam docuit. ac penuria discipulorum
ob grecam videlicet ciuitatem ad scribendum se contulit.
Habens ei? symphosium quod adolescentulum scripsit
affrice. et adeo poricum de affrica usque ad nichomedi-
am ex ametrice scriptum versibus. Et alium librum qui gram-
maticus inscribitur. Et pulcherrimum de ira dei. Et in-
stitutionum diuinarum aduersus gentes libros. vii. de
psecutione libri unum. Ad primum epistolarum libros
iiii. Ad seuerum epistolarum libros. ii. ad demetrium au-
ditorem suum epistolarum libros duos. Et ad eundem
de opificio dei. vel formatore hominis. li. i. hic in extre-
ma senectute magister cesaris crispi filij constantini
in gallia fuit. Postea a patre interfectus est.

¶ **Actus.** Omnia opusculorum nichil apud nos repperi preter
vii. libros aduersus gentes. **XC.**

¶ **De eusebio cesariensi & scriptis eius.**

¶ **Hieronimus de illustribus viris.**

Floruit etiam tempore constantini eusebius cesaree
palestine episcopus. qui scripturis diuinis stu-
diosissimus. et bibliotece diuine cum pam-
philo martire diligentissimus puestigator. Edidit
infinita volumina. ex quibus sunt in esaiam. li. x. Contra
porphirium qui eodem tempore scribebat in sicilia ut qui-
dam putant. scripsit li. xxv. pro origene li. vi. Com-
mentarios eruditissimos in cl. psalmos. De vita
pamphili li. iiii. & de martiribus alia opuscula. Ec-
clesiastice historie li. x. Cronicoz canonum omnimoda
historia & multa alia. ¶ **Actus.** Ex libris historie
ecclesiastice & cronicoz eusebij multa in hoc opere
suis locis inserui. Scripsit enim cronicoz historiam
a primo anno abrahe usque ad annum domini. ccc. xliii
quam hieronimus ex greco in latinum transferens. vlti-
mus psecutus est usque ad annum domini. ccc. l. xxx. Ex
inde sigbertus gemblacensis monachus usque ad annum
domini. M. c. xiii. historiam quoque ecclesiasticam texiit
eusebius in libros. x. ab ascensione domini usque ad vi-
ctoziam constantini. Cum scilicet iam christiane religio-
nis fautor. verique dei venerator. nondum tamen bap-
tizatus pcessit ad bellum contra maxencium urbem rome
tirannum. ostenso ei celitus signo in quo vinceret.
Hos libros russum presbiter aquile et transtulit de
greco in latinum. quorum decim? quod paruum habebat
in rebus gestis. omnia que supralia videretur. si quod
habuit historie ix. libro coniunxit. et ipse duos libros
sequentes scilicet. x. & xi. scripsit. et addidit prose-
quens historia a tribus constantini post psecutionem
usque ad obitum theodosij augusti. Preterea idem
eusebius ut legitur pene omnium punitiaz passionum ma-
tirum. & episcoporum & pfectorum. et sacrarum virginum ac-
muliez in. xx. libris comprehendit. Deinde psecutus
ab apostolo petro omnium episcoporum & nomina & gesta
scripsit. et eorum urbium que arcem pontificat. per
apostolicas sedes tenent noscunt. id est rome. antio-
chie. hierosolime. ephesi. alexandrie preteritorum omnium
episcoporum nomina. usque ad tempus suum & gesta scri-
psit. Ex quorum numero vnus est sanctus siluester ro-
mane urbis episcopus. cuius vita nescio a quo ex
greco translata est. ptinens li. duos. Fere autem idem
eusebius nimirum fuisse in laudibus origenis. ¶ **Hiero-
nimus ad cromacium & heliodorum.** constantinus
augustus cum cesaream fuisset ingressus. et diceret
eiusdem urbis antistiti ut peteret aliqua beneficia ce-
sariensi ecclesie pfutura. Legit respondisse eusebi-
um episcopus omnibus suis ditata ecclesia nulla petendi
beneficia cesariensi ecclesie necessitate compelli-
sibi tantum desiderium immobile extitisse. ut quod
vbius in republica humana gestum est erga sanctos
dei iudices iudicibusque succedentes vniuerso orbi
romano sollicita psecutione monumeta publica
discutiendo pquirent. Et quis martirum. a quo iu-
dice. in qua punitia uel ciuitate. qua die. que pas-
sione pseuerantie sue obtinuerit palmam. De ipsis
archimis sublatam ipsi eusebio regio iussu dirigeret
Vnde factum est. ut ydonens relator existens. eccle-
siasticam historia pene omnium martirum texeret. **XCI.**

¶ **De sancto anthonio & bonis eius mitionis.**

¶ **Hieronimus de illustribus viris.**

Regnante autem constantino floruit an-
thonius monachus. cuius vitam athanasius
alexandrie episcopus insigni volumine psecutus
est. Hic misit egiptiace ad diuersa monasteria apo-
stolici sensus sermonisque epistolas. vii. que in gre-
cam linguam translate sunt quarum precipua est ad

arsenoras. floruit constantino & filijs eius regnantibus
¶ Athanasius. hic anthoni? in domo xpianorum
 parentu in egipto simpliciter enutritus. post eorum
 obitu in etate annorum. xx. quadam die ecclesia sic so-
 lebat ingressus est. & audiens legi illud euangelium.
Si vis perfectus esse etc. statim oia sua vendidit. &
 paupibus tribuens non longe a villa sua heremiticaz
 vita duxit. ibiq; tanta dyaboli inuidetis temptam
 ra occulta & apta sustinuit. ut nullus ambigeret.
 quin anthoni? contra dyabolum dimicaret. Na cum
 dyabolus ei in forma pueri nigri ante eu pstrat?
 se victu ofess? fuisset. eo q; anthonius spiritu for-
 nicationis. virtute fidei & abstinentie supasset. post
 modicu in quoda tumulto latitante. multitudi de-
 monu ita cede varia laceravit. q; minister eius d? vil-
 la veniens qsi mortuu ppijs humeris ad ville ho-
 spitiu deportavit. Quo audito puenit vicini. et
 cu post planctu funeris media ia nocte dormiret
 anthoni? subito reuiuiscens. vocato ministro fecit
 se in silentio ad cumulum reportari. ibiq; ex piori
 vulnere dolore pstratus. cu ex animi virtute ad co-
 flictu demones puocasset. & statim illis in varias
 feraz formas mutatis. ab eoz dentib? cornib? vn-
 guib? laceratus fuisset. subito radi? quidam lucis
 demones & tenebras effugavit. Statimq; sanatus
 xpm pntem intelligens dixit. **V**bi eras ihu bone
 vberas. qre a principio non affuisti. ut curares vul-
 nera mea. **E**t vox ad eu. **A**nthoni inquit hic eram
 sed expectaba videre certame tuu. **N**uc aut qz vi-
 siter dimicasti. in toto orbe te faciam notari.

XCI. **¶** De vita eius heremitica
Quoniam anthoni? annorum. xxxv. proficiscens in
 heremu discum argenteu in via reppit.
 & intelligens dolos dyaboli secum dixit
Vnde hic argenteus discus. ubi hoim vestigia nlla
 vident. **S**i em viatori cecidisset utiq; p sui magni
 tudine latere non posset. hoc dyabole artificiu tuuz
 est. sed voluntate mea non impedies. & hoc eo dice-
 te discus ut fum? euauit. **D**e hinc ingentem auri
 veri massa reppit. sed ille auz quasi incendiū fugi-
 ens ad monte usq; cucurrit. **I**biq; flumine trasua
 dato. in antro quoda p. xx. annos manens. concurre-
 tibz ad se multis miracula fecit. huic dyabol? ali-
 quando in tanta pceritate appuit. q; quasi capite
 celu tangens quereti quis esset. sathanā se esse re-
 spondit. **E**t addidit. **C**ur me sic frustra impuznat
 monachi. **C**ur michi oēs christiani maledicunt. **R**e-
 spondit anthonius. **I**uste quidem hoc faciunt. tuis
 em frequēter molestans insidias. **A**t ille. nichil ego
 facio. se ipi inter semuicē turbant. na ego nichil fa-
 ctus su christ? ubiq; regnat. ubiq; christi nomen
 pferat. **S**tatimq; anthoni? deo gratias reddidit
 & ille uelut fum? euauit. anthoni? aut tanti fer-
 uoris erat q; cu maximian? impator xpianos occi-
 deret. ipse martires secut? ut cu eis martir fieret
 sticibat. **E**t uehemēter tristabat. qz volēti pati pro
 christo martiriū nō dabat. **I**pse tñ a ofessorū vesti-
 gijs nō recessit. sed multis modis corp? afficiens
 & gloria miraculorū choruscās. ppter cautela glo-
 rie vane ad locū ignotiorē discessit. **V**bi cu diuer-
 sas demonū sustinisset insidias. rogat? a fratrib?
 ut eos inuisere dignaret. deficientibus sibi comiti-
 bus fonte oratione pduxit. & sic refectis socijs ad
 monachos q; se inuitauerāt let? venit. **XCIII.**
De visionibus eius diuinis ostēsis & eius obitu.

Quodam die hora. ix. ante cibū in sublime
 ab angelis raptus. cu demones trasicuz

phiberent. & oia eū peccata a natiuitatis exordio
 replicarent. sed in pbatione deficerēt. liber quid
 cum angelis ascēdit. sed statim in se rediēs. hoc rur-
 sum qd fuerat se inuenit. **A**lias aut cu fratres te si-
 tu aiarum quesisset. se quēti nocte vox anthonium
 vocauit dicēs. **S**urge exi & vide. et ecce vidit quē-
 dam longū & terribilē caput usq; ad nubes tolle-
 tem. qui quosdā pēnatos ad celū volare cupiētes.
 extensis manib? phibeat. & alios libere puolan-
 tes retinere nō poterat. & maximū gaudiū mixtū
 cū dolore nimio. a victis & victorib? anthonius
 audiebat. et intellexit animaz illū esse ofensū. &
 dyabolum phibentē q; sibi obnoxios retineret. &
 de sanctorū volatu quos retinere nō poterat. sic
 doleret. **A**liqñ etiā dū cū fratribz opareē. suspici-
 ens in celū cum tristē visionē vidisset. puolucus
 ante deū rogauit ut futurū scelus auerteret. **V**nde
 cunctis tremētibus q; astabat. rogabāt ut visionē
 exprimeret. singultu & lacrimis p̄peditus. dixit
 eis q; magnū nephās & inauditū seculis immineret
Vidi inquit altare dei. muloz circūdatum multitu-
 dine qui calcib? oīa dissipabāt. ac p hoc magna
 turbine fides catholica subuerteret. & hoīes iumen-
 tis similes christi sacra diripiēt. **H**ec est causa ge-
 mituū meoz. his auditis facta est vox dñi dicēns
Abominabit altare meū. **Q**d & factū est. **N**ā eti-
 am post duos annos erūpentib? arrianis ecclesia
 tante direptioni subiicit. ut pollutis oibus non
 solum virgines & matrone & ipsum baptisteriū
 polluerēt. sed etiā chāstiani. quasi oues iuxta alta-
 ria necarent. **Q**uidā arrian? nomine balacius dux
 egipti. cū ita ecclesiā infestaret ut virgines & mo-
 nachos nudatos publice verberaz. **S**ic ei scripsit
 anthoni?. **V**ideo irā dei venientē sup te. iā desine p-
 sequi chāstianos ne ira te occupet q; primum tibi
 minatur interitum. **L**egit infelix literas & risit. &
 eas execrās in terrā p̄cēt portitores quoq; mul-
 tis afficiens iniurijs. anthonio talia remandauit.
Quia tñ curas de monachis. ad te quoq; trasiet
 nostri disciplina rigoris. **S**ed ofestim mimatozem
 suppliciu sic oppssit. q; cum intra. v. dies cū alijs
 equū mitissimū equitaret. morsu equi sui in terrā
 decussus. corrosis & laceratis crunb? delatus ad
 urbem post triduū expirauit. **M**ulta quoq; & alia
 miracula anthoni? fecit & in discretionē spirituū
 gratiam magnā habēs tandem anno uite sue cen-
 tesimo quinto monēs & deosculās fratres suos in
 pace quieuit. **¶** Actoz. hec de gestis sanctorū illi-
 us epis inferuimus. **N**uc ad historiā constantini &
 helene redeamus **XCIII.**

¶ De inquisitione sancte crucis ab helena facta
 hierosolimis. **¶** Rufinus. x. li.

Deridem tempus helena diuinis admoni-
 ta uisionibus hierosolimā petiit atq; ibi
 locum in quo sacrosanctū corp? chāsti
 patibulo affixum pependerat ab incolis perquirere
 Qui idcirco ad inueniendū difficilis erat. qd ab
 antiquis p̄secutoribus simulacrū in eo ueneris fu-
 erat defixum. ut si q; xpianoz in eo loco xpm
 adorare uoluisset. uenerē videret adorare. & ob
 hoc infrequēs. et pene obliuioni dat? fuerat locus
¶ Ex historia inuentōis sancte crucis. **I**git? hele-
 na puocauit pitiores iudeoz. q; erant hierosolimis
 quasi de lege sua responsuros. **Q**uos cum multis
 verbis de cecitate arguisset. et ex dictis p̄betaruz
 fidem chāsti pbasset ait iterum. adhuc euntes eli-
 gite meliores & doctiores. **Q**ui cum irent inter se

dicebant. Pro qua causa putatis hunc laborem facere nobis regina. **V**nus autem ex eis iudas nomine dixit. Scio quia questionem vult facere ligni in quo hic sum suspenderit patres nostri. Nam pater meus simeon cum moreret annunciauit michi dicens. Vide fili cum inquisitio facta fuerit ligni in quo damnauerunt messiam qui ante nos fuerunt manifesta illud antequam crucieris. **I**am enim hebreorum gens amplius non regnabit. sed regnum eorum erit qui crucifixum adorant. Ipse autem regnabit in secula seculorum quia ipse est christus filius dei viui. **C**eteri autem dixerunt. Nos talia nunquam audiimus usque hodie. **S**i ergo inquisitio facta fuerit de ligno crucis vide ne ostendas. **V**ocati ergo a regina & seculi tati. cum nichil verum vellent dicere iussi sunt omnes in ignem traditi. **Q**ui cum timuissent tradiderunt ei iudam dicentes. **H**ic est vir iusti prophete filius qui nouit legem cum actibus. **Q**ue vocans helena dixit. **E**lige quod vis vitare an mortem. si vis viuere in terra & in celis. dicit michi ubi est absconditum lignum dominice crucis. **L**ocum non noui inquit iudas. quia nec ibi eram quando crucifixus est. **B**eata helena dixit. **P**er crucifixum fame te interficiam nisi dixeris michi veritatem. **I**ussit ergo eum mitti in lacum siccum usque in vii. dies sine cibo manentem. **Q**uibus tractis clamauit iudas de lacu dicens. obsecro vos educite me et ego ostendam vobis christi crucem. **XCV.**

De inuentione eiusdem ac diuisione.
Quoniam eductus prexisset ad locum ubi iacebat crux. leuauit vocem ad deum & ait. **D**omine deus si voluntas tua est ignare filium marie qui missus est a te. nisi enim fuisset ex te non tantas virtutes fecisset. nec enim a mortuis suscitasset. fac nobis propitiu hoc. ut sicut ostendisti ossa patris nostri ioseph. ita nunc nobis ostendas thesaurum istum faciens ex eodem loco fumum odoris suauitatis ascendere. ut ego credam in crucifixum. quia ipse est rex israel nunc & in secula seculorum. statimque promotus est locus. et multitudo fumi aromatici ascendit de loco. ita ut admiratus iudas plausibus manibus diceret. **I**n veritate tu christus es saluator mundi gratias ago tibi domine qui cum indignus sum non me fraudasti gratia tua. **T**unc accipiens fossorium. percussit se & cepit viriliter fodere. **C**umque fodisset passus. xx. inuenit tres cruces absconditas quas attulit in ciuitatem. **I**nterrogabat helena que esset crux christi. sciebat enim aliquis esse latronum. qui cum eo fuerant crucifixi. **P**onens igitur eas in media ciuitate expectabant gloriam. **E**t circa horam nonam ferebant mortuum in grabato. **I**udas autem gaudio repletus. posuit duas cruces super eum & non surrexit. **I**mposita autem tertia cruce dominica. statim surrexit. **O**mnesque qui aderant glorificabant deum. **S**ed omnium bonorum semper inuidus dyabolus cum furore vociferabatur in aere dicens. **O** hiesu nazarene omnes traxisti ad te. **E**t ego qui prius pro iudam traditionem feci nunc per iudam eius. **T**unc beata helena preciosam crucem in loculo argenteo collocauit. & ecclesiam in ipso caluarie loco construxit. demandans omnibus christicolis. diem in qua inuenta est sancta crux celebrare. v. non. maij. **R**ufinus in historia ecclesiastica. x. lib. 20. **T**unc regina voti sui compos effecta templum mirificum in eo loco in quo crucem reppererat regia ambitione destruxit. **C**lauos quoque quibus corpus domini crucis fuerat affixum portat ad filium. ex quibus ille frenos composuit quibus utebatur ad bellum. & ex alijs galeam bellicis visibus aptam ferre armasse. **L**igni

vero ipsius salutaris partem detulit filio. partem vero thecis argenteis conditam dereliquit in loco que etiam nunc ad memoriam sollicita veneratone seruatur. **XCVI.** **D**e frumentio & edificatio pueris in india captiuatis. **R**ufinus ubi supra. **I**n ea diuisione orbis terre. que ad predicandum verbum dei. forte per apostolos celebrata est. thome perthia & matheo ethiopia. eiusque adherens ceterorum india bartholomeo dicitur forte decreta. inter quam perthiaque media sed longo interior tractu india vltior iacet. multis variisque linguis & gentibus habitata. **Q**ua velut longe remota. nullus apostolice predicationis vomer impulerat. que cum temporibus constantini. tali quadam ex causa semina fidei prima suscepit. metrodorus quidam presbiter inspiciendo locorum. & orbis perscrutandi gratia vltioris dicitur indiam penetrasse. **C**uius exemplo imitatus etiam metropius quidam tunc presbiter. simili ex causa adire indiam voluit habens secum duos pueros quos literis sibi propinquos imbuebat. quorum iunior edificus. alter frumentius vocabatur. **M**oris autem est urbi barbarorum ut si quando fedus sibi cum romanis turbatum uicine nunciauerunt gentes. omnes qui apud eos ex romanis inuenti fuerint iugularent. **I**nuaditur nauis perhi. cuncti cum ipso pater puniuntur. pueruli reperi sub arborum meditantes. et lectiones suas parantes. barbarorum miseratione seruati ducuntur ad regem. horum ille alterum id est edificum sibi pericernam fecit. frumentio vero quem quasi perspicacem deprehenderat. et prudentem rationes suas scripsit atque commisit. ex quo & in honore magno apud regem habitus sunt & amore. **XCVII.**

De uersione indorum per frumentium & hiberorum per quandam captiuam. **U**bi supra.
At vero moriens rex uxorem cum puulo filio regni reliquit heredem. **A**dolecentibus autem quid uellent agendi dedit liberam facultatem. quos tamen regina suppliciter exorat. tanquam que nichil haberet in toto regno fidelius ut secum usquequo adolesceret filius regendi regni sollicitudinem perirentur. **E**t precipue frumentio cuius prudentia ad moderandum sufficeret regnum. **N**am alius fidem puram & sobriam mentem simpliciter exhibebat. **I**demque dum agerent. et regni gubernacula frumentio haberet in manibus. deo mentem eius et animos instigante. requirere sollicitus cepit. si qui inter negotiatores romanos christiani essent. et ipsis potestatem maximam dare ac monere. ut conuenticula per loca singula facerent. atque romano ritu orationis causa confluerent. **E**t ipse multo magis eadem facere. et ita ceteros exhortari fauore et beneficij. inuitare. prestare quicquid oportuum fuisset loca de edificijs aliisque necessaria prestare et omni modo gestare. ut christianorum imbi semen exurgeret. sed cum adoleuisset regius puer. qui procuracionem regni gerebant. expletis omnibus et ex fide traditis. multum licet detinentibus et rogantibus ut manerent regina et filio. ad orbem tamen nostrum denuo reuertuntur. **E**t edificus festinante tunc parentes propinquos reuifere. frumentius alexandriam pergit. dicens equum non esse occultare opus dominicum. **I**gitur rem omnem ut gesta est exposuit episcopo. ac monet ut prouideat uirum aliquem dignum. quem congregatis iam plurimis christi anis et ecclesijs constructis in barbarico solo episcopum mittat. **T**unc athanasius qui nuper sacerdotium susceperat in consilio sacerdotum frumentium

ipsum tanq̄ spiritu dei plenum attentius confide-
rans. ei sacerdotium tradidit. eūq; redire cum do-
mini gratia vnde venerat iussit. Qui cum episco-
pus perrexit ad idiam. tanta ei data esse a deo vir-
tutum gratia dicitur. ut signa per eū apostolica fi-
erent. & infinitus barbaroz numerus ad fidē cō-
uerteretur. hec nos ab ipso edisio tiri presbitero
postmodū factō. qui frumenci comes fuerat di-
dicimus. Per idem tempus etiā hiberozū gens cō-
uersa est. p̄ quandā captiuā christianā apud eos re-
pertam. Apud quos moris est. ut si paruul⁹ egro-
tat. circūferatur a matre p̄ singulas domos. si qd̄
forte remedium in aliqua domo possit inuenire.
Cunq; mulier quedā paruulum suū per omēs cir-
cumtulisset. Tandem venit ad captiuam que sola
oratione illū sanauit. Qd̄ peruenit ad reginā. quā
similiter egrotantē sanauit. Rex autē quadā die
dum veniret oberrans solus in locis obscurissi-
mis ait. Si vere deus est christus ille quem vxo-
ri mee predicatē captiuā. Nunc me de tenebris istis li-
beret. & ipsum cū omnibus michi subiectis colam.
Qd̄ ita factū est. In ecclesia vero noua faciēda
columnam que nullis viribus erigi poterat ipsa
captiuā sola oratione erexit. & in locum suū con-
stituit. **XCVIII.** **De reuocatōe**

arij ab exilio & eius fallacia. Vbi supra.

Postq̄ autē helena ex hac luce discessit.
constancia tunc licinij derelicta fratris
augusti solacijs vtebatur. Huic accidit p̄-
sbiterum quendā venire in noticiam latenter par-
tibus arii fauentē. Sed is primo nichil omnino de
his apud sororem principis voluit apire. Vbi vō
multa familiaritas copiā tribuit. paulatim sermo-
nem cepit aspergere. Inuidiam dicens arii gene-
ratam. & pro similitudinibus priuatis episcopum su-
um rē contentiose exagitasse. emulationis stimulo
confixū. q̄ arius apud plebem satis carus habere-
tur. Hec atq; huiusmodi alia. frequentius sugge-
rens animos constantie sues efficit. Que cum die
obicura vilitaretur a fratre. atq; ab eo blande reli-
gioseq; compellaretur. extremā dicitur ab eo gra-
tiam poposcisse. ut p̄sbiterū in familiaritate reci-
peret. & que sibi ab eo pro spe & salute suggerere-
tur audiret. Se quidē iam ex luce discedentem ni-
hil curare. pro fratris vero statu esse sollicitam ne
forte pro innocentiū penis regni sui pateretur ex-
cidium. Quibus ille monitis a sorore susceptis. et
fidelē pro se germane sollicitudinē credēs. accom-
modauit aurē presbitero. interim & accersit de ex-
ilio arium iubet. Ut quēadmodū de fide sentiret
exponeret. Tum ille fidē conscripsit. que non qui-
dem sensū nostrum. tamē verba nostra continere
professionēq; videretur. miratus quidē est impa-
tor. & putauit vnam eadēq; in ipsius & concilij
dudū gesti expositione sententiā contineri. tamen
in nullo relaxat animi vigorē. sed rursus eum ad
concilij remittit examē. quoniā ad dedicationē hie-
rosolimozū. ex omni orbe conuenire sacerdotes inui-
tabantur. & facile quidē receptus est a fautoribus
suis. sed ubi alexandriā prexit. ibi omne ei⁹ inceptū
frustratum est. quia dolis apud ignorantes locus
est. scientibus vero dolū intēdere. nichil est aliud
q̄ risū mouere. Interea dū hec apud alexandriam
frustra agitantur. Venerabilis augustus in subur-
bana villa nichomedie. xxxi. impij sui anno defun-
ctus est. Libris de successionē romani orbis tes-
tamento hereditibus scriptis. Quo in tēpore quan-

doquidē constātius cui orietis regnū deceuerat
presēs non erat dicitur secreto accersis presbite-
rum quē a sorore cōmendatū supra diximus. & ex
inde familiariter habitū tradidisse ei testamentum
quod scripserat. & obtestatur sub sacramento ne
vlli nisi constantio cū venisset in manus traderet.
Cui etiā q̄ eunuchi qui erant in palatio fauebāt az-
te iudicio de impatoris morte suppresso vsq; ad cō-
stantij imperatoris presentīā. multis noua tēptan-
tibus oppressis restitute integreq; mansere. Cum
vero constantius affuisset depositum presbiter re-
stituit. Cui⁹ bñficij gratia impator regni cupidus
ita ei deuinctus est. ut qui impare cūctis ambiret
ab illo sibi impari equanimiter pateretur. Ex quo
deuincto sibi impatore. cepit de arii restitutione
suggerere. & nolentes acquiescere sacerdotes ut
cozeret psuadere. **XCIX.**

De sancto inuentio confessoze.
Ex gestis eius.

Eo tpe floruit sanctus inuentio. qui quō-
dam iuuenis samaritan⁹. paganis penci-
bus ortus. in christū credidit ad p̄dicati-
onem beati gregozij cū apud antiochiā predicaret.
Postea vō p̄ grad⁹ ozonim ascēdens usq; ad sacer-
dotiū reuersus ad parētes suos. conuertit eos ad
fidē christi & baptizauit relictisq; eis recessit. Cui
in itinere dormienti apparuit angelus dicens. ut re-
uerteretur thessalonicā. & ydola daciani signo cru-
cis ibi contereret. eiusq; filiā cleopatromā a demo-
nio liberarē. Qd̄ & factū est. baptizauitq; eam cū
ceteris hominibus. Illa vō de suo patrimonio mi-
sit duo candelabra beato petro. & alia utensilia. p̄
beatū bñdictū episcopū. & p̄ sanctum inuen-
tium. Quib⁹ romam euntib⁹ cū deficeret victus
exiuit de mari piscis magnus. & in litore stetit.
qui captus ab eis. p̄ totā hebdomadā ad victum
sufficit. huic sancto inuēcio abstulit aliquādo qui-
dā miles raptor cū socijs suis vestimentū suū de
quo factū est tale miraculū. Nunq̄ venundari po-
tuit. & vbiq; in nocte erat. ibi de claritate ipsi-
us magna lux erat. Cū autē in asia rex quidā rictio-
narius surgēs contra christianos exardesceret. &
secū deferēs nazareth deū suū romanas pres vasta-
ret. dū ess⁹ in longobardia. longobardis nimis tim-
tibus tulit p̄fatus miles vestimentū illud ad eccle-
siam beati petri. Quo cū veniss⁹ rictionarius factō
de celo magno tonitruo. et ignitis cathapultis vo-
lancibus interfectus est cū omni exercitu suo. Et
hoc factū est post. xxx. annos postq̄ idē vestimen-
tū sancto fuerat ablatū. Abstulerat autē idē miles
ridē sancto cū illo vestimēto quasā reliquias de
sancta cruce. & de sancto bartholomeo. Vixit q;.
beatus inuentio vsq; ad tempus sancti hilarij pi-
ctauensis. cui de exilio reuertēti obuiam pictauis
iuit. a quo etiam castellum grauionē petijt. ad ma-
nendū cū socijs & accepit. hic aliquando in sex la-
trones incidit. quoz primus arrepto gladio ut eū
pimeret semetipsum transuerberauit. secundus ad-
querum se suspēdit. iij⁹. a demonio arrept⁹ expi-
rauit quart⁹ oculos amisit quint⁹ rabie plen⁹ ma-
nus suas & brachia dentibus lacerauit sextus ad
mare currens in mare se precipitauit. Mortuus est
autē annorum. cxx. idus ianuarij apud grauionē ca-
strum. In martirilogio tamen dicitur vernaco san-
cti inuentij confessoris. forte illuc d̄ grauione tras-
latus est. Sepeliuitq; eū beatus maxencius abbas.
Cui etiā reuelatum est. q̄ dum sanctus michael

animam eius deferret in celum. occurrerunt demones dicentes. hic homo noster. est qz p fugam timidus martirij coronam amisit. cu scriptu sit beatus vir qui suffert temptatione etc. **C.**

De sancto florentio confessore.

Floruit etia eo tempore beatus confessor christi florentius. Qui quondam post beati florentiani martiris discessum. de quo superius sub diocleciani tempore dictu est. angelo reuelante comonitus cum ad gallias pergeret venit ad portum fluuij rodani qui dicitur lugdanum. inuenit qz nauem sine gubernatore. Erat enim fracta vndiqz. Volens igitur ad missam quantocius festinare erat enim dies dominicus. Intrauit in eam. et facto signo crucis ait. deduc me domine in voluntate tua moxqz sine gubernatore flume transmeauit. Angelus quippe domini eum custodiuit. & cum ad ripam venisset inuenit ibi hominem demonio vexatum. & ob hoc ab alijs vincitu. & fraterno dolore tactus orationi incumbens. expulso demone hominem sanauit. multa quoqz alia miracula per eum in itinere dominus ostendit. Angelus autem quo duce iter agebat. beato martino tironensi antistiti aduentum eius ad se reuelauit. eiqz faciem eius ostendens. vt eum in ordine sacerdotali constitueret precepit. Itaqz beatus martinus gaudenter suscipiens. multu eum dilexit & die congruo sacerdotem ordinauit. In quo ordine degens dominu assiduus precibus exorauit. vt ei locum ostenderet quo habitare deberet. Quod & fecit dominus. Perrexit itaqz iuxta reuelatione sibi factam. ad locum appe ligenim. cui nome erat glonna. in quo spelunca erat. & ibi serpentes multi. quos de loco illo vir sanctus oratione fugauit. ibiqz oraculum in honore sancti petri & aliorum sanctorum plurimorum fecit. habebat autem consuetudine. ut quo libet anno tironis orandi gratia veniret. cumqz ex consuetudine illuc ad orationem pergeret. venit ad locum qui dicitur codata. vbi flume transire volens inuenit in portu mulierem ceca sedente & plorantem. Interrogata quid haberet ait. Domine vnice filius meus qui michi cece via prebebat. Iam tercius dies est ex quo in aqua mersus est. & nemo eum inuenire potuit. qui michi saltem sepeliendum redderet. Tunc sancto genuflexo oranti ait angelus domini florenti. Ille de quo rogas non est mortuus. sed viuus moxqz locu vbi ille erat ostendit. Tunc piscatores iubente sancto iactantes illic retia sua statim inueniunt eum. que sanctus deo gratias agens matri sue reddidit. Ipsa quoqz per eiusdem sancti oratione in eodem loco lumine recipere meruit. Vixit autem sanctus florentius postquam a beato florentio separatus est annis lxxiii. Cumqz vixisset. c. xxiii. annis. x. kl. octobris migravit ad dominum. Post cuius etiam obitu multas virtutes in loco requiescentis eius operatus est dominus per eum. **C.**

De parricida

Parricida a ferreis nexibus soluto. Anterioris francie partibus olim inoleuit mos. vt si quis propinquorem sibi pentem iugulasset decerneret pontifice ex ipso gladio ferrei nexus fierent qui collum peccatoris & ventres & brachia stricte innecterent. sicqz de propria patria pulsus. donec eadem vincula solui preperet. primum rome. de hinc per diuersa loca sanctorum veniam postulando peregrinaret. Hac sententia quidam clericus qui auunculus suu necauerat. a traianensium episcopo damnatus erat. iamqz diuersa sanctorum loca lustrauerat. Cum ad monasterium sancti florentij diuina reue-

lacione puenit. In ipsa vero nocte dum fratres officium nocturnale pagerent. ille retro secus cancellos consistens se paululum sopori indulserat. & ecce subito per visum ei candidissima auis apparuit. a tumulo sancti progrediens. brachijs suis infedisse. ipsosqz ferreos nexes quasi cum impetu magno percussisset. Qui illico expugnatus voces deterrimas emisit clamoris. ita vt chorum etiam psallentiu interumperet omnesqz astantes nimioqz terrore attonitos redderet. Statimqz vt oculos qui somno oppellus aperuit. auis predicta nusquam comparuit. Sed illi ferrei nexes ad tactum eius inuisibilem cum impetu magno tam valide crepuerunt vt longius resilietes in crastinum vix inueniri possent. Ipse autem pauore solutus in terram corruit. sicqz prostratus donec confumeretur officium. quasi amens permansit. In crastino autem omnibus hoc factum mirantibus ille ex ordine causas culpe sue & nexionis ostendit. **C.**

De quibusdam incidentibus & de criminibus constantini. Actor.

Constantinus quoqz constantini iuxta hieronimum. arnobius rethor in affrica claruit. in antiochia domiciliu quod vocatur areum edificari cepit. inuentus presbiter natione hispanus. euangelia heroicis versibus explicauit. pestilentia & fame innumerabilis multitudo in syria siciliaqz perijt. porphirius missus ad constantinu insigni volumine ab exilio liberatus est. hic porphirius primo gentilis. deinde christianus rursus apostotauit. Nam in cesarea palestine a quibusdam christianis cesus. iracundiam non ferens christianitate deseruit sicut eum eusebius redarguit. cuius eius verba destruxit. hic enim porphirius contra nos scripsit. Cui respondunt eusebius & appolinaris. Sed augustinus in libro de ciuitate dei. fortius ceteris. qui etiam vocat eum phorum doctissimum sed christianorum acerrimum inimicum. Ipse quoqz constantinus vt dicit hieronimus cum libris suis honorificas ad anthonium literas direxit. Crispum autem filium suum interfecit crudelissime. & uxorem suam faustam. Extrinseco autem tempore vite sue ab eusebio nichomedie episcopo baptizatus. in arrianum dogma declinauit. a quo inquit vsqz in presens tempus ecclesiarum rapine. & totius orbis discordia secuta est. at his verbis hieronimi manifeste tradidit liber de actibus sancti siluestri. si forte bis baptizatus sit constantinus persuasus ab eusebio nichomedensi episcopo. factionis arriane signifero. & eidem constantino valde familiari. Mirandum quoqz est valde quomodo inuentionem sancte crucis hieronimus inronicis suis annotare vel noluit vel relegit. que tamen causa celebris fuit. ceterum cur constantinus uxorem suam & filium iuxta hieronimum interfecit. huiusmodi nunquam facinoris horrendi causam inuenire potui. Sed hoc & alia constantini facinora. ceteri historiographi dissimulant ac silentio tegunt.

Actus dicitur lib' fuit